

Thilde Vrijman

door H. KINGMANS

I. De kandidaat.

Over de IJsselbrug ratelt de sneltrein Amersfoort-Zwolle-Groningen. Nog even en links het „Engelsche Werk” van Zwolle.

In de coupé's komt beweging. Reizigers, die zich gereed maken uit te stappen.

„Dus, Bertus, we houden het voor afgesproken: over veertien dagen kom ik je opzoeken. Je krijgt nog wel een levensteeken.”

Kees Veringa is opgestaan, bergt zijn pijp op, trekt jas aan, zet hoed op en grijpt actetasch uit het net.

„All right,” antwoordt Egbert Bijmolt.

„Is dat onvervalscht Groningsch soms?”

„Zooiets.”

Een contrast in den coupé: een lange, slanke jongeman met donker, ernstig uiterlijk, ravenzwart haar en donkerbruine oogen (Egbert Bijmolt) en een vrij korte, tamelijk gezette gestalte, hoog blond haar, blauwe oogen, oolijk gezicht (Kees Veringa).

Maar ook overeenkomst: vanavond staat in de couranten: Geslaagd voor cand.-examen Theologie: E. Bijmolt, Groningen en C. Veringa, Zwolle.

De remmen knarsen tegen de wielen en onder de overkapping van het Zwolsche station staat de trein stil.

Een stevige handdruk, een groet, Kees Veringa springt op het perron. De ander oogt hem na, verliest hem even in het gedrang van gaande en komende menschen. Maar dan..... Kees en zijn meisje. Een omhelzing. Kees gebaart. Ze komen op den coupé af. Egbert staat in de open deur.

„Ik zeg: Riek, even terug, Bertus gelukwenschen. Cum laude. Goeie morges.”

Riek Bosman geeft lachend een hand: „Bijmolt, gefeliciteerd, hoor. Dat zit er op, hé? En kijk nu maar niet zoo jaloersch, man. Over anderhalf uur davert het perron in Groningen.”

Egbert Bijmolt lacht zonnig nu. Een oogenblik later is het jonge paar verdwenen.

Egbert Bijmolt koopt een courant en slaat de Kerken Schoolrubriek op. Ja: Cand.-examen Theologie..... Je hebt het gezien van je mede-studenten, die wat verder waren. „En nu sta je daar zélf, Bertus,” zou Kees zeggen. Allen noemen hem Egbert, bij zijn vollen naam; Kees, altijd buitenissig, zegt: Bertus.

De deur van den coupé wordt dichtgeklapt. En eenige tellen later zoekt de trein Meppel op.

Bijmolts blik dwaalt van de courant naar de weilanden links en rechts, die onder water staan, een troosteloos gezicht. En toch ziet hij dat niet.

„As je nou verstandig bent, dan ga je aanpakken, jij kunt het doen, ik bezit geen sou,” heeft Kees zooeven in den trein nog gezegd.

„Stel je nu niet beroepbaar, man. Over een jaar of twee, drie Doctor Bijmolt, dat klinkt niet kwaad.”

Bijmolt glimlacht. Bij de Vrijmans zouden ze het ook wel willen, dat hij „doorjoeg.” Mijnheer Vrijman vooral, Thilde ook wel, maar die hinkt toch op twee gedachten: Doctor is mooi, het stáát, zei ze eens, maar een pastorie, een eigen nestje, dat je geheel naar je smaak kunt inrichten, lokt toch ook wel aan. Tante Vossius zou het eigenlijk toch ook wel willen: „Jongen, je bent een gezelligheid in huis; je vroolijkt mijn eenzaam

vrouwenleven wat op; het laatste jaar is fijn geweest, ook als je met Thilde bij mij was.”

Het laatste jaar heeft Egbert Bijmolt „thuis” gewerkt. „Thuis,” dat is bij tante Marie Vossius, geboren De Blécourt, op den Heereweg.

Dat is al jaren zijn thuis. Vader en moeder zijn overleden, toen Egbert nog geen tien jaar was. Met zijn zusje van zeven kwam hij bij oom en tante Vossius. Oom Maarten werd voogd over de beide kinderen, nam ze ook in huis op. Hij kon het financieel wel doen. Bovendien waren de kinderen Bijmolt niet onbemiddeld.

In het jaar, dat Egbert naar het Willem Lodewijk Gymnasium in de Oosterstraat zou gaan, werd zijn zusje Hilje ziek, longontsteking. Een week later brachten ze haar naar de Noorderbegraafplaats. In het graf van vader en moeder.

De vroege dood van deze laatsten en het sterven van Hilje had niet nagelaten een stempel te drukken op Egbert Bijmolt. Hij was steeds te ernstig voor zijn leeftijd, zocht haast geen ontspanning, voste, om met glans eindexamen Gymnasium af te leggen.

Sinds lang stond zijn besluit vast: predikant worden. Dus toog hij naar Amsterdam; stond er op, uit eigen middelen studie en kamerhuur te betalen.

De omgang met medestudenten, vooral met den vroolijken Kees Veringa, had hem ietwat opgemonderd. Maar de ondergrond van diepen ernst, vaak melancholie, blééf.

De engel des doods maaide voort in de familie; oom Maarten stierf en in het groote huis op den Heereweg bleef tante Marie alleen wonen, genietend, als Egbert met vakantie thuis kwam.

Toen kwam Thilde Vrijman in zijn leven. Thilde, de oudste dochter van Tjake Vrijman.

De trein snelt voort over de kale Drentsche hei. Egbert kijkt op zijn polshorloge. Prachtig op tijd. Gelukkig voor Thilde, die straks natuurlijk op het perron staat te trappelen, als de trein één minuut over tijd is.

De draad van zijn gedachten is gebroken. Hij knoopt weer samen.

Ja, natuurlijk! Mijnheer Vrijman zal vaderlijk zeggen: „En nu néém je het er eens even van, je hebt stevig geblokt en de rust wel verdiend. En dan ga je weer aan den slag. Je studeert verder, kerel!”

Egbert lacht stil voor zich heen. Goeie kerel, die meneer Vrijman. Goeie zakenman ook. Met niets dan zijn hersens en zijn handen begonnen en nu een zaak, die klinkt als een klok. Man „in bonis” zooals de menschen zeggen. Och, hij laat er zich niet op vóórstaan, maar hij voelt zich toch wel een weinig méér dan zijn lieve vrouw, die de eenvoud zélf is gebleven.

Moeder Vrijman — ja, hij zegt „moeder” en tegen mijnheer Vrijman „vader.” Zooals zijn eigen moeder — flauw herinnert hij haar zich — zóó is moeder Vrijman. Zij vertroetelt hem, alsof hij haar bloedeigen zoon is. Zij kan niet meer houden van Ruurd, haar jongen, dan van Egbert, haar aanstaanden schoonzoon.

Ze hebben bij de Vrijmans eens ernstig gepraat over zijn toekomst. Toen hebben ze hem aangepord: als je nu kandidaat bent, doe je preparator, om zoo nu en dan eens te kunnen preeken, maar je stelt je niet beroepbaar; ga je talenten niet direct begraven in de pastorie van een nest van een dorp; jij met je gaven en talenten, je moet er toch mee woekeren.....

Een dag later was hij alleen met mevrouw Vrijman.

„Wat zou ik doen, moeder?”

„Wat je hart je ingeeft, jongen. Niet, wat de menschen zeggen. Je wilt aan 't werk, niet?”

„Hoe weet u dat?”
 „Dat voel ik. Vergis ik mij?”
 „Nee, moeder.”
 „Wel, dan laat je de rest praten, en bid God, dat Hij een weg voor je opent, wáár dan ook.”
 Hij wordt nog wel eens geslingerd. De studie trekt hem ook aan. Kees Veringa heeft hem daareven weer van streek gebracht.....

Het laatste jaar was hij weer Groninger geworden. Hij zei Amsterdam vaarwel en werkte thuis, liep zoo nu en dan college. Tante Marie Vossius vond het een prettigen tijd: de jongen thuis, haar eenzaam leven opvrolijkend, vooral, als Thilde er ook bij was, de opgewekte Thilde, een lief meisje, een tikje verwend. Vader Vrijman voedde de kinderen wel een ietsje te veel in weelde en gemakzucht op. En Thilde was daar gevoelig voor, gevoeliger dan Frouk, haar zuster, die meer op mevrouw Vrijman geleek. Tante Marie had wel eens gezegd: „Kind, pas op, je komt misschien terecht in een dorpje, waar je met tien paarden uit de klei getrokken moet worden; waar eenvoud en misschien wel armoede heerschen; praat niet te veel over een mooie pastorie en fijne meubelen..... die komen in de tweede plaats..... je kunt zónder.”
 Toen had Thilde overmoedig gelachen: „Kom, kom tante, ik begrijp wel, dat Egbert niet dadelijk in Amsterdam terecht komt. Ik volg hem, al was het naar het andere eind van de wereld. In alle geval kunnen we ons overal knus inrichten.”

(Wordt vervolgd)

WEEK-OVERPEINZINGEN

Tusschen de regels (VIII). Wat is het „alles” van ons leven?

Een van de meest schilderachtige verhalen uit den Bijbel is de geschiedenis van de zwijnen van Gadara en van de bezetenen die door Christus verlost werden van hun vreeselijke kwaal. U weet wat er gebeurd was. Laat ik het zoo kort mogelijk samenvatten.

Twee mannen, door den duivel bezeten, kwamen bij Jezus. Onmiddellijk herkennen de booze geesten Christus als Eén, die macht over hen heeft. Dit blijkt uit twee dingen: zij belijden dat Hij hun eens oordeelen zal, maar smeeken dat Hij dien dag des oordeels voor hen nog uit wil stellen. En in de tweede plaats, vragen zij dat, als zij uit de menschen moeten uitvaren, zij hun intrek mogen nemen in de kudde zwijnen. Mattheüs deelt daarop het woord van den Meester mee, een woord vol hooge majesteit. Jezus sprak: „gaat!” Als de duivelen uitgeworpen zijn, treffen wij een dubbel tafereel aan, eerst het tafereel van den man die gekleed en wel bij zijn verstand zit, een bruikbaar lid van de maatschappij geworden; en het andere, onbegrijpelijke tafereel van de menschen van die plaats, die alles gehoord hebben wat er met den bezetene geschied is en, inplaats van blij te zijn, smeeken dat Hij uit hun landpalen wil weggaan.

Ik ga nu op deze feiten niet dieper in. Ik vraag enkel uw aandacht voor de wijze waarop degenen die de zwijnen weidden, melding maakten van alles wat er dien dag zich afgespeeld had. Wat zeggen zij? Hoe luidde hun rapport? Daar staan ze tusschen hun stadgenooten. Ik hoor hun borsten nog hijgen. Zij zijn van ver gekomen, want de afstand van de zee naar Gadara was bijna drie uur gaans. Luister hoe zij rapporteeren! Mattheüs zegt (in het Grieksch): „zij boodschapten alle dingen, en wat den bezetenen geschied was.” Hebt u ooit zoo iets vreemds gehoord? „Zij boodschapten alle dingen.... en.” Maar dat is absurd. Kunt u „alle” dingen vertellen en dan nóg iets vertellen? Als u „alles” verteld hebt, hebt u alles verteld. U kunt niet „alles” vertellen en.

Juist. Dat is het merkwaardige van de mededeeling. „Mattheüs, wat vertelden zij? Je zegt dat zij alles vertelden. Wat was hun „alles”?”

Ik zou denken dat het geweest moet zijn „datgene wat den bezetenen geschied was.” Neen! Neen! Voor deze mannen waren de „zwijnen,” en de verdiensten die zij van de zwijnen konden trekken „alles” en de man, die van duivelen verlost was, was in vergelijking daarmee van slechts weinig, of van geen waarde.

Dat was de filosofie van de mannen te Gadara. De zwijnen waren weg. Deze vreemde Man uit Nazareth had ze verloren doen gaan. Zij wisten dat Hij gelijk had. Zij wisten dat zij geen recht hadden kudden zwijnen te weiden op het land van Jehova. En wat vertellen zij? Luistert: „Hij heeft onze zwijnen verloren doen gaan! Hij heeft ons beroofd van de bron van onze inkomsten! En dan.... wacht even.... Hij heeft die twee mannen genezen, die leefden in de graven.” Maar dat kwam aan het eind. Dat was minder belangrijk. Dat vulde hun hart niet zoo hoog. „Zij boodschapten „alle” dingen en....”

Wat is uw „alles” in het leven?

Veronderstel dat gij op een avond thuis komt; uw vrouw en kinderen zitten om de tafel, blij dat zij u weer in den kring zien komen; en dat zij u vragen of gij iets vertellen wilt over alles wat u hebt meegemaakt en wat vandaag belangrijk geweest is voor u.

Open uw mond. Wees eerlijk. God helpe u. Vertel uw korte levensgeschiedenis van dezen éénen dag.

„Voor mij was „alles” geld verdienen.”

„Voor mij was „alles” plezier maken.”

„Voor mij was „alles” een naam verwerven.”

Zeg het eerlijk als het zoo is. Misschien bent u nog nooit heelemaal oprecht geweest, maar nu moet u het zijn.

En was er niets anders, niets méér voor u? Was er geen „en.” De zwijnen. De winst. Zeker! Maar wat nog méér?

Was er nergens om u heen dien dag een teeken van een hogere Macht die inwerkte op het leven? Waren er nergens bewijzen van een almachtigen Koning? Waren er geen krachten die uw hart naar boven trokken? Geen sporen van een Geest die werkte? Leefden er geen menschen om u heen die van duivelen verlost waren geworden, duivelen van eerzucht, duivelen van geldzucht, duivelen van harts-tocht en die in hun verlossing getuigenis aflegden van een Goddelijke macht die hen had gered? Was de dag zonder stem van God in uw omgeving? En zoudt ge werkelijk al deze dingen op het tweede plan willen brengen onder het motto „en”! En zwijnen, groote verdiensten op het eerste plan willen zetten?

Luistert. Eens zal dit „alles” tot minder dan „niets” worden.

„Voor mij is „alles” geld verdienen.” Maar eens moet u uw geld achterlaten. Naakt ben ik uit mijn moeders schoot tevoorschijn gekomen; naakt zal ik erheen terugkeeren.”

„Voor mij is „alles” plezier maken. Laat mij dat hebben, en spreek mij niet van duivelen, geest en dood.”

„Voor mij is „alles” een naam maken.” En dan? Als ze mijn naam op een marmeren monument beitelten, zal de natuur, zoodra het opgericht is, met ijzeren hand het beginnen af te breken. En wat is roem en een naam als ik voorbijgegaan ben!

Maak een omkeer! Zet de dingen op de juiste plaats. Zet wat „alles” voor u was op het tweede plan en wat op het tweede plan in de schaduw stond, op het eerste. Zwijnen, en groote verdiensten, en de koortsige vreugden van een wereld die voorbijgaat, kunnen nooit heelemaal bevredigen een mensch die in oorsprong geestelijk is.

De filosofie van de mannen te Gadara was: de zwijnen eerst! Maar de eenzame Man, die langs de kusten van de zee wandelde toen de duivelen verdrongen in het water beneden, heeft de Zijnen anders geleerd. Hij zei: „Zoekt eerst het Koninkrijks Gods en.... voor het overige zal uw Vader in de hemelen zorgen.”

De eerste dingen het laatst — dat is de filosofie van Gadara. De eerste dingen het eerst — dat is de wijsheid van Jezus.

A. G. Barkey Wolf

Gedachten

Als het donker om u heen wordt en gij hebt zelf het licht niet uitgeblazen, vrees dan niet, want er is een donkerheid, waarin God woont.

Sommigen gaan tegen de zonde te keer, gelijk de moeder tegen het kind op haar schoot, als zij het ondeugend en stout noemt en het tegelijkertijd vertroetelt en kust.

Bunyan

Thilde Vrijman

door H. KINGMANS

Vries-Zuidlaren. De daken van de paviljoenen van „Dennenoord” boven de toppen der boomen. Dáár de watertoren.....

Ja, die Kees bracht hem ook even in de war. Maar hij moet standhouden. Hij heeft begeerd, zoo spoedig mogelijk het Evangelie te mogen brengen. En dan moet hij in een pastorie.

Hij verlangt ook naar een eigen huiselijken haard. Mág dat soms niet? Mág hij niet snakken naar het tijdstip, dat Thilde zijn eigen, lieve vrouw is?

Thilde luisterde met glinsterende oogen, toen zij haar vader hoorde pleiten: ga dóór, kerel, met de studie; je bent nog maar twee jaar verloofd; kan nog best een paar jaar wachten; dan houden we Thilde ook nog wat thuis.

Maar toen Egbert later zei: „Wil je niet met mij naar ons eigen nestje?” had ze zich tegen hem aangevlijd. Dat was voldoende antwoord.....

Hij kijkt op. Hé, De Punt en Haren, voorbijgeraasd. Hij heeft er niets van gemerkt, nadert nu het eindstation.

„Groningen!”

Het stereotiep geroep van de conducteurs. Wie let er op? Groningen, natuurlijk, wat ánders?.....

Zijn lange gestalte wordt opgenomen in den stroom reizigers en reizigsters. Hoe is het mogelijk, dat de trein zoo vol was! Er komt geen eind aan. Hij moet uitkijken. Opeens stevent een meisje op hem af,forsch van gestalte, echt Groningsch type, blond, iets korter dan hij, maar niet veel.

„Jongen, van harte, hoor. Kom gauw mee. Vader en moeder wachten buiten met den wagen. Ik moest alleen op het perron, al sputterde ik tegen. Goeie reis gehad? Was het examen zwaar?”

„’t Ging wel.”

Thilde drukt zich tegen hem aan, in-gelukkig. Zoo loopen ze samen door de contróle.

„Ha, candidaat. Proficiat, hoor!” Het is de joviale stem van Vrijman, die den wagen voorrijdt. Mevrouw Vrijman stapt uit, omhelst Egbert.

„Gelukgewensch, jongen. Je bent een belangrijke stap dichterbij je doel.”

Egbert wordt warm: een, die hem *begrijpt*, haast nog beter dan Thilde.....

„Instappen!” commandeert de heer Vrijman, een tamelijk korte, gezette man, ietwat pafferige wangen, maar pieterse oogen, vlug en rad sprekend, wat niet een speciaal Groningsche eigenschap is.

„Zal ik?” vraagt Egbert, op het stuur wijzend.

„Dat kun je begrijpen,” antwoordt vader Vrijman. „Ik rijd je in triomf de stad door, naar huis.”

„Goed, maar tante.....”

„Komt wel in orde, Egbert. Laat vader maar doen. Hij zet de bloemetjes vandaag buiten. Je zult nog wat beleven!”

Thilde zegt het haastig, terwijl ze meteen instapt. Egbert moet wel volgen.

„We gaan je tante halen, is de afspraak,” verklaart mevrouw Vrijman dan.

En zoo gebeurt het.

In den wagen wordt druk gepraat. Egbert moet honderd en een vragen beantwoorden. En onderwijl kijkt Thilde hem stralend aan. Zij heeft het gevoel, of zij examen heeft gedaan.....

Zoo wordt het groote huis van de familie Vrijman bereikt. De breede deur wordt opengezwaaid en Lena huppelt naar buiten, het jongste meisje, dertien.

Van opwinding vergeet zij te feliciteeren. Dan komt Frouk in de gang. En iets later stuift een jongen de trap af: Ruurd, de zeventienjarige, te klein voor tafellaken en te groot voor servet. Hij is op het Gym.

Eindelijk gaan ze de suite binnen, die wel herschapeen lijkt in een tuin. Verrast blijft Egbert staan. Wat een bloemen!

„Menschen, dat hadden jullie niet moeten doen!”

Hij loopt er langs, de kaartjes bekijkend. Van elk een bloemstukje. Zelfs van Lena, die haar spaarpot moest nakijken. Van tante. Van de Andersma’s, intieme kennissen van de Vrijmans; van..... hé, hoe aardig en attent: van de Jongelings-Vereeniging, wier voorzitter Egbert is, sinds hij in Groningen studeert, het laatste jaar.

„Nou?”

Ze zien allen, dat Egbert een en al verbazing is door de overweldigende belangstelling, maar Vrijman wil een woordje. Zoo is hij nu eenmaal en hij heeft aangepord, dat ieder in het gezin bloemen zou koopen. Dat eischt waardeering, vindt hij. Daarom vraagt hij: „Nou?”

„Het is veel te veel,” zegt Egbert eenvoudig.

„Voor jou is niets te veel, kerel. We gunnen je alles. Nou, Thilde?”

„U bent een beste vader,” zegt Thilde. „Maar ik houd toch ook wel een beetje van Egbert!”

„Stel je voor, dat het andersom was,” merkt de plaag van het gezin op.

Met een verdwijnt hij naar zijn kamer boven, om de laatste hand te leggen aan zijn lessen. Vanavond is het feest.

II De Vrijmans

Thilde en Egbert worden de kamer uitgeloodst door Frouk. Thilde is natuurlijk op de hoogte, maar de candidaat weet van niets.

„Loopen jullie maar een straatje om. Precies zes uur mag je terugkomen.”

Ze doen het niet. Ze gaan naar boven, naar de zitkamer van de meisjes en praten met Lena en Ruurd, bij wie zich later ook mevrouw Vrijman voegt.

De heer Vrijman is nog even naar de zaak gestoven, na van Frouk de aanmaning te hebben ontvangen, om op tijd aanwezig te zijn. Dat laat bij hem wel eens te wenschen over.

Even vóór zes is hij terug, laat zijn blik gaan over de keurig gedekte en versierde tafel in de achtersuite.

„Oké,” zegt hij tevreden. Ook een idee van hem, al heeft Thilde er dan gisteren op gezinspeeld: een intiem dineetje, geheel in eigen kring.

De gong gaat. Allen zitten, behalve Egbert, die nog

niet komen mag. Hij vermoedt reeds lang, dat ze iets uithalen, en onderwerpt zich natuurlijk. Wat zal hij anders doen?

Ze zitten. Frouk alleen niet bij de tafel, maar vóór de piano in het salon.

Vrijman inspecteert. In orde. Hij roept den candidaat meteen: „Treed binnen, man, en zet je.”

Een accoord wordt aangeslagen. Ze stáán en dan „Dat 's Heeren zegen op u daal' ”.....

Getroffen blijft Egbert staan in de deuropening. Als het gezang uit is, loopt hij op Vrijman toe: „Dank u, dank u, u hadt mij niets beters kunnen toewenschen.”

In Vrijman wordt de heele familie gedankt.

En dan zit Egbert naast Thilde, die fluistert: „Leuk bedacht, hé?”
(Wordt vervolgd.)

WEEK-OVERPEINZINGEN

Gebed en houding

Dit keer moet ik schrijven over een onderwerp, dat ik waarschijnlijk zelf niet zou kiezen, maar dat mij ingegeven werd door een vrager, die graag wilde, dat ik mijn gedachten zeggen zou over de houding, die wij bij het bidden moeten aannemen. Ik wil dat wel doen, maar ik ben bevreesd, dat mijn antwoord niet allen zal bevredigen. Ik ben in aangelegenheden als deze een verstokte individualist en een minnaar van eigen wegen. Ofschoon ik geloof, dat er enkele algemeene regels bestaan, die geëerbiedigd moeten worden, ben ik een vijand van voorschriften en regels, omdat zij slechts menschelijk zijn en daarom een zeer betrekkelijke waarde bezitten. Wie zal voor mij vaststellen, welke de ware gebedshouding is? Dat hangt van zooveel verschillende factoren af. Als ge vermoed zijt, of gij gevoelt een ziekte opkomen, heeft uw lichaam een andere gebedshouding noodig dan wanneer gij u gezond voelt. Afkomst, nationaliteit, volkszeden spelen ook een rol. U bent waarschijnlijk Nederlander, en dat ben ik ook. Maar Engelschen nemen gewoonlijk een andere gebedshouding aan in den openbaren eeredienst dan wij. Als student was ik aan huis bij een familie, die 's morgens bij het ontbijt knielde voor het gebed. Ik doe dat niet met mijn kinderen. Maar wat deert dat? Sommige Zuid-Amerikaansche stammen bidden, als zij Christenen geworden zijn, enkel in stilte; zij kennen ons hardop bidden niet; zij bieden enkel met eerbiedige gebaren hun gebed aan God aan. Hun geloof is hetzelfde als bij ons; het wortelt in God en in Christus, maar de vormen, waarin het zich uit, zijn zoo verschillend; en ik zie geen enkele reden, waarom wij dat zouden moeten veranderen, als wij konden, en iets „schablonenhafts” in deze uitingen van religie zouden brengen.

Vrijheid in het particulier gebed

Ik geloof, dat wij pleiten moeten voor een zeer groote mate van vrijheid in onze houding, wanneer het ons particuliere gebed betreft. Onder de menschen, die bidden, zijn er sommigen, die het best bidden, aanbidden en danken op hun bed, zooals David; anderen wanneer zij zich aankleeden; anderen wanneer zij eenzaam wandelen door het veld, zooals Izaac; anderen wanneer zij te paard rijden naar den akker; anderen wanneer zij in een trein zitten op een lange reis. Er bestaan geen ijzeren vaste regels. De geest van de menschen en hun gewoonten wisselen zoo. En God is zoo nabij, en is zoo menigvuldig van goedertierenheid, en zoo overvloeiend in genade voor Zijn kinderen in al Zijn wegen.

Laat ieder mensch zichzelf toch een wet zijn in deze dingen, zooals Calvijn, met zijn groote mate van gezond verstand, daarop wijst in verschillende plaatsen. „De houding is geheel bijkomstig,” schrijft hij, „laat iedereen slechts spreken en handelen in deze aangelegenheid overeenkomstig zijn eigen omstandigheden en eigen ervaringen.” Goede, oude reformator! Ik denk, dat hij niet gejuicht zou

hebben over de gewoonte in sommige kerken om de gemeente op een afgesproken moment te laten bidden vóór den dienst, als de predikant den kansel betreedt, alsof het was op een bevel, een commando. Ik geef ver de voorkeur aan de oude gewoonte. Laat de gemeente haar langer of korter gebed, zooals zij dat verkiest, doen in den tijd vóór den dienst, wanneer er geen grenzen zijn. Ik herinner mij in de „Temple de l'Oratoire” te Parijs een weduwe gezien te hebben (ik denk, dat zij een weduwe was, want zij was heel alleen en diep in rouwkleeren gehuld). Deze vrouw viel mij op, omdat zij zeker wel vijf minuten bad vóór den dienst in een heel eerbiedige houding. Er waren geen tijdgrenzen gezet aan haar gebed. Zij hoefde niet op te houden omdat het geschuifel om haar heen aankondigde, dat anderen hun gebed hadden beëindigd.

In de vroegste tijden van de Christelijke kerk schijnen de Christenen gebeden te hebben met hun armen opgeheven naar den hemel of uitgestrekt in den vorm van een kruis. Later verdween deze gewoonte, en tegenwoordig houden wij onze handen gevouwen onder het bidden. Deze gewoonte is waarschijnlijk afkomstig van de Teutonen, wanneer zij een eed aflegden; de vazal legde zijn hand tusschen de handen van zijn heer en beloofde hem trouw te zijn. Deze manier om iemand trouw te beloven, werd de gewone manier van bidden in de middeleeuwen.

De houding in het publieke gebed

De meest eerbiedige, meest natuurlijke houding voor bidden in de kerkgebouwen zou ongetwijfeld de knielende houding zijn. Daarover bestaat, ook onder Protestanten, geen verschil van meening. Knien vergemakkelijkt het bidden. Het is een prettige houding voor het lichaam en het brengt de ziel zonder veel moeite in de ware gebedsstemming, omdat het de concentratie voor haar makkelijk maakt. Dr Kuyper en Prof. Gunning, die nu beiden gestorven zijn, hebben in ons land gepleit voor deze gebedshouding in de kerk, maar hun denkbeelden hebben geen ingang gevonden. Dit is wel te begrijpen. Als deze gebedshouding algemeen aanvaard werd in de kerk, zouden de gebouwen veel ruimer gebouwd moeten worden en bij de rijen banken, rijen knielbanken gemaakt moeten worden, wat in bestaande gebouwen bijna onmogelijk zou zijn en bij het bouwen van nieuwe kerken, een dubbel zoo groot terrein zou vergen en dit zou de financieele draagkracht bijna steeds te boven gaan.

Laat ons, in het algemeen, nooit vergeten wanneer wij samen zijn voor den eeredienst, dat wij daar zijn om God, den Heilige, te ontmoeten en laat dit het stempel drukken op onze houding. Ik houd van dat lied in sommige kringen bij den aanvang van den dienst gezongen: „God is tegenwoordig, God is in ons midden, laat ons diep in 't stof aanbidden. Dat in heiligen eerbied, alles in ons zwijge; dat voor Hem de ziel zich neige.” In elk geval zal er eerbied in onze houding zijn als wij naar het beginsel van deze regels handelen, en één ding zal er dan nooit gevonden worden in onze rijen: dat is de slechte gewoonte van te hangen of voorover geleund te liggen over de banken, wanneer de gemeente bidt. Dit moet in elk geval contrabande zijn. Gesteld eens, dat gij 's avonds thuis zit en dat de deur plotseling zou opengaan en binnenkomen zouden bij u, in een lange rij, al de grooten van het menschelijk geslacht: Socrates, Rembrandt, Beethoven, Shakespeare, Kant. Dan zouden wij onmiddellijk opstaan en hun onzen eerbied bewijzen. Maar als Christus eens binnenkwam? Wat dan? Ik weet niet wat wij dan doen zouden. Wij zouden misschien opstaan om Hem te groeten; wij zouden misschien neerknielen om Hem te aanbidden; wij zouden misschien onze handen naar Hem uitstrekken, of onze gezichten met onze handen bedekken; maar wij zouden niet blijven zitten of hangen.

Laat ieder voor zichzelf weten wat hij zal doen, maar laat onze houding bij het gebed ernstig, eerbiedig en nederig zijn, opdat ons gebed niet enkel de weg van onze harten naar God zij, maar ook, zelfs nog meer, de Koninklijke weg waarlangs God ons bereiken kan. A. G. Barkey Wolf

GEDACHTE

Met de spijs van een schralen disch is men zeker, te genieten;
vergif drinkt men uit gouden bekers. Boerhaave

Thilde Vrijman

3) door H. KINGMANS

Na het eerste gerecht tikt de heer des huizes aan zijn glas en spreekt een toast uit, Egbert gelukwenschend met het geslaagd examen, dank brengend aan God, die den weg voorspoedig maakte, zinspelend op de toekomst. Het wordt een uiterst gezellig, intiem festijn. Ze moeten allen toasten. Tante Vossius mag niet zwijgen, evenmin als mevrouw Vrijman. Die zegt alleen: „Ik kan niet spreken, Egbert, dus je moet van mij geen daverende redevoering verwachten. Ik wensch je geluk en ik hoop, dat je spoedig, naar den wensch van je hart, in een pastorie moge komen.”

Dat klopt niet precies met den toast van Vrijman, want die heeft de hoop uitgesproken, dat hij nog eenige jaren in Groningen mag blijven, om zijn studie te voltooien. Voordat iemand er aan denkt is het half acht. Ze moeten zich nog haasten, want het staat natuurlijk vast, dat er straks, als men het bericht in de courant gelezen heeft, kennissen komen opdagen, om den geslaagde geluk te wenschen.

Egbert houdt een kort speechje. Het gaat hem gemakkelijk af.

Hij uit zijn welgemeenden dank voor de hulde, die men hem heeft gebracht en voor de gelukwenschen. Handig ontwijkt hij een uitspraak inzake de toekomst, hij legt zich nog niet vast.....

Het is een intiem dineetje, maar het verschilt in zeker opzicht toch niet van den gewonen huiselijken maaltijd. Dus brengt Lena op een wenk van vader den Bijbel en Vrijman leest Psalm 103: „Loof den Heere, mijn ziel, en al wat in mij is Zijn heiligen Naam.....” En op zijn verzoek gaat Egbert voor in dankgebed.

Het is geen vijf minuten te vroeg afgelopen. Nauwelijks is de tafel afgenomen of de bel kondigt de eerste bezoekers aan, spoedig gevolgd door anderen: de wijkpredikant, dominee Lantinga en diens vrouw; Groenman, een student van Kampen, die nog aan het vossen is, om over een half jaar, zoo mogelijk, te worden gelukgewenscht, de Andersma's, een deputatie van de Jongelingsvereniging, enkele burenen..... de salon zit tot stikkens toe vol.

Dr Lantinga heeft een interessant onderhoud met Egbert over het examen. Die twee worden het zelfs oneens, tot mevrouw Lantinga opmerkt, dat er nog méér menschen in de kamer zijn, die niet bepaald theologische disputen willen hooren op dit oogenblik. Ze hebben het dan over dominees en kandidaten.

„'t Is lastig,” zegt Ds Lantinga, „je gunt ze allen een arbeidsveld, maar hun toekomst is evenmin als die van vele anderen bijster rooskleurig. Ik weet niet, waar het heen moet. Maar er zal iets moeten gebeuren in hun belang. Want zóó kan het toch niet.”

„Me dunkt, dominee, dat Egbert zich maar niet druk moet maken,” zegt Vrijman. „Ik heb hem al aangeraden: studeer verder, stel je niet beroepbaar. Wat dunkt u er van?” „Blijf ik wijselijk buiten,” zegt de dominee. „Destijds voelde ik er iets voor, maar er was toen gebrek en ik had niet den moed, om mij niet beroepbaar te stellen. Ik trok naar een kleine gemeente, waar ik gelegenheid

had te studeeren, om vier jaar later te promoveeren. Het heeft zijn vóór en zijn tegen. Je doet er wat langer over, maar je zit ook midden in de practijk. Maar — het waren andere tijden. Intusschen, dat is zóóiets persoonlijks, dat ik niet graag advies geef, gesteld, dat me het bepaald gevraagd werd.”

„Vanavond behoef ik in elk geval nog geen beslissing te nemen,” merkt Egbert nuchter op. „Die zal mij trouwens niet eens gemakkelijk vallen. Zoowel het een als het ander lokt mij aan. Was er predikanten nood, zooals in uw tijd, dan wist ik wat mij te doen stond; nu wil ik er nog eens rustig over denken, al lokt een pastorie mij het meest aan.”

Ruurd geeft een knipoogje aan Thilde, die haar vinger waarschuwend opheft.

Enkele gasten vertrekken. Ook dominee en mevrouw Lantinga, die nóg een bezoek moeten afleggen.

Even is het gezelschap gebroken. Dat stoort. Maar Vrijman is een te goed gastheer, om die storing niet op te heffen. Dus is het gesprek weer algemeen.

„Och, die dominee kan gemakkelijk praten over een kandidaten-teveel,” zegt Andersma ietwat korzelig.

„Als de dominees nu eens beginnen met tien, twintig procent van hun tractement te laten vallen en dat geld wordt besteed voor onze kandidaten, dan kunnen tientallen geholpen worden. Maar kom daar eens mee!” Mevrouw Vrijman begrijpt: Andersma gaat een stokpaardje berijden. Maar veel weten is veel vergeven. Andersma is door de crisis achteruitgegaan. Die vreet het eerst een luxezaak aan. De zaak van Andersma is niet meer een kwart van wat zij was in de jaren van hoogconjunctuur. Met mannenmoed vecht hij om zijn bestaan, dat steeds meer wordt bedreigd. Het is te prijzen in hem. Maar nu kan hij eigenlijk niet zien, dat anderen het beter hebben dan hij. De dominees in Groningen hebben een behoorlijk tractement. Vooruit, zegt Andersma, vijfhonderd, duizend gulden er áf, ik heb het ook minder. Maar gaat die redeneering op?

„Neemt u mij niet kwalijk,” merkt student Groenman op, „maar geldt zoiets dan alleen voor predikanten? Stel, dat uw denkbeeld, dat me overigens erg simplistisch toelijkt, voor verwezenlijking vatbaar is, dan mag u dat toch niet alleen van predikanten vergen? Dan toch ook van onderwijzers. Hoeveel loopen er niet rond met acte, die snakken naar een klas? Hoeveel leerkrachten ontvangen een bezoldiging, die naar niets lijkt! Dus dan ook onderwijzers. Ook ambtenaren. Ook zakenmensen.....”

„Och kom,” zegt Andersma korzelig. Hij voelt, terrein te verliezen. Die Groenman is eigenlijk konsekwent.

„Zoo is het toch, mijnheer Andersma,” houdt Groenman vol. „Die redeneering zou dan voor alle menschen moeten gelden!”

„k Heb ze meer gehoord. Ook wel eens gelezen in ingezonden stukken in couranten,” zegt Egbert. „Het kan aan mij liggen, maar ik begrijp het niet goed. Stel dat nu eens. Dan worden, om alleen in mijn omgeving te blijven, de kandidaten, die er n u zijn, geholpen. Maar over een paar jaar, is de verwachting, zijn er weer een aantal. Moeten de predikanten dan weer tien of twintig procent van hun tractement laten vallen? Dat gaat toch niet. Ik geloof, mét Groenman, dat uw redeneering ál te naïef is. Afgedacht nog daarvan, dat, mijns inziens, in het algemeen gesproken, de traktementen van de predikanten niet te hoog zijn.”

„Het wordt o n s ook niet gevraagd, of we het prettig vinden, dat onze inkomsten verminderen,” zegt Andersma bitter.

(Wordt vervolgd.)

Het feestkleed aan

Thilde Vrijman

4) door H. KINGMANS

„We komen er zoo nooit uit,” meent ten slotte Vrijman. „De idee van Andersma is gekheid. Is ook niet vol te houden. Ik ben het met Groenman eens. Je kunt dat niet alleen van dominees vergen. Tenslotte geldt het ook — die zijn nog niet genoemd — van arbeiders. Alle arbeiders omlaag en voor dat verkregen geld menschen aan het werk zetten? Er zit iets in die idee. Die werd eens verkondigd op een vergadering van de werkgeversvereniging, toen we spraken over de werkloosheid. Maar mijn bezwaar, ik meen gegrond, is dan, dat er in de bedrijven te veel arbeiders komen. Dat wil zeggen: er komt overproductie. Hoe die weg te werken? Het middel lijkt me erger dan de kwaal. En die is al ontzettend.”

De dames luisteren met belangstelling. Zóó'n gesprek wordt niet altijd gevoerd. De meeningen loopen wel zeer ver uiteen.

De zachte, sympathieke stem van mevrouw Vrijman verbreekt de stilte, die er even heerscht:

„Ik kan er niet bepaald over oordeelen, maar ik heb altijd het gevoel, dat er wel méér kan geschieden, als we slechts offers willen brengen. We hebben zeven predikanten hier. Veel te weinig, gelet op het aantal

zielen. Er kan niet voldoende worden gewerkt. Waarom nemen we er niet twee bij? Waarom niet voor elken predikant een hulpprediker? Dan zijn zeven kandidaten geholpen. Er is geen geld, zegt men. Ik weet het niet, maar ik geloof, dat het er wél is. Mits we willen offeren, *echt* offeren. We brengen veel op voor den eeredienst en de armen. Het is prachtig. Maar komt dat er door offeren? Ontzeggen we ons iets? Of geven we het van onzen overvloed — in het algemeen gesproken?”

Mevrouw Vrijman loopt warm. Zij wéét, wat zij zegt. Zij kent tal van families, die er warm in zitten. Er zijn ook veel lieden, die nog een behoorlijk inkomen hebben. Er kan veel meer gebeuren.

„U kunt de menschen niet in de beurs kijken,” zegt Andersma.

„Nee, maar ik mag wel afgaan op het uiterlijk. Ik zie vele goedgekleede menschen in de kerk. Het kan wel wat minder, dunkt me. We hebben onze uitgaansavonden, we geven onze partijtjes. We hebben geld over voor tal van dingen, die we kunnen missen. Men praat mij dat niet uit het hoofd. Als we nu eens offerden, echt offerden, u zoudt eens zien! Ik beschuldig niemand. Ik schakel mijzelf niet uit; daar gaat het niet om.”

Nee, zij schakelt zichzelf niet uit, Egbert wéét het: moeder spreekt geen kwaad van anderen; zij stelt die niet in een kwaad daglicht; als iets van dien aard in den huiselijken kring wordt vernomen, laat zij al gauw haar stem hooren, om te waarschuwen: „Laten we eerst maar eens op onszelf zien, alvorens iets van een ander te zeggen.”

Nee, mevrouw Vrijman schakelt zichzelf niet uit. Zij heeft bezwaar geopperd, toen haar man sprak van bloemen, veel bloemen, en van een dineetje. Zij vond het niet noodig in dezen tijd. Egbert zou het op prijs stellen, natuurlijk, maar met minder nam hij ook genoegen. Doch haar man heeft doorgezet.

„Ik geloof toch, dat u overdrijft,” meent Andersma. „Men verwijt mij oppervlakkigheid, maar deze rede-neering is er, neemt u mij niet kwalijk, ook niet vrij van. Hoeveel menschen hebben, omdat zij gedwongen werden, hun kerkelijke bijdragen moeten verminderen! Tot het laatst hebben zij uitgesteld. Maar toen konden zij niet langer.”

„Zoo is het,” beaamt Vrijman. „Ik weet van bijdragen van vijfhonderd gulden, die gereduceerd zijn tot honderd. Ik geloof, moeder, dat er niet zooveel geld zit, als je wel denkt.”

„We hebben ons aangepast aan een hoog levensniveau en willen niet naar beneden. Het is menschelijk; ik maak er niemand een verwijt van; maar daarom is het niet goed te praten. We kunnen er alleen komen langs den weg van het offer, maar dat willen we niet.”

Egbert luistert vol belangstelling: de weg van het offer; jezelf uitschakelen; je geven aan een ander; dát is werkelijk Christendom. Moeder Vrijman mag zoo spreken. Zij kent het offer persoonlijk; weet er van; zij gééft zich altijd.

Het gesprek stokt. Voelen zij, dat de spreekster het bij het rechte eind heeft? Of willen zij, uit beleefdheid, haar niet verder tegenspreken?

„We kunnen over deze zaak een heele discussie opzetten,” besluit Vrijman, „maar we komen er niet uit. Zullen we er ooit uitkomen? In de Tweede Kamer is deze week, naar ik las, het veertigste debat over de werkloosheid gevoerd. Ieder heeft een denkbeeld. Maar de ideeën verwerkelijken? Er komt bijna niets van. De wil is er wel; maar de macht, het kunnen, ontbreekt.

Zoo is het idee van moeder ook prachtig. Maar niet te verwezenlijken. Want moeder houdt geen rekening met de mentaliteit van de menschen, waaronder wij onszelf ook moeten rekenen. Bovendien, het is niet zoo eenvoudig, afgedacht nog hiervan, dat ieder graag houdt, wat hij heeft....."

„Het offer, man, we moeten allen een offer brengen. We komen er nooit zonder offer."

Ze komen er niet uit. Het is geen wonder. Knappe koppen, economisch geschoold, hebben zich al jaren het hoofd moe gepeinsd, om een oplossing te vinden, maar zij vinden ze niet. Ze weten de oplossing wel natuurlijk. Maar de omstandigheden verzetten zich daartegen. Je kunt nu eenmaal geen ijzer met handen breken.

Egbert raakt zóó verdiept in de problemen, dat hij een vraag van Thilde niet eens hoort en eerst na herhaling antwoord geeft. Hij bemerkt dan, dat het onderwerp als afgedaan is beschouwd. Het gesprek gaat heen en weer. En de klok wijst reeds lang elf uur, als men besluit, een einde aan dezen avond te maken.

De gasten vertrekken. Tenslotte ook tante Vossius en Egbert.

„Ik dank u nogmaals voor dezen heerlijken avond. Het was te veel," zegt Egbert. Maar hij is toch gestreeld.

(Wordt vervolgd.)

WEEK-OVERPEINZINGEN

Vorm en inhoud

Ik vervolg wat ik verleden week geschreven heb over onze vrije uren en de vraag, hoe wij ze moeten en willen gebruiken.

Ik geloof dat een eenvoudig antwoord dit is: wij moeten onze vrije uren zóó vullen, dat de inhoud ervan overeenstemt met Gods bedoelingen.

Ik heb in mijn vorige „overpeinzing" gezegd, dat de Tijd de vorm is dien God aan ons aardsche bestaan heeft gegeven. Het woord „vorm" roept het beeld van een ouderwetschen gietvorm op. Gij kent die antieke gietvormen, welke in oude smederijen werden gevonden. Een ijzersmeder had verschillende vormen. Laat ons denken aan een vorm die een leeuw voorstelt. Met behulp van dien vorm moest de smid een ijzeren product vervaardigen dat het beeld van een leeuw vertoonde. Hij goot het gesmolten ijzer erin, en wanneer hij het eruit haalde, moest het product een leeuw voorstellen, niet iets anders, geen paard, geen arend, maar een leeuw. Ik bedoel dat de inhoud moest overeenstemmen met de lijnen van dien vorm.

Pas dit beeld nu toe op het onderwerp dat midden in ons leven staat, onze vrije uren. De Tijd is die vorm. Nu moeten wij onzen vrijen tijd een inhoud geven die overeenkomt met Gods bedoelingen, toen Hij den tijd maakte. Maar gij vraagt: „welke is die inhoud?" Daarop kan ik niet antwoorden voor ú. Wij hebben het beste te maken van onze vrije uren. Laat ons trachten ze zóó te gebruiken dat, wát wij ook doen, en wáármeê wij ons bezig houden, wij bouwen aan ons leven door ons inzicht te verdiepen, ons uitzicht te verbreedden, onzen geest te verrijken, opdat dit alles straks op een manier die wij niet vermoeden en langs een weg dien wij niet kunnen bepalen, aan onze medemenschen ten goede zal komen. Enkel wanneer er overeenstemming bestaat tusschen bedoeling en inhoud van onze vrije uren, kunnen wij tevreden zijn over onszelf en over het gebruik, dat wij er van maken.

Als ik niet kan zeggen: gebruik uw vrijen tijd zóó en zóó, laat mij dan zeggen hoe ik tenminste denk dat hij niet gebruikt moet worden. Toen ik een heel jong predikant was, was mijn eerste gemeente Vreeland. In die wondermooie Vechtstreek, beroemd om zijn wolkenpartijen, stroomt de rivier de Vecht, en in Vreeland bevindt zich over

de Vecht een brug, één van die oude ophaalbruggen, die met kettingen naar boven getrokken wordt als een schip moet passeeren. Op die brug zag ik 's avonds, in hun vrije uren, jonge mannen dikwijls uren achtereen staan te hangen en te leunen over de brugleuning. Wat deden zij? Ik geloof dat zij niets deden, behalve misschien wat dat merkwaardige woord uitdrukt „lanterfanten." Zij keken over de Vecht, en zij leunden, leunden, leunden. En een enkelen keer deden zij nog iets, maar dat durf ik haast niet neer te schrijven voor een fatsoenlijk gezelschap. Zij keken in het water en dan.... u weet het wel.... 't is een uitdrukking waarin 't woord „kringetjes" voorkomt....

Dat is niet, geloof ik, een inhoud aan onze vrije uren geven. Maar gij vraagt: wat dan? Noem dan iets anders, iets beters. Wat kan een goede ontspanning zijn?

'k Beschouw het niet als mijn taak een catalogus van genoegens en ontspanningen te geven. Voor dit oogenblik bepleit ik enkel een paar groote beginselen.

Wat is ons wezen als mensch?

Ik stel deze vraag: wat is, volgens den Bijbel, het wezen van den mensch? En ik geef dit korte antwoord: Hij is uit het stof der aarde; maar als stof is hij niet een mensch; zelfs als die stof geboetseerd is tot een bepaalden vorm is hij niet een mensch. Hij wordt slechts een mensch wanneer hij doortrild, doorweven, doortrokken wordt van den Geest des levens. De mensch is, in zijn wezen, een mengeling van stof en geestesleven van God. Omdat hij uit het stof is en tegelijk uit het wezen van den Geest Gods, is hij in heel de schepping de eenige schakel tusschen het materiele en het spiritueele. Hij is niet enkel stof en niet enkel geest. Geen mensch is een mensch als hij een geest zonder lichaam zou zijn; geen mensch is een mensch als hij een lichaam zonder geest zou zijn. De geest der menschen is tegelijkertijd uit het stof en uit God; uit het materiele en uit het spiritueele.

Als wij dat goed vasthouden krijgen wij een leidraad bij de vraag: wat te doen in onze vrije uren. Wat? Wat? Alles wat ons wezen als menschen volmaakt. Alles wat ons in dit dubbel bestaan als menschen ten goede komt. Alles wat ons dubbelgevormd wezen versterkt, verheft. Alles dus wat ons lichaam gezond, lenig, fit, een bruikbaar instrument kan maken. Sport? Natuurlijk. Lichamelijke beweging? Misschien meer dan wij tot hiertoe hebben genomen. Voorts alles wat meehelpt, onze geestelijke krachten te versterken, alles wat meehelpt dat wij in de schepping komen te staan als het beeld van den Koning, de vertegenwoordiger van den Koning voor alle schepselen beneden ons.

Een waarschuwing dus: laten wij niet zóó leven, dat wij een soort geesten zonder lichamen zouden worden; ik bedoel: menschen, die in hun vrijen tijd enkel boeken lezen, in boeken kruipen zooals wormen in een stuk hout en nooit wandelen, een berg beklimmen of zwemmen.

Een tweede waarschuwing: laat ons niet zóó leven, dat wij lichamen zonder geest worden. Gij kent het type, dat weelderig is van vleesch, maar, zooals een oude latijnsche versregel, die mij in de gedachte schiet, zegt: „cerebrum non habet," geest heeft hij niet.

Ik pleit voor de ontwikkeling in onze vrije uren, van ons dubbel wezen als mensch en dan pleit ik er voor, dat wij ons niet vlug tevreden stellen. Laat ons het beste van het beste zoeken. Als het sport is, de beste. Als het muziek is, de mooiste. Bioscopen, enkel de goede. Boeken, de beste. Weekbladen, de beste. Houdt radicaal weg wat klein is. Klein is, wat de wet Gods breekt. Klein is, wat „ruim" is door ons te leeren onze vrijheid in Christus te misbruiken. Excelsior! Hooger op in onze vrije uren! Een hoogere geest en een nieuwe inhoud!

Want enkel als wij met God meewerken en onzen inhoud in overeenstemming brengen met Zijn bedoelingen, toen Hij ons een dag of een paar uren vrij gaf, zullen wij tevredenheid hebben. Dát zullen de dagen en oogenblikken zijn, waarin wij waarlijk leven.

A. G. Barkey Wolf

Thilde Vrijman

5)

door H. KINGMANS

III Oosterman

Om half zes wordt de courant in de bus gestopt. Vrijman komt, als regel, iets later thuis. Vóór het eten kan hij nog even gluren naar den voornaamsten inhoud van het blad. Onder Kerknieuws vindt hij de mededeeling, dat zijn aanstaande schoonzoon zich beroepbaar stelt. Natuurlijk is het een streep door de rekening van Vrijman, die zoo graag Dr zou zien staan voor Egberts naam. Enfin, als zakenman moet je tegenslagen kunnen dragen en verlies nemen. Dus neemt hij dit op den koop toe. En is zelfs niet boos op Egbert. Waarom ook? Per saldo studeerde hij om predikant te worden.

Hij komt er allicht toch niet, de eerste jaren. Je ziet geen kandidaten beroepen worden. Een enkele uitzondering in het een of ander gat van een dorp. Voor de rest hoogstens hulpprediker. Maar die gekheid zal Egbert toch niet beginnen? Hij is bemiddeld genoeg. Kan het even uitzingen. Dat is tenslotte een troost: Egbert heeft gezegd, dat hij zijn tijd niet in ledigheid gaat doorbrengen. Zoolang hij geen beroep heeft, studeert hij rustig door. Wie weet, wordt langs niet-bedoelden weg toch nog het verlangen van Vrijman vervuld!

In den loop van den avond komt Egbert aanloopen. „Dominee Lantinga belde mij zoeven op, of ik Zondagmiddag voor hem naar Harkstede wil gaan.”

„Prachtig. Breng ik je met den wagen. En Thilde gaat mee, nietwaar kind?”

Thilde wil graag en zoo gaan zij des Zondagsmiddags naar het kleine kerkje van Harkstede en hooren Egbert. „Het zal wel gaan, kerel,” oordeelt Vrijman, als zij terugrijden. „Spreek datzelfde ook eens in de stad, de menschen mogen het daar ook wel eens hooren.”

Vrijman heeft de preek blijkbaar niet noodig. Andere menschen, zegt hij; de menschen, nu ja, daaronder rekent hij zichzelf niet.

In de stad? Welzeker. Vrijman zou Vrijman niet zijn, als hij niet heel gauw den scriba opbelde: „Zeg, Zaatma, heb je soms nog een Zondag openstaan? Watblief? Over drie weken? Och, vraag Bijmolt, ik heb hem gister in Harkstede gehoord. Zit wel wat in, man.”

Een paar dagen later heeft Egbert een verzoek om 's morgens en 's avonds te spreken in de wijkkerk van de Vrijmans.

De Westerkerk is op den bewusten Zondag propvol. Bijmolt is bekend. Er moeten stoelen bijgezet worden. Thilde houdt haar hart vast. Och, in Harkstede was het een klein clubje, knus-gezellig. Maar hier.....! Zou Egbert niet zenuwachtig zijn? Hij is in elk geval bleek, ziet zij, als hij het podium opkomt.

Die bleekheid verdwijnt niet spoedig. Zijn stem klinkt in het begin ook wat onvast. Maar dan hervindt hij zich blijkbaar, want de kleur op zijn wangen komt terug, de stem wordt vaster, en zijn houding vrijer.

In het kerkpad schuifelen na afloop de menschen. Thilde en haar vader, die twee zijn schier onafscheidelijk, hooren de opmerkingen.

„Die wordt goed, op den duur geschikt voor stadsdominee, let eens op!” Vrijman knipoogt tegen Thilde. „Zullen we maar niet aan Egbert zeggen,” fluistert hij, „het is niet goed, in je gezicht geprezen te worden.”

Maar natuurlijk flapt hij het er uit onder het koffiedrinken. Egbert neemt de mededeeling heel rustig op. Hij is er van overtuigd, te kort geschoten te zijn. Hij leeft nog in de boodschap, die hij namens zijn Zender bracht. Hij kan thans den jovialen toon van Vrijman niet verdragen.....

Kort na den koffiemaaltijd vertrekt hij, om thuis nog de preek voor dien avond te overdenken. Een predikant heeft hem eens gezegd, dat de Zondag voor hem een dag vol spanning was en dat die spanning eerst na de tweede maal preeken geweken was. Egbert verstaat het nu. Hij voelt zich moe.

Des avonds is de kerk even vol. Er is nu een andere wijk. Maar velen uit de wijk van dien morgen zijn ook gekomen.

In de week hoort Vrijman hier en daar het oordeel. Het luidt bovenmate gunstig. Er zit wat in dien Egbert.

Dat blijkt ook daarna. Want schier geen Zondag is hij nu meer in Groningen. Elke week een verzoek om ergens op te treden, tot in Overijssel toe.

Thilde pruilt, dat hij geen enkelen Zondag bij haar is en dringt er op aan, dat hij eens een verzoek afschrijft, maar daar is Egbert niet voor te vinden.

Er verloopt weer een maand. Kees Veringa, die zijn belofte hield en in Groningen Egbert kwam bezoeken, staat op een tweetal in een dorp in Overijssel.

„Die Kees,” zegt Egbert, „zóóver heb ik het nog niet kunnen sturen.”

Maar twee weken later hoort hij, dat Kees niet beroepen is.

„Kun je beter niet op tal staan,” zegt Vrijman, „zooiets is geen reclame voor een candidaat.”

Egbert schudt het hoofd, wat mevrouw Vrijman ziet. „Vader kan niet anders dan zakelijk denken, Egbert,” zegt ze vergoelijkend, „reclame is hier een misplaatst woord.”

„Noem het dan voor mijn part anders. Ik zeg: als je op tweetal staat en je komt er niet, dan zien andere vacante gemeenten dat je papieren dalen. Overigens, je moet niet gaan naar het een of ander vergeten dorp.” Egbert glimlacht stil voor zich heen.

November komt met ruwe vlagen.

Van beroepen is blijkbaar nog geen sprake. Egbert heeft zich al zoowat verzoend met het denkbeeld, dat hij den eersten tijd, misschien wel de eerste jaren, niet aan een pastorie hoeft te denken en heeft geschreven naar den professor in Amsterdam, diens meening gevraagd over een bepaald onderwerp voor een dissertatie, eventueel. In elk geval kan hij beginnen, en, mocht hij toch nog onverwachts ergens belanden in een kleine gemeente, de studie rustig voortzetten.

Op een avond slaat Vrijman de krant open.

„In Langhout zijn ze wat van plan,” zegt hij opeens, Egbert op een bericht wijzend, dat deze met belangstelling leest.

De Gereformeerde kerk van het mooie dorp Langhout, een uurtje met den trein van Groningen, is de laatste jaren geducht uitgebreid. Het dorp wordt gezocht om zijn natuurschoon, lage belastingen en meer van dien aard. Het ligt niet zoo heel ver van de stad en heeft nu al een dikke tienduizend inwoners. Het is een uitgestrekt villadorp, bewoond door allerlei soort van menschen, maar meest gegoeden. Er is een groote kerk, doch die werd veel te klein. Toen heeft men er dubbele diensten ingesteld en een hulpprediker benoemd.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

6) door H. KINGMANS

En nu dan het bericht in de krant, dat de kerkeraad besloten heeft, een stuk grond te kopen in het Noorden van het dorp, om daar een tweede kerk te bouwen. Vlak bij dien grond is reeds een villa gekocht, die voor pastorie zal dienen.

„Een kans voor dien hulpprediker,” zegt Egbert. „Ik meen, dat Stamsma er werkt, niet, Ruurd?”

Ruurd is goed op de hoogte van die dingen. Je snapt niet hoe het mogelijk is, maar misschien heeft hij er een bepaald knobbel voor. Hij kent het „Jaarboek” haast uit het hoofd.

„Ja, in Langhout is Stamsma,” antwoordt hij, „zeker wel een jaar; de dominee heet Zelleven.”

„Het lijkt me billijk, dat men dan Stamsma beroept,” meent Egbert.

„Als ze hem hebben willen,” merkt Vrijman op, „en dat is nog de vraag.”

Een paar dagen later is dat géén vraag meer, want de krant meldt, dat candidaat Stamsma, hulpprediker te Langhout, eervol ontheven is van zijn dienst aldaar en over enkele weken weer bereid is, de kerken te dienen. Dan gaat Vrijman een opgekomen voornemen uitvoeren. Hij heeft nog even gearzeld: het mocht eens juist zijn, wat Egbert opmerkte en dan wil hij dien Stamsma toch niet in de wielen rijden. Maar nu is het wel duidelijk, dat men in Langhout hém niet wenscht.

„Ik ga Oosterman eens polsen, Ebeltje,” zegt hij tot zijn vrouw. „Dat Langhout lijkt me een goede plaats voor Egbert. Een mooi dorp. Nieuwe pastorie. Niet ver van hier. Zal Thilde ook naar den zin zijn! Oosterman is lid van den kerkeraad; heeft invloed. Dominee Zelleven ken ik ook goed. Me dunkt, ik moest eens zien, of Egbert daar een kans maakt.”

„Begin daar nu niet aan, Tjake, roer niet in die dingen. Ik weet zeker, dat je Egbert er ook geen dienst mee bewijst. Hij houdt niet van zulk optreden in zaken als dit. Een beroep is voor mijn gevoel iets teers. Dat moet je niet forceeren. Laat die zakelijke overwegingen toch eens varen. Wat doet een mooi dorp en een mooie pastorie er nu toch toe? Wacht toch eens rustig af, wat God met Egbert voor heeft. Als Egbert in een pastorie komt, dan komt hij er vast. Wij hebben ons daarover niet bezorgd te maken. En als Gods wil anders is, wel, dan blijft hij hier en studeert. Het is toch zoo bitter eenvoudig. Tjaak. Waar maak je je toch druk over?”

„k Zal nog eens zien,” zegt hij.

Dan weet mevrouw Vrijman het wel: Tjake zal zijn gang gaan, hij bedoelt het niet kwaad, hij wil Egbert een handje helpen. Maar voor háár besef helpt hij dan God een handje, al is dat zijn bedoeling niet.

Vrijman zal zijn gang gaan. Hij respecteert de meening van zijn vrouw wel, luistert vaak ook naar haar goeden raad, vooral als het de kinderen en de huishouding betreft, maar van zijn zaken moet zij afblijven. Wat ter wereld is er nu tegen, als hij een kerkeraadslid van Langhout polst, de aandacht op Egbert vestigt? Dat is toch iets heel gewoons? Hij kent Oosterman heel goed en dus belt hij hem op.

„Oosterman, ben je Dinsdag in de stad? Prachtig, kom dan even aanloopen, ik ben op het kantoor; je kunt me een dienst bewijzen. Tot Dinsdag dan!”

Aan Oosterman heeft hij een sterken steun bij zijn

pogingen. Die heeft verplichtingen aan hem. Hij zal zijn uiterste best doen. En als Egbert er dan eens gepreekt heeft, staan zijn kansen niet slecht. Nu, predikant in Langhout, daar kan Vrijman verzoend mee zijn. Voor Thilde is het ook fijn. Dicht bij huis. Een pastorie, waarin zij zich behoorlijk kan inrichten. En hij zou toch wel een dwaas zijn, als hij zijn best niet deed voor Egbert! Wat hij doet, is niets oneerlijks. Lukt het niet, à la bonheur, dan is het natuurlijk „de weg” niet en heb je je te onderwerpen.....

Oosterman komt, verneemt het verzoek en wil natuurlijk helpen. Hij zal er eens over spreken. Bijmolt kan dan eens komen. Hij heeft al van hem gehoord, ook wel aan hem gedacht. Maar..... hij heeft slechts één stem. Als de speculatie mislukt, dan moet Vrijman niet denken, dat hij.....

Als de speculatie mislukt..... Bij die uitdrukking wordt Vrijman toch even pijnlijk getroffen. Dus Oosterman ziet het als een soort speculatie. Dat is feitelijk ook de meening van zijn vrouw. En als Oosterman aan hem geen verplichtingen had, misschien zou hij gezegd hebben: bemoei ik me niet mee, moet de kerkeraad en de gemeente uitmaken, hoogstens zal ik de aandacht op candidaat Bijmolt vestigen, om hem te laten optreden. Maar nu kan hij niet weigeren. Verplichtingen, nietwaar? Vrijman voelt iets als een nederlaag, een moreele. Hij weet ook: als Oosterman geen verplichtingen aan mij had, zou ik hem niet gevraagd hebben! Oosterman belooft, dat het aan hem niet zal liggen, hij wil graag een genoeg doen aan Vrijman.

Zijn vrouw vertelt Tjake Vrijman niets, maar Thilde brengt hij op de hoogte van zijn bemoeiingen.

„Ik zie je liever niet in het een of ander onmogelijk dorp, kind, je bent me méér waard. Van Oosterman heb ik wel wat verwachting, hij heeft veel invloed, maar zwijg er over tegen Egbert. Het moet voor hem een verrassing blijven, als het eenmaal zoo ver mocht komen. En gebeurt het niet, welnu, dan is er bij hem geen teleurgestelde hoop.”

„U is als altijd een best, lief vadertje, om zoo voor ons te werken,” vleit Thilde.

„Dat moet wel, want Egbert is in dit opzicht bij uitstek onpractisch. Hij zou zonder blikken of blozen een beroep naar het een of ander gat aanvaarden. Laat het zaakje nu maar verder aan mij over en houd je mondje dicht tegenover Egbert en de anderen.”

Voelt hij als bij intuïtie, dat hij bij Egbert niet met deze practijken moet aankomen?

Op Oosterman kun je bouwen. Hij houdt ook nu woord. Egbert ontvangt een preekverzoek van Langhout, zelfs op vrij korten termijn. Hij is dien Zondag juist vrij en aanvaardt het verzoek. Als dat antwoord in Langhout ontvangen is, komt de uitnoodiging van Oosterman, of Vrijmans dochter, de verloofde van den candidaat, mee wil komen. Zij kunnen bij Oosterman logeeren.

En zoo is Thilde in Langhout vóór zij het weet. Van Zaterdagmiddag tot Maandagmorgen. Het wordt, naar Oosterman vertelt, nu zoo ingericht, wat de diensten betreft, dat dominee Zelleven eenmaal in de gelegenheid is, om den predikant van elders of den candidaat te hooren, met het oog op een eventueel beroep. Want men wil niet lang wachten. De gemeente wil graag een tweeden, vasten predikant.

Tusschen de beide kerkdiensten in doen de heer en mevrouw Oosterman met de beide gasten een korte wandeling naar het terrein, waar de nieuwe kerk zal komen.

„Ja, zeker, juffrouw Vrijman,” zegt Oosterman lachend,

als Thilde wijst op een villa, vlakbij het terrein, „dat is de pastorie. Het huis is reeds gekocht en wacht alleen op de bewoners. Zullen we er eens in lopen? Ik heb den sleutel.”

Als Thilde den volgenden dag weer thuis is, weet zij enthousiast te verhalen van het verblijf in Langhout en van de schitterende pastorie. Zoo'n modern huis heeft zij nog niet gezien.

Egbert zit er glimlachend bij en wordt meegeslept door de geestdrift van Thilde. Ook hij is vol bewondering geweest voor zoo'n pastorie. Hij weet niet, dat Thilde, terwijl zij met Oosterman de woning bezichtigden, bezig is geweest, om..... meubelen te plaatsen en zich in te richten. Onzin natuurlijk, Thilde zou het niet graag aan iemand vertellen!

Als Vrijman van het resultaat verneemt, zegt hij lachend: „Als je een goeie beurt gemaakt hebt, kom je er wel, Egbert.” Maar Bijmolt schudt het hoofd: „Men beroept daar geen candidaat; dat heb ik wel gemerkt aan dominee Zelleven.”

Dat antwoord knoopt Vrijman in zijn oor: die dominee mag hem niet gaan dwarsboomen in zijn plannen!

Oosterman is eenige dagen later in de stad en loopt op het kantoor aan.

„Je maakt het mij niet moeilijk, om Bijmolt aan te bevelen,” zegt hij. „Hij is zeer in den smaak gevallen. Een weinig te ernstig voor een candidaat, ik zeg het maar precies, zooals ik het hoor, maar dat gaat er wel af. Op 't oogenblik staan zijn kansen tien tegen één.”

„Dominee Zelleven heeft liever geen candidaat, hoor ik?” vraagt Vrijman langs zijn neus weg, hevig benieuwd naar het antwoord. „Als dát zoo is, wil ik toch eens met hem praten. Ik ken hem vrij goed.”

„Niet doen, Vrijman. Dat komt wel voor elkaar. De kneep zit, onder ons gezegd daar, dat hij het liefst een collega ziet, die van zijn portuur of minder is. De tweede moet hem niet boven het hoofd groeien.”

„O, is dát de zaak? Daar is weinig aan te doen,” meent Vrijman.

„Niets. Ik doe er ook niets aan. Wacht nu even af. Over enkele weken, zeg eind Januari, weet je wel meer. Maar nogmaals: als het mij niet lukt, duid het mij niet euvel. Ik kan alleen mijn best doen.”

Met die opmerking moet Vrijman genoegen nemen.

(Wordt vervolgd.)

BARMHARTIGHEID VOOR HET DOOFSTOMME KIND

„Effatha” heeft zich een halve eeuw over het doofstomme kind ontfermd.

**De ontwikkeling van het doofstommen-
onderwijs heeft goede maatschappelijke
kansen geschapen.**

Het Instituut voor Doofstomme Kinderen te Voorburg (Z.H.) van de Vereeniging tot Christelijke Opvoeding en Onderwijs van doofstomme kinderen heeft zijn gouden feest mogen vieren. Een feit, dat wel de vermelding waard is. De arbeid, in het geloof voor een halve eeuw aangevangen, is uitermate gezegend geworden, is voor honderden kinderen een zegen geweest en wordt dat nog steeds meer, doordat de opvoeding en het onderwijs dezer zwaar misdeelde kinderen voortdurend voorwerp van studie is van medici en paedagogen.

Ongeveer terzelfder tijd werd te Berlijn een groot congres gehouden, waaraan door afgevaardigden uit veertien landen deelgenomen werd, dat ook de opvoeding en het onderwijs van het doofstomme kind bedoelde te bevorderen. Het was een feestcongres, liever een demonstratie van

In het trappenhuis der school

dankbaar gedenken, omdat het dit jaar anderhalve eeuw geleden was, dat te Berlijn het Duitsche Rijksinstituut voor Doofstomme Kinderen geopend werd. Men weet, dat de R.K. abt l'Epée reeds eerder te Parijs zich het lot der doofstomme kinderen aangetrokken had en dat de predikant der Waalsche gemeente te Groningen H. D. Guyot in 1790 te Groningen in den trant van het Parijsche instituut ook dit onderwijs ter hand genomen had. Het was de Fransche koning Lodewijk Napoleon, destijds over ons land regeerend, die Ds Guyot later uit de staatskas in de gelegenheid stelde om zich geheel aan den arbeid voor het doofstomme kind te geven.

Wij vermelden deze historische bijzonderheden om te doen zien, dat de ontferming over de doofstommen reeds van ouden datum is.

Ontferming over doofstommen! Wie denkt hier niet aanstonds aan de liefelijke geschiedenis uit Markus 7, waarin ons de genezing van den doofstomme verhaald is en be waard het woord, dat de Heere Jezus tot hem sprak: „Effatha”?

Wanneer dus het onderwijs aan de doofstommen niet van onzen tijd is, maar lang daarvoor reeds werd beoefend, dan sluit dat in, dat dit onderwijs een evolutie heeft doorgemaakt. Het leeren spreken op de vingers.... het is geworden tot een leeren spreken met den mond, terwijl op 't oogenblik in studie is een methode om ook „de ooren te openen”, om hen te leeren hooren, voor wie het gehoor overigens een ontbrekend zintuig is.

Reeds Guyot bracht het verder dan l'Epée. Als deze twee thans een bezoek konden brengen aan de doofstommen-instituten, hoe zouden zij zich kunnen verheugen, wanneer zij konden gadeslaan den maatschappelijken gang, dien ook de tevoren maatschappelijk-uitgesloten doofstommen kunnen gaan, meer nog, wanneer beiden, ieder op zijn wijze evangeliedienaar, zouden kunnen zien en ervaren, hoe het godsdienstonderwijs rijke vruchten draagt en velen tot de besliste Christenen behooren.... zij zouden zich slechts verheugen, dat het werk, door hen aangevangen, tot zulk een „volmaaktheid” voortgeschreden is.

Wie op den levensweg vorderde en dus heugenis heeft aan vele jaren geleden, die herinnert zich wel den doofstommen man, die slechts met den ingewijde op de vingers kon spreken en die met de anderen door middel van een leitje en een griffeltje converseerde. Hoe anders is het nu!

Thilde Vrijman

7)

IV. Zeedorp

Bij zijn terugkomst uit Langhout vindt Egbert een brief uit Zeedorp, met het verzoek of hij den eersten of tweeden Zondag d.a.v. twee spreekbeurten zou willen en kunnen vervullen; de reiskosten, die tamelijk hoog zijn, worden volledig vergoed, maar de gemeente is niet in staat, het gebruikelijke honorarium te betalen; of hij met de helft genoeg zou willen nemen?

De scriba van Zeedorp zegt precies waarop het staat. Dat waardeert Egbert. Hij is direct genegen, aan het verzoek te voldoen; een arme gemeente zal wel niet vaak een predikant of candidaat hebben!

Zijn aardrijkskundige kennis laat hem even in den steek: Zeedorp, wáár ligt dat ergens? In Zeeland vermoedt hij, maar wáár?

Het Jaarboek licht hem volledig in. Een kleine gemeente, diep in Zeeland. Al ruim zeven jaar vacant, ziet hij dan. Hij leest verder, welke predikanten in Zeedorp geweest zijn. Er zijn bekende namen onder. Zou die gemeente dan opeens zoo arm geworden zijn? Wat voor menschen zouden er wonen? Zeedorp..... visschers misschien en wellicht wat landbouwers in de omgeving! Hij schrijft terug, dat hij hoopt te komen. Alleen heeft hij graag, dat men hem de reisgelegenheid even meldt. Met het halve honorarium wil hij graag genoeg nemen, zoo noodig mag men alles houden; hij wordt er niet armer van.....

„Waarom doe je het?” vraagt Thilde, „je bent drie dagen weg.”

„Och kom,” zegt Vrijman, „dan zie je dat stukje van het land ook eens. Op beroep ga je er niet preeken. Het is duidelijk, dat zij geen predikant kunnen bekostigen.” „Ik heb alleen overwogen, dat die gemeente blij zal zijn, als er weer eens iemand komt om het Woord te bedienen. Ongetwijfeld heeft men er bijna week op week leesdienst.”

Als Andersma aanloopt, wordt het raadsel opgelost. „O ja. Zeedorp ben ik wel geweest. Een paar maanden geleden zat ik daar op het eiland. Niet veel zaaks, dat dorp. Een gat gewoonweg. En achteruitgevlogen, voornamelijk doordat een Rijksinstelling, van de Marine, werd opgedoekt. Tientallen gezinnen verlieten toen het dorp. Een jaar of vijf is dat nu geleden. Daardoor zal die gemeente ook wel verarmd zijn. De bewoners? Visschers. Met permissie, het dorp stinkt naar de visch. Er is een garnalenpellerij. De gezinnen der visschers pellen ook thuis garnalen, geloof ik. Och, het is zoiets als Zoutkamp, een beetje erger misschien. En dan wonen in de buurt nog boeren vanzelf.”

De uitlegging van Andersma laat aan duidelijkheid niets te wenschen over.

„Schrijf het toch áf, Egbert,” zegt Thilde, „wat ga je er doen?”

„Gods Woord brengen,” zegt hij eenvoudig.

„Ach ja, natuurlijk. Maar waarom halen ze jou dan heelemaal uit Groningen?”

„Dat is voor jou evenals voor mij een vraag, voor hen een wéét. Reis je mee?” vraagt hij dan, lachend.

„Als het zomer was, misschien wel, maar nu, dank je, hoor. 't Is geen Langhout!”

's Zaterdagmorgens, met de eerste gelegenheid, reist Egbert naar Zeeland. Het is een lange, eentonige reis geweest. Alleen de boottocht bracht eenige verandering. Maar daarna moet hij zijn reis, waaraan geen eind schijnt

te komen, met een puffend stoomtrammetje vervolgen. Hij staart naar buiten, maar ziet niets, want het is donker.

Na een uurtje trammen wordt Zeedorp bereikt. Het is een klein, vrij onoogelijk stationnetje, waarvan het perron zoo goed als niet verlicht is. Onder een lantaarn staat een kort, dik mannetje van iets meer dan middelbaren leeftijd, die op Egbert toetreedt.

„Candidaat Bijmolt.” „Mijn naam is Verlaan, hoofd van de school.”

Ze maken kennis. Praten onderweg niet veel. Alleen iets over de lange reis, over het weer; van die nietszeggende woorden. Egbert heeft toch niet spoedig contact met de menschen. Hij is ietwat eenzellig, wat hij zelf maar al te goed weet. Trouwens, wat is contact? Kun je ook niet goed hebben, als het vertrouwen er niet is. En vertrouwen kun je niet forceeren.

Ze loopen door nauwe straatjes, over hobbelige keien. Het is iets anders dan de asfaltstraten van Groningen. Zij slaan een hoek om. Het wordt ruimer. „De haven,” deelt zijn begeleider mee. Het water ligt vol scheepjes. De vischlucht, die hij al lang geroken heeft, wordt nu intenser. De haven wordt afgesloten door een dikken, vrij hoogen muur, dan een open vlakte, „bestraat” met grint. Ze steken die dwars over.

„Het havenplein,” luidt de explicatie. Het is er vrij duister. Bij een tamelijk, hoog gebouw, waarvóór een steenen trap, ook een soort bordesje, meent Egbert te zien, brandt een lantaarn. „Het Gemeentehuis,” is de verklaring. Ze laten het links liggen, slaan een straat in. „Hier is de kerk, u kunt er nu niet veel van zien. Er is trouwens ook niet veel aan te zien. We moeten noodig een nieuwe kerk hebben, niet, omdat ze te klein is, maar omdat de tand des tijds er aan geknaagd heeft. En hier is de pastorie. Die staat al jaren leeg. Een jaar hebben we die verhuurd gehad aan een schilder, die zowat alle hoekjes van het dorp, de haven en de zee, geschilderd heeft. Maar dat is nu weer al een jaar of vier geleden. Het huis wordt er niet beter op.”

Het hoofd van de school stelt niets mooier voor dan het is, merkt Egbert. Waarom vertelt hij alles eerlijk?

Een eindje de straat in, voor een huis laag van verdieping, de deur in het midden, staat de heer Verlaan stil. „Hier woon ik, en u logeert bij mij.”

Het is een zeer ouderwetsch huis, alle comfort ontbreekt er aan, naar het schijnt. Maar als hij in de kamer komt, links van de gang, slaat de gezellige warmte hem tegen. Het is blijkbaar de „mooie kamer,” want de meubelen toonen aan, niet vaak gebruikt te worden. Er is niemand aanwezig. De gastheer noodigt hem uit om plaats te nemen. „Ik zal even mijn vrouw waarschuwen en dan kunt u zich wat verfrisschen na de lange reis.” Mevrouw Verlaan blijkt een eenvoudige vrouw te wezen. Zij treedt hem onbevangen tegemoet, presenteert koffie, geeft blikken, niet van een dorp afkomstig te zijn.

„Ik moet de heeren vanavond wat alleen laten,” zegt zij, verontschuldigend. „Met den Zaterdagavond kunnen mijn man en ik niet beiden uit het gezin loopen.”

„Maar, met uw verlof, we kunnen toch wel in de huiskamer zitten?” vraagt Egbert, begrijpend: voor hém is de haard hier aangemaakt en hij zal er den geheelen avond alleen zitten met zijn gastheer.

„Nu, als u er niet op tegen hebt.....”

„Wel natuurlijk niet. Het lijkt me juist gezellig.”

„Dan zal ik u even uw kamer wijzen en als u gereed is, komt u naar de huiskamer.”

„Daar heb ik al kinderstemmen gehoord,” zegt Egbert. „Ja, ze zijn allemaal thuis. We hebben er zeven.”

(Wordt vervolgd.)

Naar een oorspronkelijke tekening van Daan de Lange

JEZUS WANDELEND OP DE ZEE

Thilde Vrijman

8)

Een kwartier later zit Egbert in den huiselijken kring. De atmosfeer is even gespannen geweest, maar weldra is het gesprek over en weer in vollen gang. De oudsten nemen er deel aan. Maar Egbert bemerkt, dat de vader het gezin leidt en de moeder niet minder.

De groote kamer met lage zoldering, is zeer eenvoudig gemeubeld, maar zindelijk in hooge mate. De vrouw des huizes lijkt hem een flinke, gezonde vrouw. Zij wordt in de huishouding geholpen door een dochter, zooals hem verteld wordt. Het gesprek is weldra ongedwongen en vanzelf beginnen ze weer over de reis te spreken. „Hoe komt men er toch bij, om mij heelemaal uit Groningen naar hier te laten komen?” vraagt Egbert plotseling. „Me dunkt, er zijn candidaten genoeg, die lang niet zoo'n verre reis behoeven te doen.”

Verlaan kijkt hem even aan, wil dan iets zeggen, maar slikt die woorden in en antwoordt: „Mag ik u daar morgenavond antwoord op geven?”

„O, natuurlijk,” lacht Egbert, „u behoeft mij er ook heelemaal geen antwoord op te geven. Ik stelde de

vraag zonder bedoeling en bij nader inzien is ze misschien wat onbescheiden.”

„Dat niet. Ik vind ze verklaarbaar. Maar we kunnen er beter later over spreken.”

Een kwartier, nadat de jongere kinderen naar bed zijn gegaan, verontschuldigt mevrouw Verlaan zich even: ik moet mijn jongens gaan toestoppen; dat zijn ze zoo gewoon. Hoe vertrouwelijk en liefdevol klinkt dat! Later op den avond komen de toestanden van dorp en kerk ter sprake. Egbert drijft eigenlijk die richting uit; een onverklaarbaar gevoel dwingt hem, er méér van te weten.

Maar per saldo wordt hij in groote lijnen niet veel meer gewaar dan Andersma hem reeds heeft meegedeeld. Alleen enkele bijzonderheden. In twee jaar tijds is de bevolking met iets minder dan de helft gezakt. Het is een zware slag geweest, die men allicht niet weer te boven komt. Tal van huizen staan leeg. De schoolbevolking is met een derde verminderd.

„De menschen doen hier zooveel mogelijk” vertelt de meester. „Er wordt hier bepaald geofferd, mijnheer Bijmolt. In Groningen zult u dat niet zoo kennen, maar hier heeft men zich verleden jaar wel nieuwe kleeren ontzegd, om de kerk een kwastje verf te kunnen geven.

Je hangt zulke dingen niet aan de groote klok, maar soms denk ik: ze moesten juist aan de groote klok, dan zag en begreep men den nood eens, die hier kerkelijk heerscht. We verloren ongeveer de helft van onze menschen door vertrek. De ramp dreigde al lang. We waren toen juist vacant, maar durfden geen nieuwen predikant te beroepen, omdat de vooruitzichten zoo somber waren. Het is goed geweest in zekeren zin, want toen de slag eenmaal gevallen was en alle rijksambtenaren, die toch een vast, behoorlijk salaris hadden, de werklieden ook, vertrokken waren, was er geen sprake meer van."

Egbert denkt: in Groningen wordt van crisis gesproken; die is er. Individueel zijn er erge gevallen van achteruitgang. Ook zijn loonen en salarissen verminderd. Maar hier..... is nu het offer, waarvan mevrouw Vrijman sprak, het echte offer.

De dienst begint om half tien. Om negen uur gaat de klok luiden: de menschen worden gewaarschuwd, dat over een half uur de kerk aanvangt. Het is een vertrouwd geluid en tóch heeft Egbert het nog zelden gehoord. Er moeten in Groningen alleen een paar Roomsche kerken zijn, die de klok luiden, maar hij weet er niet van. Alleen als hij met vacantie in een dorp vertoefde, eerst met tante Vossius, later met de Vrijmans, vernam hij dat klokgelui wel eens.

Egbert loopt met Verlaan langs de pastorie, die drie

huizen van de kerk verwijderd is. Het is een woning, ongeveer als die van het schoolhoofd. Ze ziet er verwaarloosd uit, geeft duidelijk blijk, in jaren niet bewoond te zijn geweest. Onwillekeurig maakt hij een vergelijking met de schitterende woning, die in Langhout de pastorie worden zal. Dit moest Thilde eens zien. De consistorie, waar zij verblijven vóór de dienst aanvangt, is meteen kerkeraadskamer; een holle ruimte met witgekalkte muren. Zindelijk genoeg, maar ongezellig; alweer vertoonend, dat deze gemeente arm is.

Verlaan wijst hem op een grooter lokaal er naast: daar wordt catechisatie gehouden. Er staan schoolbanken, een lessenaar, er hangen een paar kaarten en het is er nog ongezelliger dan in het kleinere lokaal.

Van de kerk heeft hij zich een voorstelling gemaakt. Maar de werkelijkheid valt hem nóg tegen. Als de banken en de wanden niet pas geverfd waren, zou het eenvoudig onbeschrijfelijk zijn. Maar het kwastje verf, waarvoor geofferd is, heeft het geheel deugd gedaan.

Egbert ziet het alles in één oogopslag, als hij den hoogen kansel beklommen heeft aan het eind van het gebouw.

Als hij een Psalm heeft opgegeven, gaat het orgeltje zich doen hooren. Het jankt erbarmelijk. Slecht is het niet, de organist speelt ook goed, maar weet de man niet, dat zijn instrument door en door valsch is? Een stemmer kan hier een daggeldje verdienen.

(Wordt vervolgd.)

CONTACT MET DE JONGEREN

LUISTEREN MET HET HART

Kort geleden had ik met een aardigen, open, sportieven jongen een gesprek over catechisatie.

Catechisatie was voor hem een ding met een zucht erbij. „Vertel maar eens eerlijk,” vroeg ik, „heb je er een hekel aan?”

Op zijn gezicht stond zijn antwoord, maar de mond zweeg nog, hij had nog een duwtje nodig. „Zeg het maar, je weet wel, dat ik niet boos zal worden, als je de waarheid zegt.”

Toen kwam, aarzelend, het antwoord: „Vervelend, ach, dat nou direct niet, maar prettig vind ik het ook niet.” Om de teleurstelling voor mij te verzachten voegde hij er aan toe: „Maar het ligt niet aan u.” Wat een goeierd!

„Waar ligt het dan aan?”

„Ja, u weet, ik ben op een Christelijke school geweest; dat is bijna elken morgen Bijbelsche geschiedenis. Verder wordt er thuis elken dag uit den Bijbel gelezen. Nou dan weet je het zoo langzamerhand wel.”

Het zou een heel klein kunstje geweest zijn om den vriend-die-het-zoo-langzamerhand-wel-wist in een paar minuten schaakmat te zetten met algemeene vragen over Bijbelsche geschiedenis. Dan zou hij ontdekken, dat hij er nog een bedroefd schijntje van wist. Maar zijn conclusie zou blijven: en toch is 't vervelend.

Toen heb ik een persoonlijk argument gebruikt en gevraagd, of ik iets van mijzelf mocht vertellen.

„Wat jij hebt, heb ik ook: de Christelijke school, elken dag den Bijbel thuis. Daar bovenop is gekomen mijn heele theologische studie, alles rondom den Bijbel en daar nog eens bovenop mijn heele domineesleven. Zoo langzamerhand mag ik het toch wel weten, zooals jij dat noemt. Wat zal het voor mij vervelend worden! Heb je

geen medelijden met mij? Of denk je: dat doet-ie voor zijn broodje?”

Hier volgde een afwerend gebaar; daarvan verdacht hij mij dus blijkbaar niet.

„Want zal ik je eens vertellen” — vervolgde ik — „dat ik 's morgens na het ontbijt, ook al met Bijbellezen, als 't mij even lukt, naar mijn studeerkamer ga en, voordat het werk van studie of correspondentie begint, eerst nog een kwartier den Bijbel lees.”

Op zijn gezicht kwam een blik van: hoe-is-'t-in-de-wereld mogelijk! Ik wil niet dadelijk aannemen, dat je zit te jokken, maar het lijkt mij toch stijf onwaarschijnlijk.

„Je moet niet denken,” vertelde ik verder, „dat ik er altijd wat aan heb. Soms kijk ik er op, ik kijk er over heen en, onbewust denk ik dan, net als jij: „Nou ja, dat weet ik langzamerhand wel;” soms raakt het mij, er komt uit het Boek een stem uit de eeuwigheid, die mij iets zegt wat ik nog niet wist, of wat ik liever niet meer weten wilde. Hoe komt nu dat groote verschil tusschen jou en mij?”

„Zal ik het je eens zeggen: jij luistert met je ooren en ik verlang te luisteren met mijn hart, al lukt dat lang niet altijd.

„Zooals jij luistert, is het of je voor een gesloten deur staat. Daarachter zijn menschen aan het spreken, ze hebben het over jou en het is van 't grootste belang, maar je kunt het niet verstaan, je hoort alleen een vaag gemompel van stemmen. Maar als de deur opengaat, dan wordt alles anders.

„Als je naar God luistert, alleen met je ooren, dan sta je achter een dichte deur, er is wel iets, er ritselt wel iets, maar je komt er niet verder mee en het laat je koud.

„Als jij vraagt: Heer, leer mij luisteren met mijn hart, dan zal Hij de deur open doen. Of eigenlijk, als je het oprecht vraagt, vragen kunt, is de deur al open.”

A. K. STRAATSMA

Thilde Vrijman

9)

Maar dan vallen plotseling alle overwegingen weg. Deze mensen verlangen Gods Woord te hooren. Hoe komt het, dat hij dien morgen zoo gemakkelijk spreekt; dat hij zoo warm is van binnen? Omdat de menschen zoo aandachtig, zoo heilbegeerig luisteren? Omdat hij onmiddellijk contact heeft?

Hij realiseert het zich niet. Merkt het niet eens, dat het doodstil is in het gebouwtje, slechts voor de helft gevuld; de menschen van de andere helft zijn immers naar elders vertrokken?

Tijdens den tusschenzang kijkt hij even rond. Het zijn allen eenvoudige menschen. Hij ziet van zorgen doorploegde gezichten. De jeugd, die goed vertegenwoordigd is, is een dorpsche, niet blasé, zooals elders ten deele wel het geval is.

Er is slechts één persoon in de kerk, die men een „heer“ kan noemen. Hij zit in een bank, die ietwat apart is. De man kon de burgemeester wel zijn, maar dat is uitgesloten, want die is liberaal, naar hij heeft vernomen. Naast den man zit een dame, verder waarschijnlijk een dochter en een zoon. Egbert constateert in de gauwigheid, dat de man een zelfbewuste houding heeft.

Geen twee minuten later vallen die alledaagsche gedachten weer weg; hij is weer in zijn preek en merkt, dat er geluisterd wordt. Hij komt steeds meer en meer in vuur en moet later zichzelf bekennen, dat hij nog nooit zoo gemakkelijk heeft gesproken, als hier in Zeedorp.

Om drie uur is de tweede dienst. De kerk is even bezet als dien morgen, de ruimte, die niet meer gebruikt wordt, natuurlijk niet meegerekend.

Des avonds zit Egbert niet in de huiskamer. Want om zeven uur verschijnen geleidelijk de leden van den kerkeraad. Daar is Jansma, die zich al vertrouwd gevoelt met den candidaat. Hij deelt mede, dat hij winkelier is. Dan is daar Treesman, die zich wat onwennig gevoelt in het gezelschap in de mooie kamer. Egbert komt te weten, dat Jan Treesman schipper is van de reddingsboot. Enkele weken geleden is hier nog een schip gestrand. Het was een vliegende storm. Het kan hier spoken, moet de candidaat weten. Maar Jan heeft de voldoening mogen smaken, in twee reizen de bemanning van boord te halen. Jan Treesman zit er bij, als dit verteld wordt, alsof het heele geval hem niet aangaat. Als Egbert er even over wil doorgaan, wimpelt Treesman dat af: hij doet niets bizonders, alleen zijn plicht en daarmee basta. Mevrouw Verlaan schenkt thee en presenteert een koekje. Voor ieder heeft zij een vriendelijk woord, informeerend naar de omstandigheden thuis.

„Je kon een domineesvrouw zijn,” denkt Egbert, haar in stilte bewonderend.

„U hebt gisteravond gevraagd, waarom we u uit Groningen hebben laten komen,” zegt Verlaan plotseling, „en toen heb ik u geantwoord, dit vanavond te willen zeggen. Dat oogenblik is er nu, nu de kerkeraad geheel aanwezig is.”

Hij praat verder, rustig, elk woord overwegend. Het blijkt, dat hij een man van gezag is in dezen kring. Egbert heeft trouwens reeds bemerkt, dat dit eenvoudige schoolhoofd iets in zijn mars heeft.

Intusschen luistert hij, eerst met belangstelling, daarna in stomme verbazing, toe.

De candidaat moet weten, dat men hem met opzet geschreven heeft en gevraagd, om te komen preeken. Het was niet een gewoon verzoek. Er is een predikant geweest, het doet er nu niet toe, wie, die de aandacht van den kerkeraad op candidaat Bijmolt heeft gevestigd.

Zie eens, de candidaat kent den toestand hier. Hij, Verlaan, heeft hem dien openhartig verteld, direct al, toen hij van de tram werd gehaald. In geen enkel opzicht mogen de zaken mooier voorgesteld worden dan ze zijn. Er is geen sprake van een volledig tractement. En toch..... zoo noodig moet er een predikant zijn. De gemeente gaat achteruit. Dominee Jansen van Meerland komt zoo nu en dan preeken. Hij houdt de catechisatie voor een deel. De rest doet Verlaan. Eigenlijk, de candidaat begrijpt het wel, worden de zaken loopende gehouden. Maar het is een abnormale toestand. Dringend is verbetering noodig.

Welnu, de aandacht is op candidaat Bijmolt gevestigd. Er is meegedeeld — Verlaan zegt, dat hij het kindje maar precies bij den naam wil noemen; goed Zeeuwsch, goed rond, nietwaar? — dat de candidaat niet onbemiddeld is. Misschien zou hij een beroep van Zeedorp in ernstige overweging willen nemen. Echter moet er bijgevoegd, dat de classis bereid gevonden is, iets bij te dragen. Zóó staan, rondweg gesproken, de zaken. En daarom heeft men hem geschreven, en gevraagd om te komen preeken.

Zeven paar trouwhartige mannenoogen zien Egbert, die roerloos heeft zitten luisteren, aan. Hij leest in al die oogen de dringende vraag: kom over en help ons, u is in de gelegenheid; breng het offer, dat wij, neen, dat God van u vraagt.....

„Uw mededeelingen verrassen mij,” zegt Bijmolt, moeilijk sprekend. „U verlangt toch niet onmiddellijk antwoord?”

„Er is niemand van ons, die dat vergt. We geven toe, dat de wijze van handelen ongewoon is, maar we leven in abnormale tijden. De toestand hier is abnormaal. Ik heb u gisteren en vandaag alles precies verteld. Wij zijn deze zaak niet zonder gebed begonnen, en verzoeken u dringend: wijs ons verzoek niet zonder gebed af. Een antwoord verlangen wij nu niet. Als u zegt, onze vraag in overweging te zullen nemen, roepen wij deze week de gemeente bijeen, vertellen van ons voornemen en dan zouden wij u, onder biddend opzien tot onzen God, willen beroepen. Het staat u vrij, voor dat beroep te bedanken. U is met deze bespreking aan niets gebonden. Wanneer u evenwel vanavond of morgenochtend zegt, dat u er niet aan denken kunt, op ons voorstel in te gaan, dan is het afgelopen.” — Het is pijnlijk stil in het vertrek. Door Egberts hoofd dwarrelen de gedachten.

„Ik zal er over denken en u morgen of anders zoo spoedig mogelijk schriftelijk mijn besluit mededeelen,” zegt hij dan eindelijk, moeilijk sprekend.

Het onderwerp wordt niet meer aangeroerd. Ze spreken over toestanden in het dorp, over de visscherij. De candidaat moet weten, dat in Zeedorp de meesten een eigen schuitje hebben, zeilscheepjes. Er is slechts één reeder, mijnheer Lagaay, ja, die daar in de bank apart zat met zijn vrouw en twee kinderen. „Nu, Lagaay heeft vijf schepen met motoren. Die kunnen ver weg, dat snapt u. De rest blijft betrekkelijk in de buurt. Sommigen komen elken avond binnen, maar de meesten gaan 's Maandagsmorgens tot 's Vrijdags het zeegat uit. De vangst? Och, dat gaat wel, mijnheer. Maar er worden geen prijzen gemaakt. Het bedrijf is niet loonend meer. Evenals de landbouw lijdt de visscherij onder de crisis.”

Het is al negen uur geweest, als de kerkeraadsliden opstappen. Ze nemen hartelijk afscheid van Egbert, die zich als het ware met deze eenvoudige mannen één voelt. Als den volgenden morgen Verlaan hem naar de tram brengt, zegt hij: „Ik heb er ernstig over nagedacht. Binden doe ik mij met dit antwoord tot niets, volgens afspraak. Maar het verzoek wil ik biddend overwegen.”

„Ik dank u, namens den kerkeraad, voor dit antwoord. Moge God er Zijn zegen over gebiedten.” (Wordt vervolgd)

105

GEDACHTE

Het grootste geheim van gelukkig te zijn bestaat niet in genieten, maar in zich verloochenen.

Thilde Vrijman

10)

V. In tweestrijd

Gehuld in haar bontmantel staat Thilde hem op te wachten, en nauwelijks is de begroeting voorbij en loopen ze langzaam over het lange perron, volgend den stroom reizigers, of zij vraagt: „Je hebt het zeker al in de krant gelezen?”

„Wat bedoel je? Ik heb niets bijzonders gezien.”

Thilde lacht zoo vroolijk. Zij meent, dat hij een grapje met haar maakt. Maar neen, daarop lijkt het toch ook niet. „Stáát het dan nog niet in de courant?”

„Als je mij wilt meedeelen, wat er bedoeld wordt, kan ik je antwoorden,” zegt Egbert, voorvoelend, dat het iets heel bijzonders is.

„Jongen, je hebt het beroep van Langhout!”

Thilde lacht blij en bestudeert zijn gezicht, dat bijna ongeloof uitdrukt, in elk geval geen blijdschap afteekent. Het lijkt veel op teleurstelling, maar dat is natuurlijk te dwaas, om alleen te loopen! Maar wat is het dan? Zij heeft verwacht, dat hij een verheugden uitroep slaken zou. En nu.....

„Hoe kan dat nu?” vraagt hij dan. Ze loopen door naar de contróle, die spoedig bereikt is.

„Straks,” zegt Thilda mat. Het is, of ze een koudwaterstraal over zich gekregen heeft. Vast staat, dat Egbert er heel niet blij mee is. Of..... overvalt het nieuws hem zóó geducht, dat hij even tot zichzelf komen moet?

„Zullen we loopen?” vraagt hij.

„Ja, graag. Ik heb het zoo koud gekregen.”

„En ik ben stijf van de verre reis. Wat is dat nu met Langhout? Het komt me zoo vreemd voor. Er is toch niet een tweetal geweest?”

„Ja, maar het is niet gepubliceerd. Vader wist er van, doch hij zweeg er over. Ik dacht vanmorgen al: wat is vader toch ongedurig! En ja, om acht uur was Oosterman aan de telefoon en deelde mede, dat je beroepen was. Met overweldigende meerderheid van stemmen. Fijn, hé, Eg?”

„Het is een verrassing,” zegt hij, afwezig.

Thilde bemerkt weer, dat hij het nieuws niet vreugdevol opneemt: wat is dat toch?

„Ik heb een paar goede dagen gehad, kind,” zegt hij plotseling. Zij gaan juist de Emmabrug over, om langs het Diaconessenhuis den Singel te volgen, naar de Museumbrug. „De reis is wat ver en in den winter niet bepaald aangenaam,..... maar ik ontmoette daar een hartelijkheid en eenvoud, die ontroert. Thuis zal ik wel het een en ander vertellen. Ze kunnen er geen dominee beroepen en hoog noodig moet er een komen.”

Thilde hoort nauwelijks, wat hij zegt.

„Ben je niet in je schik met het beroep van Langhout?” vraagt zij teleurgesteld. „Ik dacht minstens, dat je tegen de overkapping van het perron zou springen.”

„Ik weet niet, wat ik er van denken moet, kind. Het komt me te onverwachts. Ik moet mijn gedachten ordenen. Haast ben ik geneigd, te zeggen: was het maar niet gekomen, maar dat mag niet natuurlijk. Ook hierin heb ik de hand Gods te zien. De beslissing wordt mij alleen zoo uiterst moeilijk gemaakt.”

„Wat is er dan? Men wil je” — opeens begrijpt Thilde — „toch niet naar dat Zeedorp halen?”

„Dat is niet onmogelijk. In elk geval heb ik toegezegd, een beroep ernstig en biddend in overweging te zullen nemen.”

„Maar hoe kán dat dan? Ze kunnen niet beroepen, zeg je!”

„Op bepaalde voorwaarden wel. Met een klein tractement en steun van de classis.”

„Heb je je met je woord gebonden?” vraagt zij haastig.

„Natuurlijk niet. Voor het geval de keus op mij zou vallen, wat nog niet eens zeker is, al verwacht ik het wel, ben ik vrij man. Ik kan bedanken en aanvaarden.”

Thilde slaakt, verlicht, een zucht; als de zaken zóó staan, moet hij natuurlijk bedanken. Hij wist van Langhout niets. Anders had hij wel onmiddellijk kunnen te kennen geven, dat er niets van komen zou. Want natuurlijk gaat Langhout vóór, er is geen twijfel mogelijk. En als Egbert soms nog in tweestrijd verkeerde, zou zij en zou men thuis hem wel uit het hoofd praten, om naar dat gat te gaan! Het ware toch al te dwaas!

Stilzwijgend loopen zij naast elkaar. Thilde drukt hem den arm. Zij is trotsch op hem, dat men hem in Langhout hebben wil. Nu ja, Oosterman heeft er voor gewerkt, maar die heeft toch ook te verstaan gegeven, dat men Egbert om zijn persoon en gaven begeert!

Intusschen is zijn vreemde houding haar duidelijk geworden. Hij heeft op reis aan niets anders dan Zeedorp gedacht en komt nu opeens voor *dit* geval te staan. Het is te begrijpen, dat hij er over in de war zit. Maar dat komt vanzelf wel bij, meent zij.

Voor een groote meubelzaak op den Westersingel staat Thilde opeens stil, wijzend op een salonameublement.

„Kijk eens, Egbert, iets fijns, zeg! Dát zal daar goed tot zijn recht komen.”

„Ja, mooi,” merkt hij verstrooid op.

Thilde gelooft, dat hij haar niet eens verstaan heeft. Wat een thuiskomst! Vader heeft beloofd, dat hij wat eerder komen zou, om te deelen in de algemeene vreugde, als de candidaat arriveert. En nu..... zóó. Het is, of het heele bericht Egbert niets schelen kan! Dat is toch wel hoogst ondankbaar! En dat voor Egbert, die voor de kleinste kleinigheid dankbaar is en waardeering toont, en in alles, tot in nietigheden, de hand Gods ziet! „Iets dergelijks moeten we toch zien te krijgen,” gaat zij voort. „In de pastorie van Langhout hooren eerste klas meubelen, vind je niet?”

„Inderdaad, in zoo'n woning moet je niet met tweedehands goed komen,” glimlacht hij.

„Ik heb het heele huis in mijn gedachten al gemeubeld,” vertelt zij vertrouwelijk. „Deze dag wou maar niet óm komen. Ik verlangde er zoo naar, met je er over te spreken! Maar je bent zoo koel. Is dat nu wel goed, Egbert?”

Een zonnige glimlach glijdt nu over zijn ernstig gelaat. „Ik ben niet ondankbaar, Thilde. Het bericht overvalt me. Ik heb er geen oogenblik aan gedacht. En ik begrijp je enthousiasme wel; dat moet je niet denken. Maar ik... ja, wat zal ik zeggen? Heusch je moet mij vanavond eens laten begaan. We praten nog wel de eerstvolgende dagen. Ik moet met mezelf in het reine komen. En we moeten samen overleggen, zooals altijd, nietwaar?”

Hij trekt haar dichter naar zich toe. Ze loopen in de stille Schildersbuurt. En Thilde drukt zich vaster tegen hem aan, denkend: „Je moet uit die zombere overpeinzingen, ventje; je hebt daarginds blijkbaar je goede hart laten spreken, maar er is ook nog zoiets als verstand.”

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

11)

Bij de Vrijmans — tante Vossius is voor de gelegenheid daar ook — wordt Egbert met luid gejuich begroet en gelukgewenscht. Hij komt handen te kort en lacht nu vroolijk. Het is immers te begrijpen, dat men verheugd is! Alleen *hij* is het niet. Hij heeft een gevoel, of de keel hem toegesnoerd is.

„Je hebt het zeker in den trein gelezen?” vraagt Vrijman. „Neen. Thilde deelde het mij mee.”

„We zijn machtig blij, dat jullie in de buurt blijven. Je wacht toch zeker geen zes weken met je beslissing? Oosterman zei vanmorgen, dat je maar direct moet antwoorden.”

„Er kunnen nog wel vijf beroepen komen,” glimlachte Egbert.

„Welja, hoor eens, mijnheer is nu al over het paard getild!”

Er wordt hartelijk gelachen. En Egbert lacht mee. Maar niet van harte. Het is hem alsof hij de moeilijkheden voelt aansluipen.

Het gezin tafelt dien avond lang. Want Egbert is aan het vertellen van zijn verre reis. En ze luisteren vol belangstelling. Hij zit tegenover mevrouw Vrijman, die hem, als hij even bezig is, opmerkzaam gadeslaat. En als hij haar eens even aankijkt, is het hem, of hij in haar oogen *begrijpen* leest.

Want hij schildert — schilderen is een niet te sterk woord — de armoede van de gemeente van Zeedorp; de mentaliteit van de menschen, voorzoover hij die heeft kunnen beoordeelen; de omgeving daar; zijn gesprekken met den kerkeraad. Maar *het* vertelt hij niet. En tóch — mevrouw Vrijman voelt iets komen. Zij kent Egbert zoo goed!

Later op den avond deelt Egbert zijn aanstaande schoonouders en tante Vossius mee, wat er met den kerkeraad besproken is. Thilde luistert even gespannen toe als de anderen, hoewel zij reeds wéét. Onwillekeurig gaan haar oogen naar vader, als het ware smeekend: „Help me, want Egbert wil domme dingen doen.”

Vrijman heeft dat idee ook, want al spoedig zegt hij: „Je kunt nog schrijven en meedeelen, dat je een beroep niet meer in overweging nemen kunt. Wil je die moeite niet nemen, laat je dan beroepen en bedank. Je bent in niets gebonden. Natuurlijk begrijpen ze daar in Zeedorp onmiddellijk, dat je niet komt, nu je dit beroep hebt. Als ze verstandig zijn, beroepen ze je nu niet meer. Het zou toch al te gek zijn, een beroep als van Langhout niet te aanvaarden en naar Zeedorp te gaan op een gering salaris. Dat mag niemand toch van je vergen?”

Egbert geeft er geen antwoord op. De situatie is wat pijnlijk. Hij heeft geen bondgenooten. Behalve misschien mevrouw Vrijman. Maar die zegt niets, luistert alleen. Hoe graag zou hij nu met haar onder vier oogen zijn, juist met *háár*!

De bel brengt ontspanning: allicht bezoek. Het zijn de Andersma's, die komen gelukwenschen met het mooie beroep.

„Zoo, weer terug uit de binnenlanden? Wat een reis, niet? En wat een gat, kun je er wel bijvoegen,” zegt Andersma lachend.

„Och, het is een niet onaardig dorpje, voorzoover ik het gezien heb. Voor overspannen menschen een heilzaam oord, je kunt er de stilte voelen en hooren — bij wijze van spreken. Maar de menschen zijn aardig en vriendelijk en zeer hartelijk. Ik ben er met genoeg geweest,” luidt Egberts antwoord.

„Zóó goed ken ik het dorp ook niet. Ben er een paar maal geweest. Hoogstens enkele uren. Dan kijk je natuurlijk uitsluitend naar het uiterlijk,” bindt Andersma nu wat in.

„Juist. Dat doen wij veel te veel. Niemand onzer ontkomt er aan. Maar u zult het wel met me eens zijn, dat het innerlijk méér beteekent.”

„Ongetwijfeld,” beaamt Andersma, wat verlegen, in de war. Bijmolt heeft wel meer van die onverwachte opmerkingen. Je kunt er geen speld tusschen krijgen, maar ze slaan eigenlijk niet op de zaak. Want Zeedorp is een gat, afgeloopt, al mogen de menschen er, voor zijn part, engelen zijn.

Over de besprekingen, die Egbert er hield, rept niemand met een woord, hoewel de Andersma's intieme kennissen zijn. Egbert zwijgt er over en, als bij intuïtie, volgt Vrijman dat voorbeeld. Hij heeft het al lang gemerkt: Egbert is heel niet enthousiast over het beroep van Langhout; de jongen is dwaas. Vrijman is eigenlijk ietwat verontwaardigd en voorziet strijd. Thilde, hij ziet het, is ook zichzelf niet. Zij heeft den ganschen dag wel kunnen zingen van blijdschap en heeft hem speciaal nog bedankt voor vaders bemoeiingen. Maar nu is ze anders, toont teleurstelling en is opvallend stil.

Eigenlijk zijn allen blij, als de Andersma's vertrekken. Gelukkig komt er niemand meer. Alleen belt dominee Lantinga op en vraagt, of Bijmolt er is. Dat is een telefonische gelukwensch. Kun je, als je wilt, vlug afdoen. Dominee Lantinga zegt ook al: ik zou maar niet lang wachten met je beslissing.

Vrij vroeg gaat Egbert met tante Vossius weg. Hij is moe van de reis. Twee dagen reizen, met een Zondag van tweemaal preeken er tusschen: dat kost inspanning. „Ga maar eens lekker maffen,” zegt Thilde, als zij met hem alleen in de vestibule is. „Dan ben je morgen weer frisch en zie je de dingen anders aan. Het was beter geweest, als het tweetal van Langhout gepubliceerd was. Dan was het geen verrassing voor je geweest. Je bent er heelemaal van in de war.”

Egbert glimlacht, terwijl hij afscheid van haar neemt; och, zij meent het niet kwaad, heeft haar hart gezet op Langhout en hij kan het begrijpen en billijken. Maar zij zal toch ook zijn standpunt moeten aanhooren en met deugdelijke argumenten moeten bestrijden. Want de idee is bij hem gaan vastzitten, dat hij voor Langhout moet bedanken, als er een beroep van Zeedorp komt..... Thilde gaat vroeger dan gewoonlijk naar bed. Vader en moeder spreken er niet over. Mevrouw Vrijman vindt, dat het geval even moet bezinken bij beide partijen. En Vrijman mist op 't oogenblik zijn gewone daad- en denkkracht.

Iets later komt Frouk thuis, verwonderd, dat Thilde al op de gemeenschappelijke slaapkamer is. Daar verneemt zij iets van haar zuster, die niet zwijgen kan.

„Heeft Egbert dan al gezegd, dat hij bedanken zal? Me dunkt, het is niets voor hem om zoo gauw een beslissing te nemen. Hij hééft dat beroep toch nog niet?”

„Natuurlijk niet. Maar dat komt wel. En ik voel, dat hij aan Zeedorp denkt.”

„Nu, dan ga je dáárheen,” vindt Frouk lakoniek. „Egbert moet *jou* niet volgen, maar *jij* Egbert. En als hij nu voor zichzelf zekerheid heeft, dat hij dáárheen geroepen wordt, dan mag jij hem toch niet tegenwerken? Je meent toch niet, dat hij jou onaangenaam wil zijn?” „Wat een onzin! Natuurlijk niet. Alleen die veronderstelling is al absurd. Maar hij kan het toch wel verkeerd zien?”

„Vanzelf. Maar *jij* kunt het ook verkeerd zien,” troeft Frouk.

(Wordt vervolgd.)

127

GEDACHTEN

Eén dienaar uit liefde is God meer waard dan honderd loondienaars.

Gehoorzaamheid is het begin en het einde aller dingen.
Prof. Dr A. de Hartog.

Thilde Vrijman

12)

„Gezellig ben je,” merkt Thilde op, die voelt, dat zij terrein verliest bij de nuchtere, logische opmerkingen van haar zuster.

„Dat is geen argument,” zegt die vroolijk. „Overigens zou ik er voorloopig nog maar niet over piekeren. Dat andere beroep moet nog komen. En Egbert zal het vóór en tegen wel rustig overwegen.”

„Help je mee, dat hij Langhout kiest?” vraagt Thilde, die bij de laatste opmerkingen weer wat milder gestemd wordt: er zit waarheid in; misschien valt het nog mee, als Egbert van alle kanten bewerkt wordt.

Maar het antwoord van Frouk laat aan duidelijkheid niets te wenschen over: „Ik denk er geen seconde aan, bemoei er me niet mee. Egbert moet dat met jou en met zichzelf uitmaken. Ik hoop toch niet, dat vader er zich in roeren zal. Zulke dingen zijn veel te teer.”

Frouk weet niet, dat vader Oosterman heeft bewerkt. Thilde zal het haar nu zeker niet vertellen!

In de huiskamer wordt ook nog een kort gesprek gevoerd, vader en moeder zitten bij den haard, als de meisjes naar boven zijn.

„Je hebt niets gezegd, Ebeltje,” zegt Vrijman.

„In zulke dingen moet je zoo weinig mogelijk zeggen. De tijd leert het vanzelf wel,” antwoordt zijn vrouw.

„Zoo'n natuur heb ik nu eenmaal niet, ik wil wel zeggen, dat ik me nijdig heb gemaakt op Egbert. Het is, of het beroep van Langhout hem ijskoud laat.”

„Juist niet, Tjaak. Het beroert hem in hevige mate, heb ik gemerkt. De jongen zal het de eerstvolgende weken niet gemakkelijk hebben, zijn hart trekt naar Zeedorp. Het is zoo duidelijk als wat.”

„Maar dat is toch je reinste onzin!” barst Vrijman los. „Wie gaat zich nu begraven in zoo'n gat met een tractement, dat in de verste verte niet voldoende is, om van te leven. Wat doet het er toe, dat Egbert bemiddeld is! 't Is me een fraaie beweging, om daarvan gebruik te maken! Ik vind het ook vreeselijk voor Thilde. En wat sla ik tegenover Oosterman een figuur als modder! Ik moet er niet aan denken. Heb ik zoo mijn best gedaan en dat is dan de dank.”

„Je bent toch geheel uit vrije beweging naar Oosterman gegaan? Egbert was niet op de hoogte, van ondankbaarheid kan dan ook geen sprake zijn. Je hadt naar mijn raad moeten luisteren, Tjaak. Met zulke dingen moet je je niet bemoeien.”

„Dat word ik nu ook gewaar. Als ik het geweten had, was ik er niet aan begonnen. Intusschen zal ik toch nog probeeren.”

„Tjaak, wees nu eens verstandig en luister ditmaal naar mijn raad. Meng je er verder niet in. Je hebt immers leergeld betaald? Laat Egbert in volle vrijheid beslissen. Hij staat voor de keuze, *wij* niet. Per saldo Thilde ook niet, al heeft die wel een stem in het kapittel. Heusch, je bewijst én Egbert én Thilde geen dienst met je bemoeïngen. Laat deze les nu voldoende voor je zijn, man. Ik zeg alweer, net als toen je met mij over Oosterman sprak: wil je soms God den weg voorschrijven? Onbegonnen werk, Tjaak. Egbert zal ongetwijfeld worstelen

en het licht krijgen, dat hij noodig heeft. En als hij er dan zeker van is, dat Zeedorp de voorkeur verdient, wel, dan gaat hij. Voorloopig is hoofdzaak, dat jij je er niet verder mee bemoeit, want dan stijf je Thilde in haar verzet en maakt het Egbert uitermate moeilijk. Belóóf je me dat, Tjaak?”

„Het is misschien het beste, maar.....”

„Nee, niet misschien, het is het beste. Sterker nog: naar mijn overtuiging *moeten* wij zoo handelen. Egbert moet beslissen, wij weten, dat hij in het gebed kracht en wijsheid zal zoeken, dat is het voornaamste. Verder mogen wij natuurlijk advies geven en kan hij voordeel trekken uit onze overwegingen. Maar als bij ons voorop staat, dat het persé Langhout moet zijn, neen, dan deugt het niet en kunnen we beter zwijgen.”

„Je hebt gelijk kind,” zegt Vrijman nu milder gestemd. „Ik wilde voor ik-weet-niet-wat, dat ik niet begonnen was met Oosterman; dan hadden we deze ellende nu ook niet gehad. Had ik maar naar jouw goeden raad geluisterd!”

„Dat is nu voorbij,” zegt zij kalm. „Je kunt nog veel goed maken, door verder geen invloed te willen uitoefenen.”

„Ik beloof het je,” antwoordt Vrijman.

En dan weet zijn vrouw voldoende. Want Tjake is altijd een man van zijn woord geweest.

Zij is verheugd met dat antwoord. Thilde zal een krachtig bondgenoot minder hebben.

Dat bemerkt deze den volgenden dag reeds. Want als zij haar vader even alleen heeft en haar beklag wil doen, zegt deze: „Het is vervelend voor je, voor mij ook, maar het is het verstandigst, om het Egbert niet moeilijk te maken. Hij zal wel het beste weten, hoe het moet.”

Thilde begrijpt onmiddellijk: vader en moeder hebben gepraat! En moeder heeft een overwinning behaald. Och, zij kent het standpunt van moeder wel. Het is per saldo ook haar..... eigen standpunt, als zij zich goed realiseert, waarom het gaat. Maar de teleurstelling is zoo ontzettend groot. Neen, men moet niet van haar vergen, dat zij er zich mee zal kunnen verzoenen.....

De volgende dagen wordt het al moeilijker; zij spreekt alleen, of samen met Egbert, verschillende kennissen en familieleden, die vol gelukwenschen zitten en die niet beter weten of Langhout wordt haar woonplaats. Egbert laat haar een brief lezen van Kees Veringa, een schrijven met een mengeling van diepen ernst en jolige losheid.

„Kerel, mag ik het eens studentikoos zeggen? Je bent met zeker lichaamsdeel in de klare natuurboter gevallen! Ik was er even stil van, toen ik het las. Wil je wel gelooven, dat ik jaloersch op je ben? Maar het is een heilige jaloesie: jij kunt naar den wensch van je hart week op week in een eigen gemeente Gods Woord verkondigen en je gaan wijden aan het herderlijk werk. En ik met zooveel anderen, we snakken naar werk en worden steeds teleurgesteld. Evenwel, jij kunt dat niet helpen. En daarom mijn hartelijken gelukwensch. God zegene je daar en Hij stelle jou ten zegen. En laten we hopen en bidden, dat Hij meer ruimte geve en de harten der menschen neige. Ik las verleden week een artikel in een Kerkbode, waarin ronduit gezegd werd, dat men best aan alle candidaten werk kan geven, als de wil er maar is. De wil en het offer. Maar ja, van nature weten we zoo weinig van offeren, niemand onzer uitgeschakeld.”

De courant van 's Vrijdags van diezelfde week meldt: Beroepen te Zeedorp, cand. E. Bijmolt te Groningen . . .

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

13)

VI. Bezoeken

Vrijman is een man van zijn woord. Dus oefent hij geen invloed meer uit. Egbert heeft voorgesteld, dat Thilde en hij zoowel Langhout als Zeedorp een officieel bezoek zullen brengen, om kennis te maken met den kerkeraad en, zoo noodig, besprekingen te voeren.

Naar Langhout wil Thilde wel. Maar wat zal zij in den winter zulk een verre reis ondernemen? Egbert heeft al genoeg verteld van Zeedorp! Vanzelf, denkt zij, is het verschil machtig groot.

„Natuurlijk doen jullie dat,” zegt Vrijman. „Dan kan Thilde met eigen oogen zien en valt het nemen van een beslissing gemakkelijker, dunkt me.”

Thilde berust en stemt toe. Zij voelt, thuis geen enkelen bondgenoot te hebben: moeder is al direct uitgeschakeld. Frouk denkt er net zoo over als moeder — die twee

lijken, wat karakter betreft, als twee druppels water op elkaar! — en vader? ja, die is zoo veranderd; het is ongelooflijk.....

Maar goed, dan zal zij het zélf met Egbert uitvechten. Ze hebben al menig gesprek gevoerd en Egbert wéét duidelijk genoeg, dat zij de voorkeur aan Langhout geeft.....

Dus gaan zij naar Langhout, nadat er correspondentie is gevoerd. De ontvangst lijkt tip-top. Aan den trein staan twee leden van den kerkeraad met een auto. Het is vijf minuten loopen naar de pastorie van dominee Zelleven, maar de wagen staat er. Beleefde, welopgevoede menschen.

Ze brengen een uurtje in de pastorie door en gaan dan naar de kerk, in het lokaal waarvan de kerkeraad bijeenkomt. Het is een pracht van een lokaal. Een dik tapijt op den vloer. Egbert denkt aan de consistoriekamer in Zeedorp! Een mooie, breede eikenhouten tafel met smetteloos groen kleed. Voor elk kerkeraadslid een fauteuil, waarin je wegzakt. Een groote haard verspreidt een aangename warmte.

Ze maken vluchtig kennis met de komenden, en dominee Zelleven opent de bijeenkomst op de gebruikelijke wijze. Hij deelt mede, dat drie leden tot hun spijt verhinderd zijn. Dat kán natuurlijk. Maar het doet Thilde toch even onaangenaam aan.....

Dan worden er korte besprekingen gevoerd. Och, er is niet veel te vertellen en te bespreken, meent de praeses. De candidaat is volledig op de hoogte van het tractement. Hij heeft zijn beroepsbrief. Verder heeft hij vernomen van Oosterman, dat zij de pastorie, zuiver uit belangstelling, reeds hebben bezichtigd. Ook is Bijmolt op de hoogte van het werk en hoe het zal worden ingedeeld. De dominee spreekt de vurige bede uit, dat candidaat Bijmolt het beroep moge aanvaarden, opdat met twee predikanten de zich steeds uitbreidende gemeente van Langhout zoo goed mogelijk kan worden verzorgd. Ds Zelleven spreekt beschaafd, maar hartelijk is hij niet. Hij is en blijft formeel. Misschien is hij niet bepaald ingenomen met het uitgebrachte beroep. Wie zal het zeggen? Thilde moet eerlijk bekennen: het is niet, wat zij zich had voorgesteld. Het geheel is niet dan een koude formaliteit.

Zoo voelt Egbert het ook. Och, het is niet goed van hem, maar hij heeft zoo de idee, dat de broeders denken: man, wees blij, dat wij je beroepen hebben; je hadt het beroep al lang moeten aannemen.....

Met moeite stelt hij enkele formeele vragen, die kort beantwoord worden. Waarop de praeses vraagt, of nog een van de broeders het woord verlangt. Even heerscht er een pijnlijke stilte. Maar dan staat Oosterman op en houdt een speechje, dat bepaald hartelijk klinkt en geméënd. Hij gewaagt van het optreden van Egbert op dien Zondag in December en wenscht hem er geluk mee, dat de gemeente hem met zulk een overstelpende meerderheid beroepen heeft. Hij hoopt vurig, dat candidaat Bijmolt het beroep van Langhout zal aanvaarden en bedanken voor Zeedorp. Maar..... invloed wil hij verder niet uitoefenen. Hij begrijpt, dat de beslissing niet gemakkelijk is, als hij nagaat, hoe daarginds de toestand is, naar hij heeft vernomen. Hij bidt den beroepen candidaat wijsheid en licht toe.....

Voor het overige vraagt niemand het woord meer. Zoodat dominee Zelleven concludeert, dat de bijeenkomst gevoelig gesloten kan worden. Wat geschiedt met dankgebed door den scriba.

Van de uitnoodiging om mee te gaan naar de pastorie, maken slechts twee leden van den kerkeraad gebruik,

die overigens vrij spoedig vertrekken. En dan blijven Thilde en Egbert alleen met hun gastheer en gastvrouw in de pastorie. Dominee Zelleven heeft geen kinderen. Het ijs breekt toch wat. Het formeele gaat er af. Ze brengen nog een gezellig uurtje door, om dan weer per auto terug te gaan naar den laatsten trein.

Ze zeggen niet veel tot elkaar. De koele ontvangst in Langhout is beiden niet meegevallen.

Egbert denkt aan Zeedorp. Ongetwijfeld zal de ontvangst dáár heel wat hartelijker zijn en dan zal Thilde het verschil eens merken. Hij heeft met een onaangenaam gevoel Langhout verlaten. Maar mild als hij steeds denkt, schrijft hij het toe aan het feit, dat hij allicht niet onbevooroordeeld is. Want zijn hart trekt niet naar Langhout, doch naar het arme dorpje, dat hij in die enkele dagen lief gekregen heeft.

Hij heeft naar Zeedorp geschreven, dat hij en zijn verloofde Dinsdag wenschen te komen, om kennis te maken. Bij zijn thuiskomst vindt hij antwoord van Jansma, die meldt, dat hun komst zeer op prijs wordt gesteld en men zijn best zal doen, hen zoo goed mogelijk te ontvangen. De candidaat zal weer logeeren bij meester Verlaan, de juffrouw bij de familie Lagaay.

Zoo komen Egbert en Thilde, na een langen tocht, in Zeedorp aan. Het is bijna precies, als toen Egbert er voor het eerst kwam: druilerig weer en donker, donker. Verlaan staat hen op te wachten. Egbert en hij begroeten elkaar als twee bekenden en ze voeren nu al spoedig een gesprek. Dezelfde straatjes loopen zij door. Thilde struikelt herhaaldelijk.

„Het is een kwestie van wennen, juffrouw,” zegt Verlaan. „Bepaald gemakkelijke straten hebben we hier niet, maar we weten niet beter. Ik was dezen zomer met mijn vacantie in Rotterdam. Nu, toen we terugkwamen, hebben we ook gemopperd op het plaveisel hier.”

Thilde zegt een gemeenplaats terug. Ze denkt aan de straten in Groningen en aan de keurige wegen in Langhout. Het druilerige weer, het motregent; en de moeheid van de vervelend-lange reis, hoe gezellig die ook zou zijn geweest, als zij niet naar Zeedorp had ontmoeten, heeft haar stemming er niet beter op gemaakt.

Zij reageert dan ook heel weinig, als Egbert haar op enkele dingen opmerkzaam maakt.

Een schuwen blik werpt Thilde, als haar gewezen wordt op het gebouw, dat de kerk wordt genoemd. En als zij hoort, dat de pastorie wordt gepasseerd, springen haar bijna de tranen in de oogen. Maar in de woning van Verlaan — in de huiskamer, merkt Egbert tot zijn genoegen — ontdooit zij wat. De gastvrouw trekt haar aan. Egbert heeft er trouwens reeds iets van gezegd. Het gezin maakt ook een uitstekenden indruk.

„U komt hier toch niet vandaan?” vraagt Thilde opeens, als zij mevrouw Verlaan eenigen tijd heeft gadegeslagen.

„Nee,” lacht deze. „Het verschil is nogal groot. Ik ben geboren en getogen Rotterdamsche. Mijn man komt uit de omgeving van Gorkum. Ik moest hem wel volgen, nietwaar? Wij, vrouwen, zijn nu eenmaal altijd de slachtoffers.”

Verlaan lacht vrolijk: „Met dat slachtofferige loopt het wel los, vindt u niet?” vraagt hij Thilde.

„Inderdaad moet ik toegeven, dat uw vrouw nu niet bepaald er uitziet, alsof zij zich hier verkniest,” antwoordt Thilde.

„Verkniezen? Geen tijd voor. Ik zou voor geen geld naar Rotterdam terug willen. Het bevalt me hier uitstekend. Wilt u wel gelooven, dat we hier nog geen vier weken waren, of we waren absoluut thuis? De

menschen zijn hartelijk. Ze meenen het goed met je. En als je je zelf ook wat gééft, wel, dan wordt je als op de handen gedragen.”

Egbert knikt dankbaar. Hij wéét al, dat de vrouw van het schoolhoofd gelijk heeft. Maar Thilde ontvangt de mededeeling met een korreltje zout: natuurlijk, mevrouw Verlaan wil ook graag, dat er een dominee komt; al is het alleen maar, omdat haar man het dan wat gemakkelijker krijgt; en nu stelt zij alles heel mooi voor.

Intusschen moet zij toegeven, dat zij hier zeer hartelijk ontvangen worden. Mevrouw Verlaan is in elk geval een beschaafd iemand; een, die weet, hoe het moet, dat is zeker, eerlijk is eerlijk. Als zij..... in Langhout woonde, wel, Thilde gelooft vast, dat zij met haar zou kunnen opschieten. Maar ja, die woont nu eenmaal niet in Langhout, maar in Zeedorp. En Zeedorp is Langhout niet en wordt het nooit ook. Het verschil is zóó machtig groot, dat er geen woorden voor te vinden zijn.

Echter doet de ontvangst haar goed. Ze worden in het gezin als het ware opgenomen en zij zitten er aan tafel alsof zij de menschen al jaren kennen.

Later op den avond komen mijnheer en mevrouw Lagaay. Zij is een beweeglijke vrouw, hij ietwat stroef, maar meent het toch niet kwaad, denkt Egbert, als zij even een gesprek hebben gevoerd.

„We hadden u niet meer verwacht,” flapt mevrouw Lagaay er tegen Thilde uit. „Mijnheer Bijmolt heeft toch een beroep van, hoe heet het ook? nu ja, u weet het wel, dat dorp bij u in de buurt. Mijn man zei: dat zal een goeude gemeente zijn; voor ons is de kans verkeken. En wij zijn niet de eenigen, die zoo redeneeren. De algemeene verwachting is een bedankje. Het zou jammer zijn, maar mijn man en ik kunnen het billijken.”

„Mijn verloofde overweegt nog,” zegt Thilde voorzichtig. Terwille van Egbert geeft zij haar eigen gevoelens niet bloot.

„Ik ben blij, dat te hooren. Dus is voor ons nog niet alle hoop verloren. Voor u zal het niet meevallen, naar hier te komen, als u zoo dicht bij huis kunt blijven. Hoe denkt u er over?”

„Och, wij praten natuurlijk nog wel,” ontwijkt Thilde een rechtstreeksch antwoord. Zij heeft mevrouw Lagaay, naar zij meent, dóór: die wil iets weten, om eventueel bij kennissen te geuren. Maar Egbert zal zij in geen enkel geval afvallen. „U begrijpt, mijn verloofde moet den doorslag geven. Hij voelt beide beroepen zwaar en weet nog niet, wat te doen; zóó is het. Meer kan ik u heusch niet zeggen.”

Mevrouw Lagaay, lichtelijk teleurgesteld over de weinige mededeelzaamheid van Thilde, breekt het gesprek af en wendt zich tot de vrouw van het schoolhoofd. „Wat zijn eigenlijk de plannen?” vraagt zij.

De pratende mannen worden nu ook opmerkzaam en mijnheer Verlaan geeft het antwoord.

„Jansma zou morgen, in den loop van den voormiddag, de pastorie en de kerk laten zien. Ik kan natuurlijk mijn school niet verlaten. En dan zou ik mijnheer Lagaay willen vragen, of hij de gasten iets van het dorp zou willen laten zien. Na schooltijd begint het al te donkeren, anders zou ik, als gastheer, die honneurs waarnemen. Trouwens,” glimlacht hij, „mijnheer en mevrouw Lagaay zijn voor een deel ook gastheer en gastvrouw. Als dat kon, mijnheer Lagaay?”

„Wel natuurlijk,” antwoordt deze. „We zullen het dorp van links naar rechts doorkruisen. Misschien is het voor u geen schoonheid zoo direct, maar u zult, wanneer wij u hier tenminste mogen ontvangen, de schoonheid leeren zien.”

Naar een houtsnede van J. Melse

VISCHPERK EN GOTHISCH HUIS TE GOES

KOUDI!

Thilde Vrijman

14)

Een half uur later breken mijnheer en mevrouw Lagaay met Thilde op: „Juffrouw Vrijman zal wel moe zijn na zoo'n lange reis.”

Inderdaad: Thilde is meer dan moe. En zij begrijpt, dat zij, eenmaal bij de Lagaays, ook niet onmiddellijk haar slaapkamer kan opzoeken.

Lagaay woont in een groot, ouderwetsch huis aan de haven. De woning dateert uit de vijftiende eeuw, maar is telkens gemoderniseerd. Dus bevindt Thilde zich weldra in de groote suitekamers, gemeubileerd naar den jongsten smaak.

Zij maakt kennis met de dochter Marie en met den zoon Fred. Zij schaat den leeftijd van de dochter op dien van Frouk, haar zuster. De jongeman zal iets jonger zijn. Zooals zij verwacht heeft, blijkt mevrouw Lagaay een uitstekende gastvrouw te zijn.

„Ja, Verlaan heeft het zoo bepaald,” zegt mevrouw Lagaay in den loop van het gesprek, „en dan leg je je er bij neer, maar het was anders aardiger geweest, als uw verloofde hier ook gelogeerd had. We hebben plenty ruimte. Het is bijna het grootste huis van het dorp. Alleen het gemeentehuis is grooter. Mijn man heeft er heel wat geld aan gependend. Och, je hebt hier op het dorp niet veel. En een vrouw is bijna altijd in haar huis. Ik wil het mooi hebben, als het kan. En het kan gelukkig. Trouwens, Marie doet ook een duit in het zakje. Deze meubelen zijn van verleden jaar. We hebben alles opgeruimd. Je moet met je tijd mee.”

Haar keurige woning en haar bezit zitten mevrouw Lagaay blijkbaar zeer hoog. En dan, ja, dat gevalt nu eenmaal zoo, komt ook de pastorie ter sprake.

„We hopen, dat u naar hier komt. Zoo hard noodig moeten wij een dominee hebben. Het is voor u alleen jammer, dat wij u niet een behoorlijke pastorie kunnen aanbieden.....”

„U maakt wel propaganda, om den dominee hierheen te krijgen!” spot Fred.

„Nu ja, de waarheid mag toch gezegd worden zeker? Het is een huis van niets. Die er in komt, is te beklagen, zeg ik maar. Als je dan dit huis.....”

„Dat is geen vergelijking,” bemoeit Lagaay zich nu met het gesprek. „Bovendien moet u bedenken” — hij wendt zich tot Thilde — „dat het huis jaren leeg heeft gestaan. U zult dan morgen ook wel schrikken, maar dat is de eerste indruk. Het huis is flink groot. Als het een kwastje verf heeft gehad en er is nieuw behang, dat zal toch wel moeten gebeuren, dan valt het heusch mee.”

„Een mensch kan het niet altijd krijgen, zooals hij het hebben wil,” zegt Thilde, om toch wat te zeggen.

In haar hart verwenscht zij Zeedorp en die pastorie en de menschen, voor haar part, ook.....

„Juist, juffrouw,” zegt Lagaay, heftig knikkend. „In geen enkel opzicht zou ik op het besluit van uw verloofde invloed willen uitoefenen, maar ik zeg wel: als het zou moeten afspringen alleen, omdat de pastorie niet beviel, dat zou niet te verdedigen zijn.”

„Alsof het nooit voorvalt,” doet de dochter schamper een duit in het zakje.

„Wéét ik wel, maar daarom deugt het nog niet,” meent Lagaay.

Ze kibbelen er nog wat over. Thilde laat de woorden over haar heengaan, ook al omdat zij moe is. Gelukkig bemerkt de gastvrouw het en stelt voor, er voor dien avond een einde aan te maken.

Nog eenigen tijd ligt Thilde wakker. Maar dan overwinnen de moeheid en de jeugd het van haar piekeren en valt zij in een diepen slaap, waaruit zij eerst laat ontwaakt, geheel opgefrischt. Dan lijkt het haar toe, alsof zij de wereld van Zeedorp toch iets opgewerkter bekijken kan.

Haar morgengebed doet zij met overgave.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

15)

VII. De dag en de avond

Jansma is een eerzaam dorpskruidenier. Die overigens wel met de menschen weet om te springen. Maar nu is hij toch wat uit zijn gewone doen. Als hij nu alleen met den candidaat op stap moest, à la bonheur, dien kent hij al zoowat en die is ook een aardige, eenvoudige vent. Maar nu is daar een juffrouw bij en hij heeft gisteravond al hooren verluiden, dat zij een heele dame is. Hoe zal dat gaan? En daar komt dan nog bij, dat er een woning bekeken moet worden, de pastorie. En Jansma heeft wel zooveel weet van de wereld, dat een vrouw in die dingen tien mannen te erg is. Wat een man niet ziet of gerust over het hoofd wil zien, doet een vrouw niet. En..... het is wáár, de pastorie is een struikelblok. In den kerkeraad hebben de broeders er lang en breed over gesproken. Jansma, die geleiden zal, is zooveel als afgevaardigde en hij heeft mandaat gevraagd: hoe ver kan hij gaan, als er aanmerkingen op het huis gemaakt worden? Zie je, hij kan wel wat zeggen, maar het moet verantwoord zijn. Een belofte moet ingelost. Dat spreekt vanzelf. Allen hebben het zoo gevoeld. Het huis moet van onder tot boven opgeknapt. Opnieuw in de verf en behangen. Dat voelt ieder. Het is het minste, wat zij doen kunnen. En doen moeten ook, dat staat vast.

Maar als die juffrouw, die aanstaande domineesvrouw, nu eens rept van verbouwen? Verlaan kan vertellen: de candidaat denkt er gemakkelijk over; wat niet kan, wel, dat kán niet. Maar ja, er is ook een vrouw in het spel. Toen is het besluit gevallen, dat Jansma in zekeren zin vrij mandaat zou ontvangen. Hij moet de meeningen eens hooren. En als het persé niet anders kan — maar liever niet! — mag hij een kleine verbouwing toezeggen. Desnoods moet daarvoor dan een leening gesloten worden. Als de gemeente een eigen predikant wil hebben en als haar dat mogelijk wordt gemaakt met steun van de classis en door het feit, dat de beroepen candidaat niet onbemiddeld is, moet zij dat weten te waardeeren, door het jonge paar een behoorlijke woning aan te bieden, al worden daardoor de lasten hooger. Overigens, Jansma moet zoo voorzichtig mogelijk te werk gaan.

Eigenlijk is dat weer een terugkrabbelen. Jansma voelt het ook zoo. Hij is niet ingenomen met zijn opdracht, die half is. Maar hij heeft op zich genomen, het paar de kerk en de pastorie te laten zien. Een ander kan het trouwens niet doen. Nu ja, mijnheer Lagaay, maar die is geen lid van den kerkeraad, nooit geweest ook; men wil hem niet als zoodanig in de gemeente; dus moet Jansma wel.

Precies tien uur haalt hij Egbert af, om met dezen naar Lagaay te gaan.

De dag is mooi. Het is zacht weer. En over het havenplein schijnt de zon. Neptunus, die boven op de klok van het gemeentehuis staat, schittert. Zeedorp is in vroeger jaren een handelsplaats van beteekenis geweest. Vandaar ook de oude, groote gebouwen, in een waarvan Lagaay woont. Met groote belangstelling beziet Egbert het van buiten.

Zij drinken er koffie. Er wordt druk gesproken. Jansma zegt heel weinig. Hij voelt zich hier onwennig. En hij taxeert Thilde. Maar die merkt dat niet.

„Als u het goed vindt, zullen we eens opstappen,” zegt Jansma om half elf.

Zij steken het plein over, aangegaapt door de enkele menschen, die er passeeren, en door eenige mannen, die tegen den kaaimuur staan geleund.

Na eenige oogenblikken staat Thilde vóór de kerk. En verbaasd vraagt zij Egbert, als Jansma den sleutel haalt in de kosterwoning aan den overkant: „Is dát de kerk?” „Ja, ik heb je immers gezegd, dat het niet veel is,” zegt Egbert. „Maar aan het uiterlijk ligt het niet.”

„Het lijkt wel een schuur,” merkt Thilde op, zijn antwoord negeerend.

Het inwendige is gauw bezichtigd. De ruimte valt mee. „Ja,” zegt Jansen, „het is alleen jammer, dat ze nu te groot is.”

Dat weet Egbert. In een paar woorden brengt hij Thilde op de hoogte: bijna de helft der gemeente heeft het dorp verlaten. En zoo nu en dan gaat er nog een enkele. Vooral voor de jongeren is er zoo weinig toekomst, als zij niet ter vischvangst gaan.

„Ja, menschen,” zegt Jansma vertrouwelijk — die juffrouw valt toch wel mee, hij heeft zijn vrijmoedigheid teruggekregen — „dat was een ramp.”

„Voor u zeker ook?”

„Ja, mijnheer. Mijn inkomsten daalden zienderoog. De middenstand lijdt, als de koopkracht vermindert of de gemeente verlaat. En dit is de consistorie, juffrouw; mijnheer kent die.”

Ja, Egbert kent die. Hij bespiedt tersluiks het gelaat van Thilde, dat teleurstelling teekent. Al lang weet hij, dat hij met Thilde nog niet klaar is. Was dat beroep van Langhout maar niet gekomen!

„Dat is heel iets anders dan in Langhout,” merkt Thilde luid op.

„Tja, maar dáár gaat het uit een ruime beurs,” zegt Egbert luchtig.

Jansma luistert, zegt niets. Denkt alleen: straks de woning.....

Daar gaan zij dan heen. Hij put zich vast al uit in verontschuldigungen. Die heeft Thilde van Lagaay al gehoord. Zij stoort er zich niet meer aan, zal wel uit eigen oogen kijken.

Het is een krot van een woning, concludeert zij al direct. Zelfs Egbert komt er van onder den indruk.

„Hier moet heel wat gebeuren,” zegt hij, zonder een opmerking van Thilde af te wachten.

„Vanzelf. Maar we doen er niets aan, als er niet een dominee op komst is, dat voelt u. Van verhuuren was ook geen sprake. Wie wil zoo'n groote woning! Want ze is niet klein!”

Dat moet Thilde, die nog niets heeft gezegd, in haar hart toestemmen. Ze is eigenlijk veel te groot voor twee menschen. Ze kijkt rond, terwijl zij Jansma hoort redeneeren: „We zullen den schilder er in zetten, als u het beroep mocht aannemen. Van onder tot boven in de verf. U kunt zelf de kleuren kiezen. En ook het behang. Alle vertrekken moeten opnieuw behangen worden.”

Alsof hij in zijn winkel de klanten bedient, zoo prijst hij de waar aan. Maar het gelaat van de vrouwelijke klant is niet toeschietelijk. „Je verkoopt niks, Jansma,” denkt hij. Die vrouwelijke klant zegt niets, geen woord. Dat is nog vervelender dan dat zij critiek zou uitoefenen. Dan kun je je tenminste nog verweren!

„Ja, ik geloof ook wel, dat het huis dan heel wat aangenamer zal aandoen dan nu,” merkt Egbert op. Hij durft Thilde nauwelijks haar oordeel vragen, voorvoelend, dat het niet malsch zal zijn. Hij moet trouwens toegeven, dat een jonge, aanstaande vrouw van zoo'n huis, verwaarloosd — het is vol spinraggen, de verf van deuren en ramen is geschonden, het zijn groote, ongezellige kamers — en onoogelijk, een afkeer hebben moet.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

16)

„O natuurlijk,” prijst Jansma de waar aan. „Het verandert stukken, als het opgeknapt is. Ik had u veel liever een pastorie laten zien, die klaar is, zoals wij het ons voorstellen, maar u begrijpt zelf wel, dat we er niets aan laten doen, zolang.....”

„Natuurlijk,” antwoordt Egbert, — Thilde zegt nog niets; zij ziet de pastorie van Langhout vóór zich en zou wel kunnen huilen, — „dat begrijpen we. Met een beetje fantasie kunnen we ons de verandering wel voorstellen.” „Wanneer is hier zon?” vraagt Thilde dan plotseling. Voor het eerst doet zij in dit huis den mond open.

„Jaa.....” Jansma moet eens even denken..... „ik geloof, juffrouw, dat hier niet te veel zon in huis komt. Och, een nauw straatje, hé. Ingebouwd tusschen andere huizen ook. Wacht eens..... ..ja, natuurlijk, u hebt hier achter 's middags wat zon. Ja zeker, ik herinner me, de vorige dominee had zon in den tuin, 's middags.”

„Dan hebben wij die ook,” zegt Egbert, niet zonder humor. „Als er tenminste zon is.”

„Zegt u dat wel. Die hebben we niet te veel in ons goede landje.”

Ze gaan een smalle, krakende trap op. Het is overal een mufte lucht, maar hier is dat al heel erg.

„U bemerkt echter, dat het huis niet vochtig is, al komt er dan niet veel zon,” gaat Jansma weer prijzen.

Hij denkt: ik verdedig een verloren zaak: er komt niets van terecht; de juffrouw hapt niet toe.

Boven zijn verschillende slaapkamers en andere vertrekken.

„Hier had de dominee zijn studeerkamer. U hebt hier een pracht uitzicht op de zee. Kijk, deze richting uit, ja, juist. Dat is het Zeedorper gat. De vlakke ligt nu zoo kalm, zooals u ziet. Maar het kan er spoken. Daar weet Jan Treesman van mee te praten.”

„Jan Treesman is ook lid van den kerkeraad,” verklaart Egbert aan Thilde. „Hij is de schipper van de reddingsboot.”

„O,” zegt Thilde. Het interesseert haar niets. Zij verlangt er alleen naar, dat Jansma vertrekken zal en zij Egbert, die nota bene den kruidenier nog voet geeft, haar meening over dit krot eens onbewimpeld te kennen kan geven!

„Zullen we nu nog even den tuin bekijken?” vraagt Jansma.

De tuin is flink groot. Aan het eind bevindt zich een tuinhuisje, natuurlijk ook verwaarloosd.

„Hier kan wel een nieuw gezet worden,” zegt Jansma. Hij heeft te dezen opzichte geen mandaat van den kerkeraad, maar hij waagt het er op. Om toch iets aan te bieden. „En als u dan soms nog speciale wenschen hebt? Dan kan ik die op den kerkeraad vanavond ter sprake brengen. U kunt het natuurlijk ook zelf doen.”

Egbert kijkt Thilde aan. Die haalt de schouders op. En zegt toonloos: „Wat zou er meer aan kunnen gebeuren dan verven en behangen? Om er een behoorlijke woning van te maken, zou het geheel tegen den grond moeten.”

„Tja,” lacht Jansma verlegen en absoluut verslagen, „daar kunnen we niet aan denken.”

Ze praten niet veel meer en gaan terug. De taak van Jansma is voorloopig afgelopen.

„We kunnen het alleen wel vinden, Jansma, en willen u niet verder van uw werk houden,” zegt Egbert, als zij de straat uit zijn en het havenplein weer zien.

„Dat is goed,” antwoordt Jansma. „Tot vanavond dan.”

Met gebogen hoofd gaat hij naar huis. Heeft hij nu zijn best niet gedaan? Hij mag toch niet méér zeggen van den kerkeraad? Ze sprak niet eens van verbouw. Heelemaal tegen den grond! Ja, morgen brengen!

Aan zijn vrouw vertelt hij: „Die komt niet; hij zou misschien wel willen, maar zij gruwet van het huis; ik zag het wel; die heeft nogal wat noten op haar zang.”

Nauwelijks heeft Jansma het tweetal verlaten, of Thilde barst los: „Maar, Egbert, dat is toch geen woning, om in te trekken! Natuurlijk, een vergelijking met Langhout wilde ik niet maken, dat begreep ik wel. Maar dit, dit is veel erger dan ik me ooit heb kunnen voorstellen!”

„Het valt mij ook niet mee, kind. Zóó kan het in elk geval niet. 'k Zal er vanavond eens over spreken. Er moet heel wat aan gebeuren. Maar met een verfje en wat behang wordt het al veel beter, je zult eens zien.”

„Ik hoop het niet te zien, Egbert. Wat doen we hier toch?!”

„Ik ben hier beroepen, Thilde. Dat is niet zonder Gods leiding geschied, wel?”

Thilde zwijgt; als Egbert zóó begint, wordt er in haar toch een snaar aangeroerd...

Zij loopen het huis van Lagaay voorbij en gaan doelloos verder. Ze moeten praten, voelen ze. Maar het wil niet. Het komt ook, omdat Egbert wankelt en zich afvraagt: mag ik Thilde hier brengen in zulk een woning? Het zou hém niet kunnen schelen, maar is een woning voor een vrouw, in zekeren zin, niet alles?

Door de nauwe haveningang komt statig een scheepje binnenzeilen. Zd. 12 staat op het zeil en op de voorplecht geschilderd.

„De visschers gaan binnenkomen. 't Is Vrijdag,” zegt hij. Thilde heeft er geen oog voor.

Opeens stevent uit een nauw straatje, dat op de haven uitloopt, een oude vrouw op hen af, de vereelde hand uitgestoken.

„Dag, dominee; dag, mevrouw. Ik ben Trieneke Maasdam. Ze noemen me „ouwe Trien.” Nou, dat is goed, want ik ben oud, ziet u. Ik wou alleen maar zeggen: geef mij een hand. Ik ben blij, dat u bij ons komt kijken en ik bid God, dat Hij u hier naar toe stuurt. We snakken naar een predikant. Er wordt veel voor u gebeden.”

Merkwaardig. Egbert heeft het de vorige maal ook al bemerkt. De menschen hier spreken dialect. Hij kan het soms nauwelijks volgen. Maar alleen onder elkaar. Tegen een vreemdeling spreken zij zuiver Hollandsch; zelfs deze ongeletterde, eenvoudige vrouw uit het volk. Haar ongekunsteld optreden roert hem. Ook Thilde wordt er anders van. En evenals Egbert drukt zij de oude vrouw de hand.

„Ik was in de kerk, toen u er de vorige maal was. En ik heb veel aan uw woord gehad. Anderen ook. Komt u maar naar hier. U hebt nóg een beroep, hé? Maar dáár komt wel een ander. Hier niet. Ik geloof, dat God u hier naar toe roept, dominee.

„U kunt wel gelijk hebben, moedertje. Maar tóch, we weten het niet, hé? We zullen zien!”

„God zegene jullie allebei,” zegt het vrouwtje, vertrouwelijk wordend. „En Hij stelle jullie hier ten zegen. Want jullie moeten komen.”

Dan keert zij zich om zonder meer en gaat haar straatje weer in.

Het intermezzo heeft de spanning gebroken. De klok van het gemeentehuis slaat twaalf.

„We moeten naar de familie Lagaay, Egbert,” herinnert Thilde.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

17)

Egbert zal het verdere van den dag er te gast zijn.

„Ja, meisje. Vanmiddag bekijken we onder deskundige leiding het dorp wel.”

„En de woning is niet meegevallen?”

Mevrouw Lagaay valt met de deur in huis. Zij kijkt Thilde aan. Maar dat gelaat is niet te doorgronden.

„'t Is geen paleis, maar misschien is er wat van te maken,” zegt zij alleen, tot groote vreugde van Egbert. Hij begrijpt wel, dat zij niet van meening veranderd is, maar zij wil niets laten blijken. Het verblijdt hem. Tusschen hen beiden moet de overeenstemming komen. Anderen hebben er niet mee te maken. Ongetwijfeld voelt Thilde het ook zoo aan.

„Nu, veel is er niet van te maken,” meent mevrouw Lagaay.

Maar als zij haar man ziet komen, gaat zij er toch niet over door.

Na den middag gaat het viertal het dorp in. Lagaay begeeft zich allereerst naar de haven, waar de schepjes binnenkomen, één voor één, met korte tusschenpoozen. Het is een respectabele rij. Zij kiezen alle hun vaste ligplaats. En de schippers groeten den reeder en diens gezelschap. Dan klinkt motorgeronk. Een kleine trawler. Een van Lagaay. Hij deelt mede, er vijf te hebben. Er zijn er nu twee binnen.

Dóórlopend brengt hij Egbert op de hoogte. Wat er gevangen wordt? Van alle soorten visch, maar vooral garnalen en mosselen. De mosselen gaan hoofdzakelijk naar België, de garnalen naar de pellerij. En de visch wordt meestal opgekocht door venters, die het eiland er mee bereizen. Visch is eigenlijk bijzaak. Je neemt die méé. Mosselen en garnalen, ziet u, die vormen ons bestaan.

Lagaay brengt zijn gasten vervolgens langs de haven, den hoek om, naar den zeedijk, breed en fors, vrij steil en hellend naar den landkant, zacht glooiend naar de zeezijde. Heel flauw is aan de overzijde een ander eiland te zien. Even voorbij den haveningang een loods: de reddingboot.

„Die heb ik al menigmaal zien uitvaren,” zegt Lagaay. „Het kan hier zwaar weer zijn. En een schip op gindsche banken is reddeloos verloren in een vliegende storm.” Iets verder den dijk op: een aardig panorama van het dorp. Allemaal oude huizen en huisjes, onregelmatig gebouwd. En verderop het eiland, laag gelegen.

„U moet het zich indenken: als hier de dijk doorbreekt, loopt het heele eiland onder. Geen wonder, dat kapitalen aan den dijk worden besteed. Het onderhoud kost jaarlijks tonnen. We zitten hier ook met oeverafschuiving. Uiterlijk niets te zien. En plotseling onder water een stuk weggevreten. Dat gebeurt niet plotseling natuurlijk. Het gaat geleidelijk. Maar plots valt het op. En dan moet met man en macht gewerkt, om dat weer in orde te krijgen.”

Thilde heeft nu belangstelling. Contreien als deze heeft zij nog nooit gezien. In het Noorden van Groningen is wel zee en zijn dijken, maar 't is hier toch weer iets anders.

„Wat is dat witte, daar ver weg?” vraagt zij.

„De duinen, juffrouw Vrijman. Als u met de tram van hier verder gaat, langs den Noordkant van het eiland, komt u via Schierdijke in Hamesse, midden in de duinen. Daar is ook strand. Niet onaardig, om er eens een dagje door te brengen. Bewoners van Zuidland

komen er veel. Ga je dan weer naar het Zuiden, dan is er een machtige duinenrij, een van de mooiste van het land. Ja, juist, mijnheer Bijmolt, dáár ligt Harenstede, met het vliegveld. In een paar uur kunt u van Groningen naar hier vliegen. Och, er zijn tegenwoordig geen afstanden meer! Wat dát betreft, kunt u wel naar hier komen. En let u dan eens op: u krijgt, als u hier bent, op den duur wel een nieuwe pastorie. Laat het dáárom niet overgaan. Een huis heeft wel beteekenis, maar het is toch niet de hoofdzaak, vindt u wel?”

„Het mag de hoofdzaak niet zijn,” antwoordt Egbert op vasten toon. „Maar het kan mede een oorzaak zijn van niet-komen.”

Onmiddellijk stelt hij een andere vraag. Het liefst wil hij niet spreken over komen of niet-komen . . .

De menschen, die zij ontmoeten, groeten beleefd. Van sommigen geeft Lagaay in enkele woorden een karakteristiek. Hij kent het dorp door en door. Als Thilde dat hoort, vraagt zij plotseling: „Wat is ouwe Trien voor iemand?”

Lagaay lacht vroolijk. „Hebt u die al ontmoet? Een goed vrouwtje. Misschien een beetje overvroom, pardon, ik heb een dominee in het gezelschap! Nu ja, zij meent het goed. Het mensch heeft al heel wat onderonden. Man verdronken en twee getrouwde zoons. Ja, de zee vraagt soms slachtoffers. Visch kan duur worden betaald.”

Zij komen langs de garnalenpellerij. Even kijken, stelt Lagaay voor. Voor niet-ingewijden toch een interessant bedrijf. „Jammer, dat de tijden zoo slecht zijn. Er is vroeger flink verdiend, maar nu gaat het maar zóó, zóó. De loonen moesten ook omhoog. Dat heb je tegenwoordig met die organisaties. In mijn bedrijf heb ik er gelukkig geen last van. Ik moet er niets van hebben ook.”

Ze brengen een vluchtig bezoek aan de garnalenpellerij, waar verschillende meisjes werken. Blijkbaar ook meisjes, die tot de gemeente behooren, want zij geven teekenen van herkenning. Lagaay zegt geen woord tegen haar. Maar Egbert stelt vragen. En dat stellen zij zichtbaar op prijs.

Ze zijn nu weer op de haven en dan aangeland bij de woning van den reeder, waar thee wordt gedronken en gepraat. Daar komt ook Verlaan, als de school uit is. Hij voelt zich toch de gastheer van Egbert. Overigens praat hij liever niet over het beroep en wat er verband mee houdt. Het is een algemeen praatje, waaruit Egbert toch onwillekeurig op de hoogte komt van verschillende dorpstoestanden. Hij informeert er trouwens naar. Zee-dorp is hem niet onverschillig, merkt Thilde. Zij heeft een stille hoop gehad, dat de pastorie hem heeft afgeschrikt, maar zij gaat weer twifelen.

Toch brengt Egbert, als zij gezeten zijn, om half zeven, in de consistoriekamer, dat vreeselijk kale vertrek, het punt uitvoerig ter sprake.

Verlaan heeft met gebed geopend en een kort begroetingswoord gesproken, waarin hij beiden de roeping van Zeedorps gemeente op het hart bindt. Veel behoeft hij niet te zeggen. De candidaat kent alle omstandigheden. Men heeft hem niets mooier voorgesteld dan het is.

Egbert stelt dan, als hem de gelegenheid gegeven wordt, enkele vragen, om vervolgens het chapter: „pastorie” op de proppen te brengen. Men heeft hem alles eerlijk gezegd. Hij stelt het zeer op prijs. Hij weet precies, wat hij aan Zeedorp en de Zeedorpers heeft. Maar dan zal men hem niet kwalijk nemen, als hij ook iets in het midden brengt.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

18)

Natuurlijk hebben zijn verloofde en hij niet een keurige pastorie verwacht, maar deze is toch wel zóó tegengevallen, dat bij hen de vraag is gerezen, of die eigenlijk wel behoorlijk bewoonbaar is, ook al zijn enkele voorzieningen aangebracht, die reeds zijn toegezegd door Jansma, den scriba, ongetwijfeld namens den kerkeraad. Bij welke laatste woorden Verlaan knikt.

Dan vernemen Egbert en Thilde: ja, als het niet anders kan, heeft de kerkeraad tot verbouw besloten, waarvoor dan geleend zal worden. Het beste zal zijn, dat aangegeven wordt, voor het geval het beroep wordt aangenomen, welke veranderingen zij wenschen. Verlaan moet eerlijk verklaren, dat er weinig te verbouwen is, dat beklijft.

„En daarom,” gaat hij verder, zijn woorden wikkend, „ik spreek nu alleen namens mijzelf, maar vertrouwen, dat de kerkeraad wel kan instemmen met mijn woorden, lijkt het mij beter, dat voorloopig alleen behangen en geschilderd wordt. Wanneer u dan eenigen tijd hier mocht zijn, kunnen we misschien besluiten, een pastorie te bouwen, dáár of op een andere plaats. Misschien veranderen de toestanden wat in de gemeente. En wanneer er eenmaal weer een predikant is, heb ik wel hoop, dat de broeders en zusters nog méér bereid zijn te offeren, hoewel, ik heb het u gezegd, er veel gedaan wordt. Op dit oogenblik zou ik het niet voor mijn verantwoording willen nemen, den kerkeraad voor te stellen, een nieuwe pastorie te bouwen. Die last wordt te zwaar. Ik zeg u eerlijk mijn meening.”

„Dat stel ik op prijs,” zegt Egbert. „Uw toezegging is trouwens niet zonder beteekenis. Nu ja, toezegging, u begrijpt mij wel. . .”

„O,” denkt Thilde, „dat wou ik ook zeggen. Er wordt niets toegezegd. Alles is even vaag. Als de toestanden veranderen misschien; als de gemeente nog méér offers wil brengen. Alles toekomstmuziek. En in Langhout stáát een pracht van een pastorie. Er kómt een kerk, waarbij deze kerk nog minder dan een hok is.”

De discussie loopt dood. Verlaan vraagt, of een of meer broeders nog iets in het midden hebben te brengen. Na eenig zwijgen, steekt Peer van Donk de hand op. Hij is visscher, dat is duidelijk te zien.

„Ik geloof, praeses, dat er niets meer te bepraten valt,” zegt hij. „We hebben in afhankelijkheid van God beroepen en nu moet de candidaat het ook met Hem uitmaken. Misschien mag ik zoo vrij zijn, op te merken, dat uiterlijkheden toch niet den doorslag mogen geven.”

„Nee, niet den doorslag,” zegt Egbert, „maar zij mogen wel geteld worden.”

„Ik geloof, dat ik u begrijp. U lijkt me niet de man, om te letten op kleine uiterlijkheden. Als u komen moet, wel, dan komt u, mét of zonder verbouwde pastorie. Want alleen God bepaalt, hoe het zijn zal.”

Dat is een man, die er geen enkel doekje om windt, denkt Egbert. Hij lijkt een flinke kerel te zijn, van het goed Zeeuwsche ras.

Peer van Donk moge ronduit-spreken en daarom hard lijken, hij blijkt evenwel een gevoelig mensch te zijn. Want hij staat plotseling op, loopt op Egbert toe en zegt: „Sterkte, broeder. En volg Gods weg.”

Thilde moet iets wegslikken. . .

En met moeite spreekt Egbert het dankgebed uit.

Als zij in de kerk zijn, bemerkt hij tot zijn verbazing, dat er zoo ongeveer evenveel menschen zijn, als den

Zondag, toen hij er optrad. En dat midden in de week! Onweerstaanbaar dringt hem het verschil met Langhout weer naar voren.

Maar Thilde ziet het verschil met het k e r k g e b o u w van Langhout. Tóch kan zij die gedachten terugdringen en zich bepalen bij de woorden, die gesproken worden, als het gezang is verklonken. Een gevoel van trots doorstroomt haar, als bij Egbert, nadat Verlaan een woord ter inleiding heeft gesproken, de woorden van de lippen stroomen.

In ademlooze stilte wordt naar hem geluisterd. En toch zegt hij niets bijzonders. Hij weegt en wikt, hoe rad hij ook spreekt, zijn woorden zorgvuldig. Hij zegt, hoe hij God heeft gedankt, dat hij zijn bestemming heeft bereikt en mag dienen in den wijngaard des Heeren. Zal die wijngaard de gemeente van Zeedorp zijn? Hij weet het niet, nóg niet. De gemeente wéét het: hij heeft nóg een beroep. En nu moet hij beslissen. Het valt nog niet te zeggen, naar welke zijde de schaal zal overslaan. Hij zal niet versagen in het gebed en verzoekt om de voorbede. Dit is een hoogst ernstige zaak. Hij wil er niet luchtig overheen loopen. Het zal een beslissing zijn met God.

Och neen, vindt Thilde, hij vertelt niets bijzonders. En tóch kan zij begrijpen, dat deze menschen met volle aandacht luisteren. Doet zij het per saldo ook niet?

Opeens luistert Thilde niet meer. . .

Bijna als een openbaring komt tot haar, dat Egbert aan deze gemeente staat te vertellen, d a t h i j k o m e n z a l ! Neen, dat is te resoluut en te boud gesproken. Maar hij deelt, bewust of onbewust en dan zóó, dat deze menschen het niet vatten, mede, dat hij worstelt, om naar hier te komen!

Thilde wéét: hij ziet geen verschil met Langhout; hij denkt niet aan de pastorie; hij ziet hier een gemeente, die, als hij bedankt, naar den mensch gesproken, nog jaren zonder predikant zal zijn. En die wetenschap grijpt hem zóó aan, dat hij. . . eigenlijk staat te zeggen: menschen, ik worstel nog, maar ge kunt er eigenlijk wel op rekenen, dat ik kom!

Haar hart verkilt. . . Zij voelt levendig: er helpt bij Egbert geen praten meer tegen; hij zal naar Zeedorp gaan. En zij moet volgen.

Eerst als Egbert uitgesproken is en terugtreedt, komt zij tot bezinning. En dan is er weer even een oogenblik, dat haar aangrijpt, evenals zoeven in de consistoriekamer.

Het is, als een heel oude man naar voren strompelt op de vraag van Verlaan, of iemand nog iets zeggen of vragen wil.

„Ik wou wat zeggen tot onzen beroepen dominee en zijn jonge vrouw (Thilde kleurt: zijn v r o u w !) Twee jaar geleden waren onze mannen en zonen in den storm. Twee zijn er toen verdronken. Daar zeg ik niets van. Gods doen alleen is wijsheid en wij moeten er áf blijven. Maar Hij wéét, hoe wij toen geleden hebben. Wij hadden geen dominee, die ons kwam troosten. Het heeft ons, visschers, allen pijn gedaan. En dan nog iets anders. Ik ben zes en tachtig. Misschien sterf ik binnenkort, dan weet ik ook wel, waar ik heenga. Maar ik zou toch, en zooveel oude menschen met mij, zoo gaarne willen, dat aan onze sterfbedden een e i g e n dominee kwam, die ons allen kent. We zitten nu al die jaren zonder. Méér wil ik niet zeggen tot onzen dominee en zijn jonge vrouw. Wij, menschen, kunnen het alleen maar zeggen en wij willen en zullen bidden, dat God ons hoort.”

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

19)

Het is stil in de kerk...

Egbert en Thilde zijn beiden diep onder den indruk. En in Thilde is bijna een drang om te zeggen: „Egbert, jongen, zeg maar, dat je komt; je wilt het tóch; laat het niet terwille van mij; ik... ik zal mij aanpassen en de teleurstelling dragen.”

Dat is een sterk oogenblik. Maar het vervaagt, als de kerk is leeggestroomd en zij weer zitten in de woning van Verlaan, waar enkele bezoekers komen, die vluchtig willen kennis maken. Allemaal heel gewone menschen, die stuntelig spreken en verlegen zijn.

Er komt een jong meisje binnen, dat zich onderscheidt in houding en manieren van de anderen. De onderwijzeres, de hulp van Verlaan.

„Mary (zij zegt: Mary!) Visser,” stelt zij zich voor. En het duurt niet lang, of zij is met Thilde in een gesprek gewikkeld.

„Ik hoop toch zóó, dat u naar hier komt. Dat ik ook eens een aanloopje heb. Als Hollandsche verknieis je je hier in het dorp. Och, de menschen zijn wel goed, ik wil er geen woord kwaad van zeggen, maar ze zijn zoo onontwikkeld en zoo hopeloos achterlijk. Ik heb gehoord, dat de pastorie u tegenstaat. Dat is te begrijpen. Maar u hebt smaak, dat zie ik wel, u kunt er best wat van maken. Moet u die boerenkamer van mij zien!”

Thilde luistert eensdeels geamuseerd, anderdeels geërgerd. Zij vindt Mary Visser een vlot meisje, maar toch ook wat, ja brutaal is misschien het goede woord niet, maar ja, in elk geval behoorlijk vrij. Toch heeft zij charme. Zij neemt voor zich in. Maar... haar mededeelingen zijn niet bepaald geschikt, om Thilde gunstig voor Zeedorp te stemmen! En dat zégt zij ook: „U maakt dit dorp zóó zwart, dat ik bijna geneigd ben, om mijn verloofde te smeeken, niet naar hier te komen. En, excuseer, maar is het niet ietwat egoïstisch, om alleen om die reden te hopen, dat ik kom?”

„Pardon, dat is natuurlijk niet de eenige reden. Het hemd is nu eenmaal nader dan de rok, nietwaar? Ik mag toch wel aan mij mijzelf denken, als ik me hier altijd zit te verkniezen? Maar natuurlijk, ik hoop van harte, dat we een goeden dominee krijgen; dat spreekt immers vanzelf?”

Dat is een gladde, merkt Thilde. Die weet haar mond te roeren en de huid naar den wind te hangen! Dat meisje is er vast niet een voor Egbert!

„Ja, ik begrijp het wel,” zegt zij. „Maar ik kan niets toezeggen. Mijn verloofde beslist.”

„Ach ja, dat is ook zoo. Dat is nu eenmaal het lot van ons, vrouwen. Je zou bijna iets voor de emancipatie gaan gevoelen. Dan ben je tenminste vrij in je beslissing en niet afhankelijk van den man. Ik zeg: bijna a voor gaan gevoelen.”

„Het lijkt me beter, om er niets voor te voelen,” merkt Thilde op. „Wij, vrouwen, verloochenen onzen aard toch niet. Een ingeschapen trek wischt men niet uit, al zou men het willen.”

„O, komt u toch alsjeblieft naar hier,” wekt het meisje haar op. „Ik voel nu al, dat wij kunnen converseeren over alle mogelijke onderwerpen. Dat kun je hier eenvoudig niet. De menschen praten over garnalen en mosselen en over het weer, en de boeren over het land. En ik kan geen gerst van rogge onderscheiden!”

Thilde lacht hartelijk. Maar dan komt Egbert op haar toelopen: de familie Lagaay wil naar huis.

VIII. Beslissing

Binnen het kwartier loop je van het tramstation in Zuidland naar de boot in de haven. En als zij in het stadje aankomen — Verlaan en mijnheer en mevrouw Lagaay hebben hen in Zeedorp uitgeleide gedaan — hebben zij anderhalf uur tijd.

Dus dwalen zij door de wandelingen rond het stadje, waar vroeger de vestingmuren waren.

„Thilde, ik ben niet los van Zeedorp. Jij wilt er niet heen, hé? Maar ik vrees, dat ik je verdriet moet gaan doen. Ik geloof stellig, dat ik g e r o e p e n word.”

„Van niet-willen is geen sprake,” zegt Thilde met gesmoorde stem. Zij begrijpt, dat er thans voor het eerst in grooten ernst gesproken zal worden over de zaak, die hen beiden intens bezighoudt. „Ik hoop, dat ik hier niet terugkom en ik kan ook niet inzien, waarom jij nu bepaald naar hier komen moet, terwijl Langhout het eerst was. Maar je moet niet zeggen, dat ik niet wil. Dat doet me pijn. Als jij niet anders kunt, dan gaan we en dan zal ik mijn best doen, de heftige teleurstelling te dragen.”

„Maar, kindje, ik stel je liever niet teleur. Zoo graag zou ik zien, dat je met volle overgave mij volgen zou.”

„We moeten tegenover elkaar wáár blijven, Egbert. Ik kan je nog niet volgen. Het lijkt mij te veel geveerd van de menschen daar, om gebruik te maken van het feit, dat je eenigszins bemiddeld bent. Als dat niet het geval was, zou men er geen seconde aan gedacht hebben, jou te beroepen.”

„Natuurlijk niet. Dan was er voorloopig n i e m a n d beroepen. De menschen kunnen het eenvoudig niet. Van gebruik maken van mijn omstandigheden is in zekeren zin geen sprake, maar zelfs al wás dat zoo, wat voor kwaad zou er in steken? Thilde, die menschen moeten geholpen worden. Er is daar geestelijke nood. En ik ben er diep van overtuigd, dat God mij aangewezen heeft om hier te helpen. In Langhout krijgt men inplaats van mij direct een ander, maar hier niet.”

„Dat wéét je niet,” houdt Thilde vol. „Er kan best een ander zijn. En kun je je niet vergissen in je meening, dat je hier geroepen wordt?”

„Jawel, vergissen is altijd mogelijk. Rechtstreeksche berichten uit den hemel krijgen we niet. Maar ik wéét, dat ik mij niet vergis. Vind je het nu zoo verschrikkelijk, om eenige jaren hierheen te gaan? Dat is toch wel te overkomen?”

Thilde voelt voor de zooveelste maal: er is geen praten tegen; Egbert heeft zijn besluit genomen. En zij zwijgt.

(Wordt vervolgd.)

Voor de Zieken

A. C. DIEDERIKS

Oehler vertelt in een van zijn boekjes over zijn jeugd en zegt nog goed te weten, hoe ze als kinderen bij kibbelpartijen wanneer het spannen ging, altijd als laatste troef dit uitspeelden: Ik zeg het aan vader.

Een jeugdherinnering, die we allemaal wel zullen hebben. Waarom schijnen sommige menschen vergeten te hebben, dat dit ook in later leven mogelijk is?

We weten, dat de voorwaarde om het Koninkrijk Gods binnen te gaan is: worden als de kinderkens.

En dat sluit, als 't goed is, in: alles aan Vader zeggen; niet alleen wanneer het in onze kraam te pas komt, wanneer we 't zonder Vader niet redden kunnen.

Waarom zou ik toch ziek moeten liggen? Zou 't niet kunnen zijn om te leeren alles aan Vader te zeggen? Ook al dat donkere, zelfzuchtige. Begin er eens mee!

Thilde Vrijman

20)

„Ik weet het wel, het is zoo anders dan je je allicht hebt voorgesteld. Ik kan me je standpunt als aanstaand jong getrouwd vrouwtje levendig indenken. Je moet als-jebliet niet meenen, dat ik er niet mee geworsteld heb en mijn zin wil doordrijven. Maar hoe ik het ook keer of wend, Thilde, ik gevoel, dat ik dit beroep moet aan-vaarden. Als ik bedank om jou een genoeg te doen, zal ik er later, ik wéét het, spijt van hebben. Langhout lokt mij ook niet aan. Is de ontvangst dáár niet een machtig verschil geweest met die van hier?”

„Och ja, het was in Langhout wat koud. Maar daar-voor ben je ook in het Noorden. Hier, in het Zuiden, zijn de menschen anders aangelegd. En vergeet ook niet, dat men zich in Zeedorp heeft uitgesloofd, om het ons zoo prettig mogelijk te maken! Het is menschelijk en dus verklaarbaar. Een stuk berekening zat er in, dunkt me.”

„Dat nu meen ik juist te moeten ontkennen. De men-schen gaven zich precies, zooals ze zijn. Hebben ze iets mooier voorgesteld? Hebben zij ook maar een enkele toezegging gedaan inzake de pastorie bijvoor-beeld? Ik vertrouw die menschen volkomen. Als iets kán, dan zal het gebeuren. Maar kan het niet, dan zul-len zij dat eerlijk zeggen. En dan, kindje, laat ons nu eens puntje bij paaltje zetten: Is het nu eenvoudig on-overkomelijk, om in dat huis te gaan wonen? Het is ver van ideaal, ik geef het je toe. Maar mág dat den dóór-slag geven? Mógén we ons blind staren op een huis? Of moeten we verder zien en letten op den geestelijken nood? Thilde, ik heb nog niet beslist, maar ik word naar hier gedrongen.”

„Dan moet je gáán, Egbert, ik houd je niet tegen. Ik mág dat niet. Maar het is voor mij een groote teleur-stelling.”

„En dat wil ik nu juist niet. Ik zou zoo graag zien, dat je met mij één van zin was. Zoo heb ik het mij ook altijd voorgesteld, als ik dacht aan ons aanstaand getrouwd-zijn. Hoe kan dat nu goed gaan, Thilde, als er tusschen ons een tegenstelling is?”

„Die is er niet, Eg. Maar je kunt toch niet van mij ver-gen, dat ik mij blij toon, terwijl ik het niet ben? Het is en blijft een diepe teleurstelling, ook voor thuis. Vader zegt er niets meer van, maar hij had ook gedacht, dat je Langhout nemen zou. Hij heeft er zoo voor gewerkt, dat je er beroepen zoudt worden.”

„Wie? Wat? Vader?” vraagt hij, verwonderd stil-stand.

„Och, we hebben het niet verteld. Maar vader heeft Oosterman min of meer bewerkt, om je aan te bevelen. Maar toen je er geweest bent, zei hij, dat aanbeveling niet meer noodig was, want dat je er zeer goed was bevallen. En nu slaat vader daar een figuur tegenover Oosterman!” vertelt Thilde, haastig sprekend, voelend dat het niet goed is geweest, Egbert daar geheel buiten te laten.

„Het is voor het eerst, dat ik dit hoor,” zegt hij. „Had ik van dat voornemen geweten, ik zou vader dringend verzocht hebben, er zich niet mee in te laten. En, on-gewild, Thilde, deze mededeeling doet mijn sympathie voor Langhout nog méér dalen. Er is van tevoren ge-konkeld. Misschien is dat te sterk uitgedrukt, maar in elk geval, vader heeft toch van te voren Oosterman bewerkt. En die moest in zekeren zin wel, want hij

heeft verplichtingen aan vader. Alles in mij verzet er zich tegen. Waarom heb je mij dat niet verteld? Of wist je er ook niets van?”

„Ja, vader had het mij verteld, maar ik dacht wel, dat jij die manier niet wilde en...”

„Zeg maar, dat je zelf gevoelde, dat die weg toch niet heelemaal recht door zee was. In je hart moet je me toegeven, dat in een ernstige zaak als deze we rustig en geloovig hebben af te wachten, wat God met ons vóór heeft. Wie van ons dacht aan Zeedorp? Ik wist nauwelijks, dat het dorpje bestond! En hier wordt mij de weg aangewezen. Je moet het voelen, Thilde, dat hier een leiding is, die wij niet mogen verwaarlozen, willen we niet ongehoorzaam zijn.”

Thilde voelt het. Maar zij verzet er zich tegen.

Zij praten door, doch komen er niet uit.

Een kwartier later varen zij de lange haven uit en star-ren naar het oude stadje. Het is een pracht van een gezicht, dat je lang in je geheugen vasthoudt.

Thilde hoopt, dat zij het nooit weer zal zien, maar ze weet, dat haar hoop ijdel is...

De geheele lange reis praat Egbert niet meer over Zeedorp. Je kunt het moeilijk in een coupé, waar meer men-schen zitten. En bovendien: hij is uitgepraat. Thilde kent zijn standpunt. Hij kan er onmogelijk van afwijken. Hij weet zich geroepen naar Zeedorp.

Thilde snapt over alles en nog wat en wordt al spraak-zamer, hoe verder zij Zeeland achter den rug heeft. Het is of Zeedorp niet meer bestaat voor haar! Ze reizen prettig samen, alsof er niets is, dat zich fetelijk tusschen hen heeft geplaatst.

„Nu moesten we er eigenlijk wezen,” zegt Thilde, als zij Zwolle naderen, „dan is het te doen.”

„Maar we wonen nu eenmaal in zoo'n achterland, meisje. Nog anderhalf uur, hoor.”

„Ik ben het meer dan beu. Wat een reis!”

Als de trein stilstaat, staren zij naar het druk beweeg op het Zwolsche perron.

Opeens klopt Egbert heftig tegen de ruit. Hij ziet Kees Veringa, die uitgeleide wordt gedaan door zijn meisje.

„Kerel, menschen, dat treft fijn!” 't Is de opgewekte stem van Kees natuurlijk. Zijn heele gelaat lacht.

Thilde heeft de coupédeur al open. Veringa en Riek Bosman komen binnen.

„Waar moet jij heen?” vraagt Egbert.

„Naar jouw aanstaande standplaats, waarde heer.”

„Wat! Naar Langhout?” vraagt Thilde. „Wat leuk, zeg.”

Het oponthoud van den trein is kort. De conducteurs slaan de portieren al dicht. Dus moet Veringa even afscheid van zijn verloofde nemen. En onmiddellijk daarop raast de trein verder.

„Waar ter wereld komen jullie vandaan?” vraagt Veringa.

„Van Zeedorp, Kees.”

„Menschen, menschen, wat een reis in den winter. Hoe zit dat eigenlijk daar in Zeedorp? Dat is toch een kleine, arme gemeente, niet? Tenminste, het Jaarboek, dat ik natuurlijk raadpleegde, toen ik het las in de courant... mijn lieve stumperd, wat ben jij voor een geluksvogel? Een candidaat die t w e e beroepen krijgt in dezen tijd! Vertel nu eens op, kerel, en kijk niet zoo zwart als de nacht.”

Egbert doet graag omstandig verhaal. Met groote belangstelling luistert Veringa. Alle joligheid is verdwe-nen. Hij voelt den ernst van het geval.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

(21)

„Wat zou jij nu doen?” vraagt Thilde opeens, als Egbert uitgepraat is en alles heeft verteld.

„Wat ik doen zou? Dat weet ik niet. Kan ik ook nooit zeggen. Moet je zelf in het geval verkeer. Ik kan je alleen vertellen, dat ik niet graag in de schoenen van Bertus zou willen staan. Het verschil tusschen die twee beroepen is machtig groot, dat gevoel ik, al weet ik nog alle bijzonderheden niet.”

Thilde leert Kees Veringa van een anderen kant kennen. Hij is nu minstens even ernstig als Egbert. Opeens wordt het haar duidelijk, dat Egbert worstelt, meer dan zij nog had vermoed.

En wéér is daar die opwelling, evenals in Zeedorp, om te zeggen: doe het maar, Egbert, het is de weg...

Maar dan, plotseling: Veringa gaat in Langhout preeken. Als Egbert bedankt, maakt hij kans, waarom niet? Met kracht tracht zij die onaangename overdenking weg te werken; moet, mág zij nu zóó over jarenlange vriendschap denken? En tóch, zij kan die gedachte niet kwijt raken.

Even later bloost zij van schaamte: Veringa legt de hand op Egberts knie en zegt: „Ik kan je niet raden, ouwe jongen, hoe graag ik het zou willen. Je moet het met God uitmaken. Ik kan me voorstellen, dat je het moeilijk hebt. Ik wensch je sterkte toe.”

Thilde heeft nog wat willen praten, over Zeedorp en Langhout. Over het verschil in pastorie. Zij heeft willen vragen, hoe Veringa's verloofde er tegenover zou staan. Maar zij zegt niets meer. Het is toch werkelijk niet zoo eenvoudig, als zij het ziet.

Ná Hoogeveen wordt het onderwerp niet meer aangeerd. Herinneringen uit Amsterdam worden opgehaald. Als Egbert zich even verwijdert, buigt Veringa zich vertrouwelijk over naar Thilde en zegt: „Juffrouw Vrijman, maak het Bertus niet te moeilijk.”

„Hoe wéét je?” vraagt Thilde verbaasd en kleurend.

„Ik heb het al lang gemerkt. O, ik neem het je niet kwalijk. 't Is begrijpelijk, ik snap het. Maar volg gerust. Bertus weet wel, hoe het moet.”

„Ik weet nog niet, hoe jouw meisje er over denken zou,” zegt Thilde strijdlustig. „Zou zij in zoo'n pastorie kruipen?”

„Och, wat doet een huis er toe, als het er op aankomt? Riek wil wel in een hutje op de hei wonen. Je hebt toch elkaar! En je hebt God toch?”

Thilde kan niet antwoorden, want Egbert keert weer terug in de coupé.

Vijf minuten later is Groningen bereikt. Op het perron staat Vrijman.

„Wat leuk, dat u er is!” roept Thilde.

„Zoo, kindertjes. Goede reis gehad? Hè, dat is...” Vrijman aarzelt even.

„Ja zeker, Veringa,” zegt Kees vroolijk.

Zijn aanwezigheid is gauw verklaard.

„Ik geloof, dat ik direct aansluiting heb naar Langhout?” vraagt hij.

„Dat zal wel. Derde perron,” antwoordt Vrijman.

Haastig nemen zij afscheid.

„Merkwaardig, dat je vriend nu juist naar Langhout moet,” merkt Vrijman op, als zij naar den uitgang wandelen.

„Ja, en hij maakt er een kans,” antwoordt Thilde.

Er klinkt eenige bitterheid in haar stem. Haar mildere gevoelens zijn weer verdwenen. Zij komt in Groningen.

Zij ziet de drukte. Straks gaan zij door straten vol menschen, als vader tenminste niet met den wagen is. Straten met pracht winkels. Ze houdt van haar stad. En Langhout is vlakbij. Minstens eenmaal per week zou zij naar huis kunnen. En dan te denken, dat zij naar Zeedorp moet! Het is om te huilen...

Bij haar opmerking staat Vrijman stil.

„Heb je je beslissing dan al bekend gemaakt, Egbert?”

„Er is nog geen beslissing,” zegt Egbert.

„Nu ja, practisch niet, Eg, maar je behoeft toch geen verstopper te blijven spelen?”

Vrijman loopt weer door, zich herinnerend de belofte aan zijn vrouw: niet mee bemoeien, geen invloed uitoefenen...

„Jullie zoeken het maar met elkaar uit,” zegt hij alleen.

Er wordt niet veel gepraat. Is ook niet te doen bij die drukte. Maar eenmaal thuis en wat bekomen van de vermoedens der reis, moeten ze vertellen van hun wederwaardigheden. Voornamelijk Egbert doet het woord. Wat hij zegt is van a tot z juist. Hij stelt niets mooier voor dan het is. Maar als Thilde het had moeten zeggen, zou zij het anders verteld hebben. Want Egbert legt, onbewust, in zijn verhaal bloot zijn liefde tot het verre dorp... Mevrouw Vrijman weet genoeg: hij is in niets veranderd; zijn aanvankelijke indruk is zelfs sterker geworden.

Niet heel laat gaat Egbert naar den Heereweg, waar tante Vossius al even benieuwd is. Als hij daar verslag heeft uitgebracht, zegt hij: „Ik ga ver van u vandaan.”

„Moet je dárheen, Egbert?”

„Ja, tante, ik weet het zeker.”

„Dan gá, jongen. Je kunt en moogt God niet tegenwerken. En Thilde heeft zeker het land?”

„Het land, het land,” aarzelt Egbert.

„Nu ja, gebruik dan een ander woord. Ik begrijp het wel. Maar zij heeft jou te volgen. Afgeloopt. Dat lijkt hard gezegd, maar het is niet zoo. Het is wel eens goed voor haar, als zij het wat minder krijgt. Overigens ben ik niet bang, dat jullie als kat en hond zullen gaan leven, omdat Thilde haar zin niet krijgen kan.”

Egbert lacht vroolijk. Als kat en hond! Hoe lief hebben zij elkaar!

Moeder Vrijman heeft 's Maandags daarop een lang, ernstig gesprek met Thilde. Het is Thilde zélf, die begint. Daarop heeft mevrouw Vrijman gewacht. Thilde wéét, wat moeder zeggen zal. Tóch vraagt zij. Om een duw in de goede richting te ontvangen. Want zij beseft het wel: ik mag Egbert niet tegenwerken. Alleen, het is zoo hard, zoo diep teleurstellend.

„Ach ja, je moet het leven aanvaarden,” zegt ze in den loop van het gesprek.

„Een glad verkeerde uitdrukking, meisje. Zoo redeneert de geest van onzen tijd, die zegt: je moet „ja” zeggen tegen het leven. Och, kind, dat kunnen we zoo goed als nooit. Je gaat veiliger, als je zegt, dat je tegenslag en tegenspoed vroolijk dragen wilt. Dat kán, met God. En als je dezen tegenslag — jij ziet het althans als tegenspoed, ik heelemaal niet — zóó draagt, wel, dan ga je opgewekt met Egbert naar Zeedorp. Je zult daar ook een taak hebben, Thilde. Ik ben er jaloersch op.”

In die week meldt de courant: Aangenomen naar Zeedorp E. Bijmolt, candidaat te Groningen, die bedankte voor Langhout.

En onder de familieleden en kennissen is stomme verbazing... Tot ergernis van Thilde, die Egbert volgen zal. Maar niet met volle overgave van haar hart.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

(22)

IX. De dominee

Er is een drukke tijd achter den rug. Zóó druk, dat Thilde feitelijk vergeet, dat zij naar Zeedorp zou gaan. De voorbereidingen voor het huwelijk hebben al haar aandacht in beslag genomen. Er is even een bitterheid geweest, toen zij met Frouk door de stad liep, om inkoop te doen en deze vroeg: „Hebben jullie al omtrent de meubels beslist?” waarop zij antwoordde: „Die koop en we tweedehands bij Levi Cohen op het Zuiderdiep; die zijn mooi genoeg voor Zeedorp.”

Maar Frouk is ook niet op haar mondje gevallen: „Je moest je schamen, om zóó te spreken. Egbert is wel diep te beklagen, dat hij zoo'n vrouw meekrijgt!”

„Ik zal het Egbert niet moeilijk maken, stel je gerust. En jij kunt gemakkelijk praten, nu je niet voor het geval zit.”

„Laten we daar niet over spreken, Thilde. Je weet wel, hoe ik er over denk. Als wij zoo'n gering offer nog niet kunnen brengen, dan staat het er met ons Christendom niet te best voor.”

„Nee, we hebben nog niet beslist,” antwoordt Thilde dan opeens, alsof dat andere niet van beteekenis is. „Maar het moet nu toch gebeuren. Het beste is, dat vader het uitmaakt. Een zakenman is nu eenmaal niet vrij. Hij heeft verplichtingen. En we zullen wel iets moois uitzoeken, hoor. Vergeet maar, dat ik even bitter was.”

De tweede bitterheid is van ernstiger aard. Voor Thilde tenminste. Zij verneemt, dat Veringa in Langhout be-roepen is!

„Fijn voor hem,” zegt Egbert. „Ik ben er blij om. Dat ik nu juist voor hem den weg vrij moest maken!”

Hij beschouwt het als een rechtstreeksch antwoord op het offer, dat hij bracht. Maar voor Thilde is het een angel...

Een drukke tijd is het geweest. Ze hebben samen zoo-veel te bedisselen gehad. Samen en in overleg met de huisgenooten en tante Vossius. De drukte is alleen onderbroken geweest door een reis van Egbert, die naar Zeeland ging, om voor de classis Zuidland met goed gevolg peremptoir te doen. Meteen heeft hij van de gelegenheid gebruik gemaakt, om Zeedorp te bezoeken en besprekingen te voeren. Hij vertelt, dat de pastorie onherkenbaar veranderd is. De schilders en behangers zijn er druk aan het werk. Ja, hoor, men houdt er zich precies aan de geschreven aanwijzingen. Voorzover hij heeft kunnen nagaan, worden alle kamers behangen met de aangegeven papieren. Er is al een nieuw tuinhuisje, en de tuin is onder handen genomen. Thilde zal, nu de zomer op komst is, kunnen genieten, daar in den tuin. Hij spreekt met warmte. In zijn toon ligt de liefde opgesloten en de belofte: ik zal het er jou zoo prettig mogelijk maken.

En nu is het huwelijk achter den rug, gevolgd door een korte huwelijksreis, waarvan zij opgewekt terugkeerden, verrijkt met tal van indrukken uit een mooien lentetijd.

De ernst van het leven komt: het vertrek naar Zeedorp, in het begin der week, om zich daar te installeren. Een paar dagen later verschijnen moeder en tante Vossius. En aan den vooravond van den bevestigings- en intrededag komen daar alle Vrijmannetjes, die ondergebracht worden bij Verlaan, Lagaay en ten deele in de pastorie.

De pastorie! „Neem me niet kwalijk, kerel,” — Vrijman is aan het woord — „maar ik kan me de teleurstelling van Thilde begrijpen. Dit is niet veel zaaks, zeg. Er is wat van gemaakt, zeg je. Inderdaad, een juiste uitdrukking. Ik heb die villa in Langhout gezien. M'n lieve stumperd, daar is dit huis een hok bij! Enfin, jullie zullen het er wel vinden. Ik heb Thilde gezegd, dat zij allicht niet haar leven lang hier zitten zal.”

Egbert heeft schik. Over de bemoeiingen van Vrijman met Langhout heeft hij nooit gesproken. Hij doet het ook nu niet. „Prettig vooruitzicht voor Zeedorp,” zegt hij alleen, „om al van verdwijnen te reppen, als ik nog niet eens bevestigd ben.”

De bevestiging. Door Egberts wijkpredikant in Groningen. In een kerk, die meer menschen bevat, nu, dan anders.

En 's middags, bij de intrede, lieden uit Schierdijke ook. Een dominee in Zeedorp, dat is wat bizonders. En, naar zij hebben gehoord, een goeie ook! En dan is de burgemeester er met den secretaris. En nog enkele predikanten uit de buurt. De kerk is vol. Thilde is wat bezorgd voor Egbert: het is om zenuwachtig te worden, al die menschen, die je aanstaren. Maar Egbert is niet zenuwachtig, althans niet uiterlijk. Hij heeft alleen, als altijd, wanneer hij optreedt, die in-bleeke kleur, te meer opvallend, omdat hij zoo donker getint is, welke kleur geleidelijk geheel wegtrekt.

En zijn stem vult het kerkgebouw, dat niet fraai is. — Vrijman heeft eens bedenkelijk gekeken en een vergelijking met de gebouwen in Groningen gemaakt; moet je daar de statige Noorderkerk hebben, wat het interieur betreft! tjonge, Egbert moet toch wel een diepen, innerlijken drang gehad hebben, om hierheen te gaan, tegen den zin van Thilde ook nog; je kunt er niet goed bij, maar het zal wel zoo moeten; hij heeft zich gehouden aan zijn belofte en gezwegen, zich in niets gemengd; die twee moeten het samen maar vinden.

Zijn tekst heeft Egbert gevonden in Paulus' nachtelijk gezicht, als de Macedonische man hem zegt: Kom over en help ons! En de gemeente voelt het: dat is op ons speciaal geval van toepassing; wij zaten in de verlegenheid en deze komt ons helpen. Egbert weet niet half, hoe diep het gerespecteerd is, toen het verrassende bericht kwam: aangenomen. Er was eigenlijk niemand in Zeedorp, die er op rekende.

Na de preek volgen er verschillende toespraken. Het eerst is natuurlijk Verlaan aan de beurt, als tijdelijk praeses van den kerkeraad, die de gevoelens van dien raad en van de gemeente vertolkt op dezen blijden dag. Dan volgen anderen, ook de burgemeester, die blijk geeft, niet veel of nooit in een kerk te komen, want hij haspelt de dingen leelijk door elkaar, maar enfin, hij meent het goed en hoopt, dat de predikant Bijmolt zich spoedig thuis moge gevoelen in deze gemeente, benevens diens vrouw.

Met een vlotheid, die bewondering wekt, zelfs bij Vrijman en bij Thilde, en de anderen, die hem toch kennen, beantwoordt Egbert de te zijnen aanzien uitgesproken wenschen en vestigt er nogmaals de aandacht op, dat hij niets anders brengen zal dan het Woord van God, van Jezus Christus en Dien gekruist. Alleen die Jezus moet gezocht. Alleen Hij is de Redder en Zaligmaker voor jong en oud, voor rijk en arm, voor werkgever en werknemer... voor God zijn alle menschen precies gelijk: precies dezelfde zondaars, die alleen van genade leven moeten...

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

(23)

In de pastorie is na afloop van den dienst en het verdere van den avond een drukte. Een gaan en komen van menschen. En daarbij de gasten, die blijven. Het hoofd van Thilde loopt om. Maar zij heeft krachtigen steun aan moeder, die stille wenken geeft, en aan Frouk, die op voorbeeldige wijze de honneurs waarneemt en meermalen Thilde beduidt, dat zij zich rustig houden moet en als gastvrouw binnen heeft te blijven. Zij zal het in de keuken wel vinden met Janneke.

Janna Cornelia Gast, naar de gewoonte op het dorp samengetrokken tot Janneke, dat is het dienstmeisje. Een onverschachte Zeedorpsche. Thilde had een meisje uit Groningen willen meenemen. Die k nt ze. Maar moeder heeft het haar met kracht afgeraden. Misschien nemen de Zeedorpers dat wel kwalijk, je kunt niet weten. Bovendien, om „er in te komen” moet zij juist een meisje van het dorp hebben. Ze heeft trouwens niet eens een meisje voor dag en nacht nodig, voorloopig tenminste. Toen is Thilde gezwicht — in dat laatste zit iets waars, een dagmeisje is voldoende, je wilt als pas getrouwde man en vrouw graag alleen zijn en niet steeds een meisje om je heen hebben — en mevrouw Verlaan heeft op zich genomen, haar een meisje te bezorgen uit een goed gezin. Het is in orde. Janneke Gast mag er zijn, zeker wat postuur betreft. Lieve help, ze is haast een hoofd groeter dan Thilde en steekt Egbert, wat lengte betreft, naar de kroon. Overigens heeft Frouk razend schik in haar, want van „dit mooie werk” verstaat zij niets, naar zij eerlijk verklaart. Maar Frouk troost haar: „Dat komt best in orde, hoor; mevrouw zal je wel op de hoogte brengen.” Intusschen vreest zij, dat Thilde er een corv e aan hebben zal. Maar misschien valt het mee. In elk geval doet het meisje haar best, om de zuster van mevrouw zoo goed mogelijk te helpen. Als de wil er maar is.

De bel. Voor de zooveelste maal. Janneke doet open. Toevallig is Frouk in de buurt van de deur.

„Kloas, kom d'r in, ouwe. Ze binne allemoal binne.” Het dialect natuurlijk. Want twee Zeedorpers zijn met elkaar bezig!

„Opa,” zegt Frouk guitig, „kom je den nieuwen dominee eens bezoeken?”

„En u ook, mevrouw,” geeft Klaas Scheffers ten antwoord. „Want u hoort er ook bij. Ik wil hopen, dat u het gauw met ons kunt vinden.”

„Maar nu moet u goed kijken, opa. Ik ben mevrouw van den dominee niet, slechts haar zuster.”

„Wel, wel, wat kan een ouwe man zich vergissen,” zegt de oude man, steunend en hijgend. Hij kijkt Frouk aan. „Ja, nou je 't z gt, je bent anders.”

Terwijl ze zich verknoutert van schik opent Frouk de deur van de kamer.

„Loop maar door, Kloas,” zegt ze dan.

Klaas Scheffers stevent direct op Egbert en Thilde af. Zij zien het: dat is de oude man, die op den avond van de kennismaking in de kerk een woordje zei.

„Dominee, ik moest even komen, om je te bedanken. Het is fijn, dat je naar hier bent gekomen. We zijn er allemaal blij mee. En het zal aan ons niet liggen, als het je hier niet bevalt. De Heere zegene je. En u is mevrouw? Ja, ik vraag dat, want ik heb in de gang al een juffrouw voor mevrouw aangezien. Er zijn hier ook zoo veel menschen.”

„Maar u bent nu aan het goede adres, hoor,” zegt Thilde. „Hoe heet u eigenlijk?”

„Klaas Scheffers, mevrouw. Ik wou alleen maar zeggen, dat ik hoop, dat u het ook bij ons vinden mag. Dan heeft dominee grooten steun aan u. Dat moet ook, h ? Man en vrouw moeten  en zijn. Ik heb vijftig jaar lang steun aan mijn vrouw gehad. Toen nam de Heere haar weg. Dat was een slag. Maar het duurt niet zoo heel lang meer en dan zijn we weer bij elkaar.”

De oude man gaat zitten op den stoel, die hem aangegeven wordt. En even later is hij in druk gesprek met Vrijman, die zich bijzonder amuseert. Je kunt merken, dat hij de vlotte zakenman is, die met tal van menschen in aanraking komt. Hij informeert naar verschillende toestanden in het dorp. Vooral over de visscherij, als hij bemerkt, dat Scheffers visscher is geweest. In de buurt zit Lagaay te luisteren. Maar hij zegt niets. Alleen als Scheffers vertrokken is, bij welk vertrek hij Egbert en Thilde stevig de hand schudt en nogmaals Gods zegen toewenscht, neemt de reeder Vrijman in den arm.

„Scheffers bekeek de zaken van arbeidersstandpunt,” zegt hij. „Ik heb me er niet in gemengd. Waarom met zoo'n oud man te gaan bakkeleien, nietwaar? Het is tegenwoordig een heele toer met de visschers. Ze zijn ontevreden.”

„Zijn ze georganiseerd?” vraagt Vrijman.

„Nee. Gelukkig niet. Anders was het nog veel erger.”

„Och, dat weet ik niet. U staat toch ook niet als een  enling? Of is u ook niet georganiseerd?”

„Jawel, in de Algemeene Reedersvereniging. Dat moet wel, anders ben je heelemaal aan de arbeiders overgeleverd.”

Ze praten er over door. Egbert vangt brokstukken van het gesprek op. Hij bemerkt, dat die twee het niet eens zijn. Later, als de Lagaays vertrokken zijn, geeft Vrijman kort en bondig zijn oordeel: „Lagaay is kerkelijk Gereformeerd, maar economisch een pure liberaal. Dat gaat zelfs z over, dat hij neutraal is georganiseerd, terwijl er een Christelijke bond van reeders bestaat in den lande.” Vrijman kan dat niet kroppen. Hij is in Groningen een warm voorstander van den Christelijken middenstand en zit in het bestuur van de Christelijke werkgeversvereniging.

Verlaan knikt: „U hebt hem al gauw d or. Zoo is het. Ik zeg geen woord kwaad van mijnheer Lagaay, want hij is een goeie kerel, die ook veel goed doet. Maar in dat opzicht zit hij niet in best vaarwater. Het wordt hem hier wel kwalijk genomen.”

Egbert luistert zonder conclusies te trekken. Dan dient hij eerst m er te weten. Maar hij knoopt wel in zijn oor, wat hij opvangt.

Zoo langzamerhand komt er wat rust in de pastorie. De predikanten van elders zijn al vertrokken. Ook andere gasten zijn gegaan. Ze zijn met eigen clubje, uitgezonderd Egberts wijkpredikant, die hem bevestigd heeft. Maar die logeert bij Lagaay en gaat iets later ook.

Thilde, vermoeid, praat met tante Vossius en moeder, waarbij Frouk zich ook mengt.

„Er zijn kostelijke typen hier,” zegt die. „Ik heb me vermaakt. Nee, Egbertje, kijk maar niet zwart, ik bedoel geen kwaad van je parochianen te zeggen. Het is leuk volkje. Al heel gauw zou ik me hier thuis gevoelen.”

„Dat komt met Thilde ook wel in orde,” meent mevrouw Vrijman. „Even je g ven, dat verlangen de menschen hier, ze hebben daar ook recht op, en de zaak is in orde, Thillie. Heusch. Je behoeft er niet tegen aan te zien.”

Thilde geeft geen antwoord. Ze heeft het z  druk gehad, dat zij vandaag er niet bepaald bij gedacht heeft. Zij snakt er naar, om met Egbert alleen te zijn en . . . zij ziet tegen dien tijd op, als tegen een berg . . .

(Wordt vervolgd)

275

Thilde Vrijman

(24)

Maar die tijd is er den volgenden dag al. Moeder en tante Vossius zijn wel eenige dagen eerder dan de anderen gekomen, doch zij blijven niet langer, al heeft Thilde er op aangedrongen.

„Nee, dat moeten we niet doen,” heeft mevrouw Vrijman tot haar man gezegd. „Zij moet er dóór, en dan is het veel beter, dat het in eenen gebeurt. Laten we allen tegelijk weggaan. Hoe eerder Thilde zich went aan het nieuwe, hoe beter.”

Het is niet zonder bezorgdheid, dat zij haar dochter heeft gadegeslagen: Thilde is niet enthousiast, dat is de waarheid. Zij is nog lang niet over de teleurstelling heen. Er helpt ook geen praten tegen, vindt zij. Het is veel beter, zoo weinig mogelijk er over te zeggen. Zij vreest, al kan het meevallen, dat Egbert nog wat beleven zal. Zeker, het kan meevallen. Want Thilde „wreekt” zich niet op Egbert. Integendeel, zij houdt zielsveel van hem. Maar aan haar korte, soms bittere uitlatingen, de vorige dagen, is te merken geweest, dat zij alles van de bewoners, van de gemeenteleden heeft te zeggen. Zij kan er niets van verdragen. En heel gewone dingen, waarvan zij thuis niet reppen zou, verwekken nu haar aanstoot.

Vóór zij vertrekken, heeft mevrouw Vrijman nog even gelegenheid, Egbert apart te nemen: „Heb geduld met Thilde, jongen. Ik vertrouw dat wel, want je bent oud en wijs en bedachtzaam genoeg. Maar het kan geen kwaad, het je nog even te zeggen. Ze is jou niet van harte gevolgd. Nóg zitten haar gedachten in Langhout, hoe vreemd dat moge schijnen. Het zal wel in orde komen, maar misschien niet zonder moeilijkheden.”

Egbert glimlacht. Hij ziet het niet zwaar in. Komt het, omdat hij zelf met groot enthousiasme zijn taak aanvaardt wil; omdat hij zich nu al gedragen weet door de liefde van de menschen hier? Of weet hij zijn liefde voor Thilde en háár liefde voor hém zóó machtig, dat de teleurstelling wel te boven te komen is zonder noemenswaardige schokken?

Als zij de familieleden naar de tram hebben gebracht en gezamenlijk zijn teruggekeerd in de leege pastorie — Jannekee is in de keuken bezig — waar de stilte, te meer opvallend na het drukke bezoek, hen aangrijnst, dan neemt Egbert, op de studeerkamer, Thilde in zijn armen en hij kust haar. Zij leunt tegen hem aan en slaat haar oogen niet neer, als hij diep er in blikst.

„Met Gods hulp gaan we nu aan het werk, kind,” zegt hij teeder. „Elk op eigen terrein. Ik heb alle hoop, dat ik grooten steun aan je hebben zal.”

Opkomende tranen dringt Thilde terug. Zij wil sterk zijn.

„Ik zal mijn best doen, Eg,” zegt zij met gesmoorde stem, „maar je moet geduld met mij hebben. Ik... ik voel me hier nog niet thuis. Maar ik heb jou. We moeten het hier vinden, al was ik liever hier niet heengegaan...” „Zeg dat nu niet,” smeekt hij, „ik ben hierheen geroepen.”

„Ik kan je de waarheid niet verdoezelen, Eg. God geve, dat ik hier wennen kan. Terwille van jou en je werk. Maar het zal lang duren, vrees ik.”

„Is dat uitgangspunt niet verkeerd, vrouwtje? Moet je niet beginnen met te zeggen: met Gods hulp komt het

hier zeker in orde? Moet je niet beginnen, met je te géven? En dan zul je eens zien, hoe de menschen je ontvangen. Over korten tijd lach je dan om wat je nu als iets verschrikkelijks ziet.”

Thilde wil hem niet verder tegenstaan in zijn enthousiasme. Maar zij gelóóft hem niet. Zij kan met geen mogelijkheid begrijpen, wat Egbert nu in dit kale dorp en in deze doodeenvoudige menschen ziet. Hij is toch gesteld op beschaafde vormen en manieren! Hij is toch fijngevoelig genoeg, ook in dát opzicht! Is het hem dan niet opgevallen, hoe de menschen hier, een heel enkele uitzondering daargelaten, onbeholpen zijn en ver van gemanierd? Of ziet hij dat opzettelijk over het hoofd? Het is haast niet mogelijk. Het verschil met Langhout — over de kennissen in Groningen wil zij heel niet reppen — is toch machtig groot?

„Kom, ik moet zien, of ik Jannekee naar mijn hand kan zetten,” zegt zij dan, in eenen monter. „En jij ook aan het werk, hoor.” En dan is zij verdwenen. Naar de keuken. Naar het meisje, dat op orders wacht. Jannekee, wat een onmogelijke naam! denkt Thilde op de trap. Ach ja, alles in dit dorp is onmogelijk, Mary Visser heeft per saldo groot gelijk.

Egbert zet zich aan het werk. Hij heeft van Jansma de lijst van namen der gemeenteleden ontvangen en schrijft die over met de adressen er achter. Het is een saai werk, maar hij heeft ervaring; dit is de beste methode, om spoedig de namen in het hoofd gegrift te hebben. Gast, zooals Jannekee heet, zijn er verschillenden. En Scheffer, Van Donk, Treesman, Van Galen, Van Duinen, Haalma, Zoetekouw, Wondergem, Zoeters, allemaal namen, die hij nog nooit heeft gehoord; die hem zeggen, dat hij in een hem geheel vreemde omgeving zit.

In den namiddag gaat hij er op af. Verlaan heeft voorgesteld, dat een ouderling zou meegaan, om de beurt. In de avonduren vanzelf. Maar Egbert heeft dit aanbod afgeslagen. Hij doet geen officieel huisbezoek nu. Hij gaat simpel kennis maken met zijn gemeenteleden. Hij valt binnen. Komt hij niet gelegen, wel, geen bezwaar, op een anderen keer dan. Ook weet hij, dat hij in verschillende gezinnen den man en vader niet ontmoeten zal. Dien morgen zijn er immers tal van mannen naar zee gegaan? Maar ook dát komt in orde. Die zal hij later wel ontmoeten. Hij wil spoedig weten, met wat menschen hij te doen heeft. Successievelijk zal hij alle adressen afwerken. En hij begint er den eersten dag mee.

Hij is nergens onwelkom. Bespeurt zelfs, dat men zijn komst op hoogen prijs stelt. En ongemerkt komt hij heel wat te weten van de gezinnen en de leden der gezinnen. Hij heeft aardige ontmoetingen en vertelt er Thilde van. Maar die luistert, omdat Egbert het zegt. Zij geeft blijk, er weinig interesse voor te hebben. Dat doet hem pijn, maar hij zwijgt.

Op een middag, een van de eerste dagen, ontmoet hij een heer van middelbaren leeftijd. Op de fiets. Die springt van zijn rijwiel en loopt op hem toe.

„U is dominee Bijmolt, heb ik gehoord. Ik had Zondag al even bij u willen komen, maar och, u zult menschen genoeg gehad hebben. En ik behoor niet tot uw kudde. Zoo'n heiden ben ik nu eenmaal. En toch hebben we elkaar noodig, zoo nu en dan. Ik zit bij uw gemeenteleden wel eens met de haren in het hoofd. Mijn naam, want het wordt tijd dat ik dien zeg, is Breeman.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

(25)

„Dokter Breeman zeker?” glimlacht Egbert, de hem toegestoken hand drukkend. „Aangename kennismaking. U doet het al even origineel, als de mensen hier origineel doen en zijn.”

„Is het wáár? U hebt de lui al dóór.”

„Zoover ben ik nog lang niet, maar ik ben bezig, om hen te leeren kennen. Komt u vanavond eens even aanlopen, dokter, met uw vrouw. Ik zag u beiden gisteravond voorbij de pastorie lopen.”

De ander kijkt even verrast op; hij is al ettelijke jaren in Zeedorp gevestigd; de vorige predikant zou zoo iets nooit gevraagd hebben.

„Dat is een idee,” zegt hij langzaam, „k zal er eens met mijn vrouw over praten. We kunnen, zooals ik zei, elkaar wel eens nodig hebben en dan is het goed, elkaar een beetje te kennen. Als u in ons maar geen objecten ziet; mijn vrouw en ik zijn immuun,” lacht hij.

„Ik zie allereerst in u den dokter van het dorp, die ook aan de ziekbedden van mijn menschen komt. Dien dokter wil ik wel leeren kennen.”

„Accoord. U kunt ons vanavond verwachten. Als mijn vrouw niet mee wil, dan kom ik alleen.”

Maar zij komen beiden. Thilde veert op van het bezoek, al zijn het dan geen „eigen” menschen. Er valt met hen over veel dingen te praten. Vooral de dokter is kostelijk van humor. Hij laat Thilde en Egbert schateren, als hij verhalen doet van ziektegevallen en hoe de menschen er op reageeren. Maar hij noemt daarbij geen enkelen naam. Egbert wordt punctueel ingelicht over menschen en toestanden van het dorp, bekeken door den bril van een ongeloofige. Want dokter Breeman is puur ongeloofig. Even komt dat ter sprake, haast ongemerkt.

„We willen er niet direct over gaan twisten,” zegt Egbert, „maar u, als dokter, moet toch inzien, dat er een God zijn moet.”

„Ongetwijfeld geloof ik in een Hoogere Macht, hoe u die ook noemen wilt. Het overkomt me, dat ik een patiënt opgeef. Ik schrijf medicijnen voor, bijna zeker wend, dat die geen baat zullen brengen. Maar ja, een dokter moet medicijnen geven, hier in elk geval, anders deugt het niet. Nu, vooruit dan maar. En dan komt het voor, dat zoo'n opgegeven patiënt een maand later kerngezond door het dorp loopt! Dat kan geen toeval zijn, ik geef het u toe. Daar is iets wonderlijks gebeurd, dat wij, nietige stervelingen, niet begrijpen kunnen. Dat is u met mij eens natuurlijk, maar verder gaan we uiteen. Men moet bij mij niet aan boord komen met vrome praatjes.”

Bruusk snijdt dokter Breeman verdere uitleggingen af. En Egbert, die weet van „tijd en wijze” gaat er verder niet op door. Het gesprek gaat neutraal verder, waarbij Thilde tot de ontdekking komt, dat mevrouw Breeman niet bepaald met genoegen in het dorp woont.

„Maar ja, mijn man heeft er zijn werk. Ik ga nogal eens naar Zuidland. Het is een snapje met de tram. Daar heb ik kennissen bij de vleet. Dat is wel een aardig stadje. Alleen niet Den Haag of zoo. En voor het overige, nu je redt je wel. We leven in de hoop en het vertrouwen, dat we het straks beter krijgen, als mijn man de praktijk opgeeft.”

„Maar daar denk ik nog niet aan, vrouw! Komaan, je verslijt me toch nog niet voor een ouwen sukkel, hoop ik? Ik moet werken, anders ga ik dood.”

„Nu ja, maar je praat toch ook wel eens over dien tijd?” „Natuurlijk. Dat is tenminste een vooruitzicht. Wat hebben we anders?”

Een bewijs van armoede, denkt Egbert. Hij zegt dat ook Thilde, als zij vertrokken zijn, na beloofd te hebben, het bezoek te zullen beantwoorden te eeniger tijd. Och, van geregelden omgang kan geen sprake zijn. De levensinzichten loopen te veel uiteen.

„Droef, die menschen,” zegt hij, „geen kinderen. Ze leven op den tijd, dat hij zijn schaapjes op het droge heeft en zij in Holland kunnen gaan wonen. Kind, wat zijn wij toch gelukkig met ons geloof, dat ons voortdurend sterkt en steunt hier in dit leven en ons de zekerheid geeft, dat we hier geen blijvende stad hebben, maar dat ons een plaats is bereid, eeuwig in de hemelen.” Thilde is het er natuurlijk mee eens. Dit zijn hoogtepunten, als zij zóó met Egbert spreken kan. Maar dat kan zij niet altijd. In haar hart is zij het eens met mevrouw Breeman, dat er hier niets te beleven valt. Gelukkig kan zij door de radio nog eens een concert beluisteren. Egbert zal toch niet van haar verlangen, dat zij een uitvoering van „Sursum Corda”, de zangvereniging hier op het dorp, bezoekt! Moet je Mary Visser over hooren! Maar ja, als predikantsvrouw zal zij er wel niet buiten kunnen. Enfin, je vermaakt je even. De Lagaays hebben er ook altijd schik in, naar zij gemerkt heeft.

Er gaat bijna geen dag voorbij, of zij wipt even naar mevrouw Lagaay over. En met haar en Marie Lagaay heeft zij afgesproken, eens naar Zuidland te gaan. Egbert vindt het goed. Hij vindt het alleen niet goed, dat zij doorlopend bij Lagaay is en nog niet eens bij Verlaan is geweest, behalve dan eenmaal met hém. Hij oordeelt het gezin Verlaan voor Thilde beter. Dáár hoort zij althans geen schimpen op Zeedorp en zijn bewoners. Maar hij zegt nog niets, wil het eerst eens aanzien. Zoo heeft hij zich ook, zij het met moeite, ingehouden, toen Mary Visser, onlangs op bezoek, bezig was. Bijna had hij haar scherp toegevoegd: „Wat doet u eigenlijk hier, verdwijn dan, als u zooveel op de menschen hier te zeggen hebt.” Maar hij heeft gezwegen. Als de tijd van spreken er is, zál hij spreken; dat staat voor hem vast. Met zachten aandrang weet hij Thilde te bewegen, een middag met hem mee te gaan op bezoek bij gemeenteleden. Zij doet het terwille van hem. Maar het komt Egbert voor — ook al tracht hij die meening van zich af te schudden — dat de menschen niet zoo hartelijk zijn, als wanneer hij alleen is. Ligt dat nu aan deze menschen? Waren de anderen, die hij bezocht, dan van ander slag? Of ligt het aan Thilde? Hij zou de menschen wel eens willen hooren, als zij over hem en Thilde spraken!

Vermoedt hij, dat er over hen gesproken wordt? Natuurlijk doen ze dat. Wie wordt er eigenlijk meer bepraat dan een dominee, vooral op een dorp? Maar — wordt er ook ongunstig over hen gepraat? Thilde behandelt de menschen min of meer uit de hoogte. Zal men dat verdragen? Hij betwijfelt het. Hij vreest, dat hij, toen mevrouw Vrijman hem dien morgen van het vertrek nog even apart nam, te vroeg heeft geglimlacht, de bezwaren niet tellend. Tusschen hem en Thilde is niets dan oprechte, reine liefde; maar . . . tusschen de gemeente en Thilde . . . hij weet het nóg niet, maar hij voelt zich bezwaard.

Hij weet niet, dat er na enkele weken in de gemeente wordt gezegd: „We zijn blij met onzen dominee, maar hij moest een andere vrouw hebben.”

(Wordt vervolgd.)

Maar ten leste hield hij het niet meer uit; de benauwenis was niet meer neer te drukken, niet te smoren.

Toen, op een dag dat de polder een duim beneden het zomerpeil stond en er geen regen in de lucht zat, gong hij naar de stad van Dordt. Daar kocht hij alderhande gesnor, als een knipmes, een strekel en zoo meer. Maar hij kocht ook een Bijbel.

Klaas Plezier, die voormaals nieuwers aan deed, kocht een Bijbel.

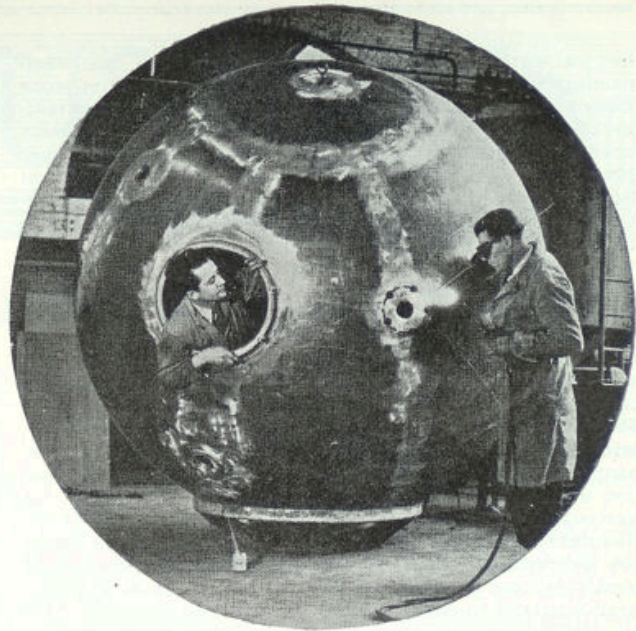
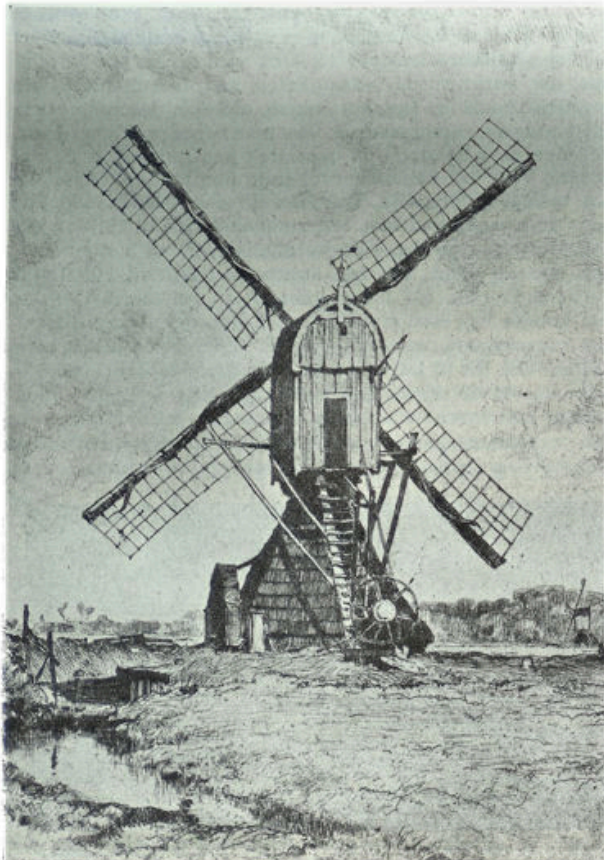
Ten avond, toen hij op „De Vechter” weerom kwam, gong hij schielijk aan het lezen. Hij begon voorin. En daar las hij het al gauw: En God zeide: Daar zij licht!.....

Klaas moest hier zwaar op nadenken. En hij las verder en verder. En hoe verder hij las, hoe benauwder hij wier. Ten leste wier het hem zoo merakels duister, dat hij tot God om hulp riep in dit zware stuk. „Ik ben een zondaar, een schoft van een vent; ik weet geen raad met deze bar-zware opgaaf..... Heere, help mijn toch!.....”

Toen heeft hij licht gekregen, God laat geen bidders staan.

De watermoleenaar op „De Vechter” heeft toen mogen ervaren, dat Gods liefde is voor een zondaar, die zijn toevlucht neemt tot Hem.

Het verzegde, dat jaren door de contreije gong, namelijk dat er een kwaad op „De Vechter” huide, heeft Klaas Plezier later van harte toegestemd. „Maar,” zegde hij dan, „ik ben dat kwaad, want mijn hart is ontaard kwaad. Maar God heerscht en Zijn genade is merakels groot. Het geloof overwint. En wijders, God zeide: Daar zij licht! En er was licht..... Ook bij mijn, op den watermolen.....”

De gondel van een stratosfeerballon, gemaakt van een licht magnesiummetaal. Reeds meer dan eens werd getracht daarmee een hoogte van 20 K.M. te bereiken. Thans zoekt men het in de richting van het vliegtuig.

HOE STAAT HET MET HET STRATOSFEERVLIEGTUIG?

I

Tot de vliegtuigconstructeurs in Frankrijk voor den wereldoorlog behoorde een zekere Esnault-Pelterie, een vliegtuigbouwer, die in die dagen naast mannen als Blériot, Garmen, Caudron — om enkele corifeeën te noemen — bekendheid genoot, doch wiens naam thans welhaast in vergetelheid is geraakt. Van belang is echter, dat deze Esnault reeds toen een studie heeft gemaakt van het vliegen in de stratosfeer. Op papier kwam hij daarbij tot resultaten, die ons nu — vijf en twintig jaar later — nog in verbazing brengen. Hij berekende, dat met het toekomstige stratosfeervliegtuig de afstand Londen—Parijs (345 K.M.) in... 4 minuten en 5 seconden kon worden afgelegd, Parijs—New York (5739 K.M.) in 23 minuten en 8 seconden, Parijs—Saigon (10.290 K.M.) in 33 minuten en 6 seconden, den tijd dus, die we minstens noodig hebben om 's morgens van huis ons kantoor te bereiken!

Men zal zeggen: het papier is geduldig en fantasten vindt men overal. Doch hoe het zij, zijn uitlating is toch wel vermeldenswaard, omdat eruit blijkt, hoeveel men in vakkringen — zelfs al zooveel jaar geleden — van de stratosfeer verwacht. Dat deze verwachtingen niet zoo vlug in vervulling gaan, doet natuurlijk aan de theorie niets af, doch het zijn veeleer de talloze practische kwesties, om het vraagstuk tot oplossing te brengen, die de ontwikkeling van het stratosfeervliegtuig hebben tegengehouden. En dat men den laatsten tijd over dit onderwerp zoo weinig meer hoort, ondanks het feit, dat het lange afstandsverkeer dringend om betere vliegtuigen vraagt, vloeit zeker niet voort uit de omstandigheid, dat de ontwerpers met de handen in den schoot zitten.

Het is er met de vliegerij heden ten dage toch zoo medegesteld, dat men — opzienbarende ontdekkingen daargelaten — practisch aan de grens van zijn kunnen is. In dien zin althans, dat in het luchtverkeer de eischen der economie een allesoverwegende rol gaan spelen: m.a.w. de verhouding nuttige last — actie radius (bepaald door het gewicht van de brandstof) is zoo, dat men vrijwel aan de grens is van wat er bij het huidige vliegtuig uit te halen is. Vandaar de proeven in Engeland met de z.g. Mayo-combinatie, waarbij een klein, eigenlijk overbelast vliegtuig door een groote vliegboot omhoog gebracht wordt en dan op vlieg-

Thilde Vrijman

27)

Nauwelijks een half uur na het bezoek der beide jongelingen komt Mary Visser binnenstuiven. Twee-, drie-maal per week komt zij vast. Thilde mag haar wel. Egbert loopt niet met haar wég. Maar nu klampt hij haar bijna onmiddellijk aan:

„Juffrouw Visser, hoe zit dat eigenlijk? Is u niet een tijdlang leidster van een Meisjesvereniging hier geweest?”

Thilde noemt de onderwijzeres bij den voornaam. Egbert houdt zich nog steeds op een afstand en blijft vormelijk.

„Een tijdlang, dominee?” lacht Mary Visser. „Drie vergaderingen! Toen had ik er al genoeg van. Met zoo'n stelletje botterikken is niets te beginnen.”

„Maar waarom kan hier dan wel een bloeiende Jongemannenvereniging zijn?”

„Dat weet ik niet. Van Oeveren heeft er misschien meer slag van. Hij is er in ieder geval verwaand genoeg voor. En misschien zijn jongemannen meer ontwikkeld.”

„Ik heb niet den indruk, dat Van Oeveren verwaand is,” zegt Egbert met nadruk, „hij lijkt me een jongeman met veel tact en met een goeden kop. Het zou best kunnen zijn, dat het aan u lag. Maar dat kan ik niet beoordeelen.”

„Men vroeg mij als presidente,” zegt Thilde plotseling, „maar als jij het niet kunt, dan ik zeker niet.”

„Je kunt het proberen,” meent Mary Visser, inwendig woedend op Egbert, die haar zoo fijn terecht zette, „dan zul je wel zien, dat met deze meisjes niets te beginnen is.”

„Ze moeten natuurlijk opgevoed worden. Je kunt niet vergen, dat zij onmiddellijk goede inleidingen maken. Met geduld moet dat in orde komen. Elders kan het ook, waarom dan hier niet?”

„Omdat het hier onmogelijke menschen zijn! Maar och, ik wil er niet te veel van zeggen, anders heb ik het heelemaal bij u verbruid. U idealiseert de lui hier verschrikkelijk. Ik hoop het niet voor u, maar er kan nog wel eens een tijd komen, dat u er anders over denkt.”

„Nee, juffrouw Visser, die tijd komt nooit,” zegt Egbert opeens strijdlustig.

Thilde kijkt hem min of meer verbaasd aan. „En wel om de eenvoudige reden, dat ik de menschen hier niet idealiseer. Dat zijn menschen, zooals u en ik en zooals mijn vrouw. Er is niets bizonders aan. Ze hebben hun gebreken, zooals u en ik die ook hebben. We zijn allen precies dezelfde zondaars in het oog van God. En wij hebben allen dezelfde genade noodig. Dus daarin kan ik nooit teleurgesteld worden. Ik geloof niet, dat u verstandig handelt, met dit dorp, waar u tenslotte uw brood verdient, zoo kleinerend te bejegenen. Neemt u mij niet kwalijk, maar ik moet u eens zeggen, wat ik al meermalen heb gedacht, als ik u hoorde. Ik zeg het tot uw eigen bestwil.”

Mary Visser is even geslagen: ze heeft in Egbert eigenlijk iemand gezien die er niet een sterke meening op na kan houden. En nu blijkt het tegendeel.

Een ondeelbaar oogenblik ziet zij Thilde aan, als vragend om hulp. Maar die zwijgt, ook even beduusd. Het is haar, alsof Egbert tot háár het woord voert; alsof hij via Mary Visser háár een lesje geeft.....

„Het is toch zeker niets bizonders, als ik mij hier niet thuis gevoel?” antwoordt Mary Visser tamelijk heftig. „Dat komt heusch wel méér voor.”

„Zeker komt dat méér voor,” antwoordt Egbert rustig, „maar in negen van de tien gevallen ligt het aan den persoon in kwestie. En in ieder geval geeft u dat nog niet het recht, om kleinerend over de menschen te spreken. Bovendien, niets houdt u hier tegen. Waarom gaat u dan niet weg?”

„Dat zal ook wel gebeuren, zoo gauw ik kans zie. Voor een ordentelijk mensch is het hier niet uit te houden.” Zij kijkt naar Thilde, die bevreemd is, dat zij ook in het gesprek zal worden betrokken. Zij acht Mary Visser in staat, om te zeggen dat zij, Thilde, er precies zoo over denkt.

Gelukking komt het niet zoo ver. Plotseling zegt Egbert: „Vergeef mij mijn heftigheid, juffrouw Visser. Ik liet me even gaan. Dit beteekent niet, dat ik mijn woorden terugtrek, ik meen het juiste standpunt in te nemen. Maar ik had het wel iets kalmer kunnen zeggen. Ik hoop zelfs, dat u niet vertrekt, want het is mij bekend, dat u als onderwijzeres gewaardeerd wordt. U moet alleen wat milder over de menschen hier denken en hen ook in hun gebreken tegemoetkomen. Dat dienen wij allen en altijd te doen, hier en elders. Wij moeten niet meenen, dat wij zooveel beter zijn dan anderen.” De ietwat geladen atmosfeer wordt niet ontladen. Veel vroeger dan gewoonlijk vertrekt Mary Visser. Als Thilde haar heeft uitgelaten en terugkeert, zegt zij: „Die kon voorloopig wel eens niet terugkomen. Ben je niet te streng geweest in je oordeel, Egbert?”

Hij trekt haar plotseling naar zich toe: „Ben jij het dan niet met mij eens, Thillie?”

„Wilde je mij tegelijk een lesje geven, Eg?”

Getroffen zwijgt Egbert. Thilde leunt tegen hem aan. „Ik geloof, dat je gelijk hebt,” zegt zij na een oogenblik. „Ik voel zelf, dat ik niet recht tegenover de menschen hier sta.....”

„Maar kind, dat kun je toch veranderen? Het ligt toch aan jezelf? Gééf je, met Gods hulp, Thillie, en je zult zien, dat de menschen je op de handen dragen. Worstel er om in het gebed.”

„Ik zal mijn best doen,” zegt Thilde. Zij méént dat van ganscher harte. Al zou het alleen maar zijn om Egbert geen verdriet te doen. Maar meteen voelt zij: dat is toch de rechte houding niet... .

„En wat juffrouw Visser betreft, als zij karakter heeft en dat wil ik van haar aannemen, dan zal zij over mijn woorden nadenken en moeten inzien, dat ik gelijk heb; dan komt zij vanzelf terug.”

Mary Visser komt terug. Maar eerst een week later. En dan op een tijdstip, dat zij wéét: dominee is niet thuis. Zij wil met Thilde het geval bespreken, maar deze coupeert energiek. Zelfs al zou zij het met Egbert niet eens zijn, dan nóg wil zij er niet over spreken.

Als een week later de onderwijzeres weer komt, is Egbert in de kamer. Ze doet nu, alsof er niets is voorgevallen.

Kort daarop begint de vakantie en ze trekken naar Groningen, waar ze enkele gezellige weken doorbrengen. Egbert heeft een verzoek uit Langhout, om Veringa, die met vakantie is, te vervangen. Onmiddellijk aanvaardt hij het verzoek, maar hij kan Thilde niet meekrijgen. Zij wil Langhout niet terugzien. Misschien is dat het beste, denkt Egbert. Hij bemerkt, dat Thilde thuis opfleurt. Als hij mevrouw Vrijman, die hem reeds heeft gepolst, daarop wijst, zegt deze, dat hij geduld zal moeten hebben. Het zal met Thilde wel in orde komen. Die spreekt, naar zij meent, al eenigszins anders. Dat verblijdt Egbert. Maar plotseling wordt hij ruw wakker geschrikt.

(Wordt vervolgd.)

323

Thilde Vrijman

28)

Kort daarop zijn Egbert en Thilde bij de Andersma's op bezoek. Toevallig is Egbert dan even alleen met de oudste dochter daar, een meisje van Thilde's leeftijd, die er in eenen uitflapt: „Het bevalt Thilde niets in Zeedorp, hé? Vader had het verwacht. We vinden het gek, dat je Langhout niet genomen hebt.”

„Als het goed is, moet men dáárheen gaan, waar men zich geroepen weet,” antwoordt hij kort. „En ik twijfel er geen oogenblik aan, of Thilde went er wel.”

Daarmee is Betsy Andersma de mond gesnoerd. Zij spreekt er ook niet meer over, maar zij twijfelt. Want Thilde heeft nu letterlijk geen woord goeds van haar woonplaats en de menschen gezegd... Enfin, die twee moeten het met elkaar uitmaken. Zij beseft niet, hoe haar woorden Egbert hebben getroffen.

Met lood in het hart gaat Thilde weer naar het Zuiden. Maar voorloopig is er afleiding genoeg. Want Ruurd en Lena, die nog weken vakantie hebben, gaan mee en zullen over drie weken door moeder en Frouk worden gehaald, die een week blijven.

Ruurd is direct thuis. Hij leeft bij de schepen en mag met Gabe van Duinen mee op den botter naar zee. Als hij terugkomt, is hij vol van zijn belevenissen en hij lacht om het gemopper van Thilde, die van zijn enthousiasme niets bemerken wil, alleen ziet, hoe ontzettend vuil hij thuis komt. Maar Egbert vindt dat niet erg. Moeder, die er later van hoort, ook niet. „Wat kan dat nu schelen, Thil, hij heeft toch een vakantiepakje? Ik vind het wel leuk, dat hij zoo met die menschen omgaat.”

„Dat doet Frouk ook. Die kent in enkele dagen het halve dorp en komt thuis met alle mogelijke verhalen en de opmerking: „Het is hier een leuk volkje. Ik snap ter wereld niet, Thilde, dat jij met die menschen niet kunt opschieten. Die mevrouw Verlaan is een snoes. Precies moeder. Is jou dat niet opgevallen?”

„Ik kom niet veel bij de Verlaans. Zij heeft een druk gezin,” zegt Thilde stroef. Zij overdenkt: meent Frouk dat nu of wil zij haar met geweld gunstig stemmen? Maar zij ziet met eigen oogen, hoe de logé's — moeder ook — zich volkomen thuis gevoelen in het dorp. Dat wekt haar jaloezie ietwat. Waarom laten de menschen haar dan min of meer links liggen? En overigens: het zijn vacantiemenschen: straks gaan die weer naar Groningen; in de vakantie ben je altijd wat milder gestemd; ze zouden hier eens moeten wonen!...

Het is een leegte, als allen weg zijn. En zij bedenkt, dat nu de tijd komen gaat, dat zij veel alleen zal zijn. De catechisaties beginnen. Toen Egbert kwam, waren die juist geëindigd. Hij gaat nu met kracht aanpakken. En dan komt er meer werk aan den winkel. De lange, troosteloze winter gaat beginnen. Gelukkig kan zij altijd bij de Lagaays terecht, en Mary Visser is weer de oude. Die loopt in en uit en heeft gezegd, dat zij de avonden wel zal korten, als dominee weg is: „Met z'n beiden hebben we het hier niet zoo eenzaam.”

Zoo langzamerhand is het Egbert duidelijk geworden, dat Lagaay geen „getapt” man is. Opzettelijk informeert hij niet, maar uit verschillende uitlatingen begrijpt hij, dat de reeder als werkgever niet gezien is.

Het doet den menschen deugd, dat de dominee niet geregeld gast is bij Lagaay, zooals zijn vrouw. Inderdaad is dat het geval. Maar bij Egbert zit, wat dat betreft, alleen de bedoeling voor, dat hij als predikant niet de voorkeur moet geven aan één of enkele families.

En zeker niet, als die bovendien bemiddeld zijn, zooals dat met Lagaay het geval is. Dat heeft hij ook Thilde gezegd, die hem wel eens een wenk heeft gegeven, dat hij zich zoo weinig bij Lagaay laat zien. En dat zijn nu juist de menschen, waar z ij nog wat aan hééft!

Dat is weer de angel, die knaagt. Want Thilde laat de rest van de gemeenteleden vrijwel links liggen. Dat wordt diep gevoeld. Er is zoo goed als geen bezoek meer in de pastorie, behalve dan van de Lagaays en van Mary Visser; de enkele malen, dat dokter Breeman komt nu daargelaten. Die telt, in zekeren zin, niet mee. Zelfs mevrouw Verlaan, die het lang heeft volgehouden, vertoont zich niet meer: „Het is net, alsof ik niet welkom ben, man,” zegt zij. „Wel bij dominee, maar niet bij zijn vrouw; op den duur verdraag je dat niet.” Haar man heeft dezelfde ervaring. Voor den dominee is het te bejammeren, want die meent het goed met de menschen.

Verlaan verkeert zelfs in tweestrijd: zal hij eens met dominee er over praten? Het is toch in het belang van de gemeente? Maar zal hem dat niet kwalijk genomen worden? De vraag is ook, of dominee het zélf niet ziet. Wie weet, hoe moeilijk de man het er onder heeft, al spreekt hij er niet over. En dan zwijgt Verlaan weer. Misschien verandert het wel.

Op een avond komt Egbert thuis uit den kerkeraad en vindt, tot zijn verwondering en vreugde meteen, Andersma gezellig met Thilde zitten keuvelen. Die is op tournee in Zeeland en vraagt een nacht logies. Dien avond brandt de lamp in de pastorie nog heel laat.

Den volgenden morgen is Andersma even met Egbert op de studeerkamer. „Kerel, Egbert, je moet hier niet langer blijven dan noodig is. Thilde verschrompelt hier. Zij went hier nooit. Daar is toch niets tegen te doen.”

„Heeft Thilde tegenover u geklaagd?” vraagt Egbert. „Dat is niet de juiste uitdrukking. Ik heb het haar ronduit gevraagd. Aanvankelijk hield zij zich op de vlakke, maar toen kwam de aap toch uit de mouw. Ze háát dit dorp, als ik het goed zie. Op den duur moet dat mis loopen. Jij kunt dat ook niet volhouden.”

„Ik denk, dat u het te tragisch opvat,” antwoordt Egbert, zich beheerschend. „Ik bedenk daarbij, dat u en de uwen het geweest zijn, die Zeedorp van meetaf aan ongunstig hebben voorgesteld. Het is hier prachtvolk en als Thilde zich géven wil — en dat komt wel, het wordt al beter — dan vervallen haar klachten.”

„Het is best mogelijk,” zegt Andersma kort, „maar ik moet het nog zien. Enfin, er komt wel eens een beroep, als je hier een paar jaar zit en dan kun je je bedenken. Volg dan den raad van Thilde op, Egbert, dien je nu verworpen hebt. Ik zeg je dat niet uit bemoeizucht, hoor, dat weet je wel. We kennen elkaar veel te goed. Je schoonvader denkt er precies zoo over.”

„Maar moeder niet. Het is toch wel merkwaardig, dat zij en Frouk zich hier onmiddellijk thuis gevoelden.”

Andersma haalt de schouders op: „De een is de ander niet. Je bent tenslotte met Thilde getrouwd.”

Egbert weet niet, wat hij doen moet: Thilde onderhouden over haar beklag bij Andersma of doen, alsof die niets heeft gezegd. De vraag is ook, of Thilde Andersma, dien zij al van jaren kent, niet gevraagd heeft, hem op de hoogte te brengen en een goed woordje voor haar te doen. Of heeft Andersma haar het beklag in den mond gegeven? In elk geval is hij de man niet, om voor Thilde een ruggesteun te zijn in haar worsteling...

's Avonds komt de ontkenning. Maar heel anders dan Egbert heeft kunnen denken.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

29)

„Zeg, Thil, heb jij gisteravond met Andersma gepraat over Zeedorp?”

„Vat dat nu niet te tragisch op, Eg. Het is wáár. Andersma begon er over en toen heb ik me even laten gáán. Hij weet tenslotte wel, dat ik me hier op het dorp niet thuis gevoel. En in deze dagen...”

„In deze dagen?” vraagt Egbert verwonderd. Dan, opeens, ziet hij Thilde aan en ze fluistert hem iets in 't oor. „Thillie! Zou je denken?” roept hij uit.

„Ik weet het wel zeker, Eg. Nu, in zoo'n tijd ben je niet prettig gestemd. Je neemt alles zwaar op. En ik zou ook wel eens met moeder willen praten. Laat dus dat gepraat van Andersma maar voor wat het is.”

Daarover wordt dan ook inderdaad met geen woord meer gerept. Er is over iets anders te spreken. Over iets teers. Zal er, als de volgende zomer verstreken is, in de pastorie kindergescrei weerklinken?

Zou dit aanstaande gebeuren niet kunnen worden een meer gebonden-zijn aan het dorp en dus ook aan de gemeente? Als Thilde in haar huis zoo'n mooie taak krijgt?

„Ga een weekje naar huis,” stelt hij opeens voor, „wat zullen vader en moeder het fijn vinden!”

„Naar huis?” Vergist Egbert zich: klinkt er innige vreugde in Thilde's stem?

„Het is heel lief van je en ik zou het wel willen, maar jij dan? Neen, neen, dat gaat niet. We kunnen beter vragen, of moeder eens komt.”

„Ook goed. En je kunt ook eens praten met mevrouw Lagaay en mevrouw Verlaan, beide moeders met ervaring. Er is altijd wel iets...”

Er komt dien avond niet veel meer van werken. De courant wordt nauwelijks gelezen...

Maar zóó kan het niet blijven. Er is veel werk aan den winkel. Zoowel Egbert als Thilde bemerken, dat de wintertijd er is. De gure Novemberwinden jagen door het dorp. December brengt sneeuw. De Kersttijd is een drukke voor Egbert.

Maar de Kerstdagen zijn meteen hoogst gezellig. Want dan is de heele familie uit Groningen er. Het heeft wat moeite gekost: het is heel wat, zoo'n verre reis in den winter. Maar moeder heeft overwonnen. Ze zullen gaan. Zij wil met Thilde praten. Een jonge vrouw in die omstandigheden heeft wel wat raad nodig.

XI. Lagaay

„Vertel me nu eens precies, hoe het in elkaar zit, Van Donk. Ik weet er natuurlijk wel iets van, maar de bijzonderheden niet.”

Diaken Peer van Donk zit in de huiskamer — als het niet persé nodig is, ontvangt Egbert de menschen niet in zijn werkkamer, maar in het bijzijn van Thilde, ook al, om haar te doen meeleven, al strandden zijn pogingen tot nu toe vrijwel. Het is maar zelden, dat Thilde belangstelling toont. Toch houdt hij met groot geduld vol.

Peer van Donk is er niet in zijn kwaliteit van diaken, maar als visscher. En hij heeft een bijzonder verzoek gedaan. Egbert heeft al toegestemd in beginsel, omdat hij onmiddellijk voor de idee voelt.

Nu, op de vraag van den dominee kan Van Donk precies en uitvoerig antwoorden. De zaak is niet zoo ingewikkeld. Je moet alleen weten, hoe die in elkaar zit. Lagaay, dat begrijpt dominee wel, is natuurlijk werkgever. Hij heeft vijf trawlers in de vaart. Nu zijn er verschillende visschers, die een eigen bootje hebben, dat

zij beveren met hun eigen jongens. In den eigenlijken zin van het woord kun je die geen werkgevers noemen. Maar dan zijn er nog visschers, daar heb je bijvoorbeeld Gabe van Duinen, die een eigen boot hebben, maar ze beveren met personeel. Dat zijn feitelijk werkgevers... Egbert knikt begrijpend: zeker zijn dat werkgevers, als je de zijns inziens leelijke, moderne woorden: werkgever en werknemer gebruiken wilt. Een man als Gabe van Duinen, die Albert van Galen en Kees Zoeters en Gerhard Haalma aan boord heeft, is even goed een werkgever als Lagaay. Het is zoo duidelijk als wat.

Nu moet dominee weten, dat de meeste werkgevers georganiseerd zijn. In de gemeente is er maar één ongeorganiseerd. De anderen zijn bij den Christelijken bond van reeders, behalve Lagaay en Zoethout.

„Die zijn in den neutralen bond?” vraagt Egbert. Van Lagaay weet hij het. Dat heeft hij dien eersten Zondagavond, na zijn bevestiging, vernomen.

„Ja, dominee. Ik acht dat een verkeerden toestand, maar in elk geval, zij zijn georganiseerd en voorzoover mij bekend, houden zij zich aan de bepalingen van de patroonsorganisatie.”

Maar dit alles wordt slechts gezegd, om dominee een duidelijk inzicht te geven. Want het gedane verzoek betreft de werknemers. Met hen, legt Peer van Donk uit, is het droef gesteld. Een jaar of vijf, zes geleden heeft hij pogingen aangewend, er verbetering in te krijgen. Enkelen hebben aan zijn oproep gehoor gegeven. Maar het is nog lang niet in orde. Een getal is niet georganiseerd, terwijl zij natuurlijk toch profiteeren van de bepalingen, die de organisaties van werkgevers en werknemers hebben vastgesteld. Daar zit al iets onbillijks in, daar zij geen contributie hebben te betalen. Maar nóg veel erger is het gesteld met een betrekkelijk groot aantal visscherswerknemers, die toch tot de kerk behooren. „Die zijn notabene georganiseerd, dominee, in den modernen bond. U kunt even goed zeggen: in den socialistischen bond.”

„U is het natuurlijk met mij eens, dat dit niet in den haak is. Ik ben, met enkele anderen, georganiseerd naar ons beginsel. En nu heb ik weer eens pogingen aangewend, om daarin verandering te brengen, als God wil. Een hoofdbestuur lid van de Christelijke organisatie zal naar hier komen, om te spreken. En nu begrijpt u beter mijn verzoek, om in die bijeenkomst een opwekkend slotwoordje te spreken. We hebben de vergadering het liefst op Zaterdagavond of -middag, want Vrijdags komen ze misschien niet, als ze pas binnen gevallen zijn. Maar wanneer Zaterdag voor u een bezwaar mocht zijn...”

„Neen, Zaterdagmiddag is mij ook goed. Ik ben bereid, aan je verzoek te voldoen, Van Donk. Natuurlijk spreek ik in het algemeen, dat snap je?”

„Natuurlijk, dominee, het zakelijke neemt de spreker van de organisatie wel voor zijn rekening.”

Peer van Donk spreekt opgewekt. Hij heeft niet bepaald getwijfeld aan Egberts toestemming, want hij kent zijn dominee al zoo wat, ook in dit opzicht, maar och, je kunt niet weten: dominee komt nogal eens bij Lagaay, hoewel lang niet zooveel als mevrouw. En Lagaay moet van de werknemersorganisatie niet al te veel hebben. Eigenlijk heeft die wel eens te kennen gegeven, zij het dan ook in bedekte termen, dat dergelijke organisaties niets dan onrust scheppen... En al is dominee een zelfstandig man, die zijn meening wel zeggen durft, het zou kunnen zijn, dat Lagaay hem op de een of andere wijze toch had beïnvloed. Zijn overigens niet groote vrees is evenwel geweken.

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

30)

Als hij iets later vertrokken is, na de toezegging, dat dominee tijdig weten zal, wanneer en waar de bijeenkomst gehouden zal worden, zegt Thilde, die alleen heeft geluisterd: „Zou je dat wel doen, Egbert? Ligt dat wel op j o u w weg? Ik ben bang, dat je onrust maakt in de gemeente.”

„Als ik maar even kon vermoeden, dat daarvan sprake zou zijn, dan begon ik er niet aan, Thillie. Maar het is niet zoo. Ik wijs alleen de mannen op hun roeping. Dat is juist mijn plicht als dominee!”

Dan, in eens, wordt Thildes tegenstreven hem overduidelijk.

„Je hebt wel begrepen uit wat Van Donk zei, dat Lagaay heel niet gesticht zal zijn over die actie. Je krijgt hem tegen je en dan moet ik de eenige vriendschap missen, die ik hier heb. Want het is mij bekend, dat mevrouw Lagaay precies over die dingen denkt als haar man.”

„Maar vrouw, je begrijpt toch zeker wel, dat ik niet terwille van Lagaay een verkeerden toestand laat bestendigen. Lagaay zelf is, wat organisatie betreft, op den onjuisten weg. Te gelegener tijd moet ik hem dat aan het verstand trachten te brengen. Het is niet meer dan een staaltje van mijn plicht. Wordt dat kwalijk genomen en kost dat vriendschap, ik kan het niet helpen. Overigens, je weet wel, hoe ik er over denk. Het ligt aan jou, dat je hier niet meer vriendschap hebt. Je gééft je niet. Ik acht het onjuist, dat je je alleen met de familie Lagaay inlaat. Een predikantsvrouw moet dat niet doen.”

„Laten we daarover nu niet praten, Egbert. Jij weet, dat ik me hier niet thuis gevoel, al doe ik er nog zoo mijn best voor. Het ligt aan de menschen. Die mogen mij blijkbaar niet. Ik weet niet, wat ik in hun oogen ben.”

„Nee, Thillie, je doet je best niet. Je gééft je niet. Dat voelen de menschen. Ik heb geen last met ze. Hoe komt dát dan?”

„Dat weet ik niet. Ik weet alleen, dat ik de menschen hier niet sympathiek vind en het is al heel erg, als je mij nu ook nog de familie Lagaay ontnemt.”

„Zoo'n vaart loopt dat niet. Trouwens, mijn plicht heb ik te doen. En je vergist je in de menschen hier. Het wordt wat eentonig, om altijd op hetzelfde aambeeld te hameren, maar ik herhaal: de schuld ligt in dit geval niet bij de menschen, maar bij jou. Als je je interesseert voor hun doen en laten, zul je eens zien, hoe men je waardeert.”

Thilde geeft geen antwoord. En Egbert wil in de omstandigheden waarin zij verkeert, er niet verder op doorgaan. Hij hoopt altijd nog, en hij bidt er vurig om, dat straks, wanneer de verwachte gebeurtenis heeft plaats gevonden, er een verbetering ten goede komt. Maar hij twijfelt wel eens.

Het onderwerp wordt den eersten tijd niet meer aangeroerd in de pastorie. Maar op het dorp wordt er wel over gesproken. Al spoedig is bekend, dat de bijeenkomst met de visschers gehouden zal worden en dat de dominee er spreken zal. Van Donk maakt onder de kornuiten alvast vóórpropaganda. De te houden samenkomst wordt vastgesteld en publiek gemaakt. Dus komt Lagaay het te weten.

Hij klampt Egbert aan, als de gelegenheid er is. Die loopt dan juist over het Havenplein en Lagaay komt de deur van zijn woning uit. Samen gaan zij verder, langs de haven, den hoek om, den zeedijk op.

„Wat heb ik nu gehoord? Gaat u zich bemoeien met dingen, waarmee u niet te maken hebt?” begint Lagaay. „Er is mij niets van bekend,” antwoordt Egbert droog. Dan gaat Lagaay betoogen. Egbert heeft het natuurlijk verwacht. Hij laat den reeder rustig uitpraten. En zet daarna even rustig uiteen, dat hij precies doet, wat hij doen moet. Het is juist zijn plicht om te pogen, een verkeerden toestand weg te krijgen. Of kan Lagaay het soms goedkeuren, dat tal van visschers, leden der gemeente, socialistisch georganiseerd zijn?

„De kerels moesten heelemaal niet georganiseerd zijn,” vindt Lagaay. „We hebben er maar last mee. Ze hebben den mond vol van rechten, maar plichten, ho even.”

„U miskent de vakorganisatie, en zeker de Christelijke, in hooge mate, mijnheer Lagaay. Er is geen sprake van wat u haar toedicht. Maar bovendien: mogen de werkgevers dan wel georganiseerd zijn en de arbeiders niet? Ik kan niet inzien dat zij niet hetzelfde recht hebben. De ontwikkeling van het maatschappelijk leven moet ook niet tegengegaan worden. En die gaat onmiskenbaar in de richting van een georganiseerde maatschappij. Naar mijn beste weten en kunnen zal ik trachten mijn plicht te doen, zonder mij natuurlijk te begeven in dingen, waarvan ik geen verstand heb. Bij mij gaat het alleen om de algemeene lijnen. Het is een onduidbare toestand, dat menschen van ons socialistisch georganiseerd zijn. Met Gods hulp wil ik daaraan een eind trachten te maken. En dan wil ik de ongeorganiseerden opwekken, zich te voegen bij de organisatie naar hun beginsel. U kunt dat anders zien en zeggen, dat ik me bemoei met dingen, waarmee ik niet te maken heb, maar ik ben van heel ander gevoelen.”

„Och ja, ik heb al lang aan verschillende uitlatingen gemerkt, dat u het met de arbeiders houdt.”

„Uw beschuldiging is er vlak naast,” antwoordt Egbert. „Ik trek voor niemand partij. Ik houd het alleen met ons beginsel, dat ons ook iets te zeggen heeft voor het maatschappelijk leven. Zoowel van werkgevers als werknemers verwacht ik, dat zij samen, in goed overleg, met een gebed op de lippen en in het hart, hun zaken zullen behartigen en moeilijkheden, zoo die er komen, zullen oplossen. Dit is naar mijn meening zóó vanzelfsprekend, dat een woordenwisseling onder ons niet noodig moest zijn.”

„Zoo tusschen de regels door geeft u mij dus ook een steek onder water,” merkt Lagaay heftig op.

„Dat is mijn gewoonte niet. Ik durf u wel vlak in het gezicht zeggen, dat u ook verkeerd doet. Naar mijn meening behoort u in den Christelijken bond van werkgevers. Die is er, naar ik heb vernomen.”

Er ontstaat dan een vinnig gesprek. Althans de vinnigheid komt van de zijde van Lagaay, die geen kamp geeft. Die meent, dat werkgevers niet apart georganiseerd dienen te zijn. Och, hij moet van die organisatie niet veel hebben, eigenlijk niets. Maar ja, ze zijn er nu eenmaal. Gezamenlijk kunnen de werkgevers ook meer doen. Vandaar, dat hij zich aangesloten heeft. Maar z.i. kunnen die zonder bezwaar in één verband bijeen zijn. „En de arbeiders dan? Kunnen die dan niet in één verband?”

Lagaay voelt zich schaakmat gezet blijkbaar, want hij is niet meer zoo fel. Hij wil het gesprek op iets anders brengen. En dat lukt hem heel gemakkelijk, want Egbert wil niet alles op haren en snaren zetten. Lagaay moet zijn woorden eens overdenken. Het is volstrekt niet onmogelijk, dat hij later tot andere gedachten komt. (Wordt vervolgd.)

Thilde Veijman

31)

In den grond — Egbert kent hem al aardig goed — is Lagaay niet kwaad. Verlaan heeft daar wel gelijk in. Hij is tegenwoordig wel wat tegenstrevend. Het is al net zoo'n geval als met Andersma in Groningen; alleen niet zoo erg. Het bedrijf vlot niet. Ook onder de visschers werkt de crisis. Het is best mogelijk, dat Lagaay zich vooral nu tegen een opkomende organisatie kant, omdat hij bang is, dat actie voor loonsverhoging zal worden gevoerd. De visschers verdienen inderdaad niet veel. En dat kan de beurs van Lagaay niet hebben. Misschien zou zijn bedrijf dat ook niet kunnen hebben, Egbert kan het niet beoordeelen.

Daarbij komt, dat Lagaays gezin hem veel kost. Zijn vrouw is spijziek. Dat moet zelfs Thilde, die geen woord kwaad van mevrouw Lagaay hooren wil, in haar misprijzen.

Al met al, Lagaay ziet, naar Egberts meening, het principiële over het hoofd, om aan het materiële te hechten. Op den duur houdt iemand als Lagaay zoiets toch niet vol.

„We kunnen er later nog wel eens op doorkibbelen,” zegt hij glimlachend. „Maar intusschen ga ik mijn gang, want ik ben er van overtuigd, dat ik op den goeden weg ben. En als die Christelijke organisatie, die, naar ik hoop, zal worden opgericht, dingen zou doen, die niet strooken met haar beginsel, dan kan de werkgever Lagaay er zeker van zijn, dat ik haar daarop wijzen zal. Want ik houd het niet met de arbeiders en niet met de patroons, maar met beiden.”

Vanzelf verwacht Egbert niet, dat Lagaay spoedig van meening zal veranderen. Hij verneemt van Van Donk, dat de reeder op de trawlers, tegenover zijn personeel, min of meer smalend gesproken heeft over de komende gebeurtenis. Wat Van Donk heel dom vindt, want dat prikkelt de jongens juist, om eens te komen luisteren. Ongewild heeft Lagaay propaganda gemaakt.

Egbert heeft Thilde meegeedeeld, wat hij met Lagaay heeft besproken. Mocht er over gesproken worden in het huis van den reeder, dan weet zij er van. Natuurlijk heeft Thilde gezegd, dat zij niet anders heeft verwacht en dat Egbert zijn hand in een wespennest gestoken heeft.

En even natuurlijk — Egbert rekent er op — komt Thilde enkele dagen later thuis met de mededeeling, dat mevrouw Lagaay heel niet over den dominee is te spreken. Zij heeft gezegd, dat dominee zich leelijk heeft laten beetnemen, door gevolg te geven aan het verzoek van Peer van Donk. Het is toch waarlijk duidelijk genoeg: die lui willen Egbert voor hun karretje spannen; met een vroom praatje willen ze hier een sterke organisatie, om dan actie te kunnen voeren voor loonsverhoging en zoo.

„Ik zou bijna van mevrouw Lagaay zeggen: zooals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten. Het is toch wel verregaand, om een man als Peer van Donk zulke lage motieven toe te schrijven! Vind je dat zelf ook niet, Thilde?”

„Och, ik weet het niet. Ik weet wel, dat de Lagaays niet best over je te spreken zijn. Het mankeerde er alleen nog maar aan, dat ik de schuld niet kreeg.”

„Dus de toegang tot die woning is je nog niet ontzegd?” vraagt Egbert glimlachend.

Als hij dat gezegd heeft, komt onmiddellijk de spijt. Hij bedoelt het zuiver als scherts. Hij heeft kunnen weten,

dat Thilde, helaas, op dat punt geen scherts verstaat. „Welja, spot er maar mee,” zegt zij heftig. „Wat kan het jou schelen, dat ik hier verkommer en dat de Lagaays straks zich niet meer met mij willen inlaten en ik dus niets meer heb. Je houdt niet van mij. Je bent, als alle mannen, een egoïst, die eigen wil en zin volgt. Als je van mij hield, was je niet naar hier gekomen maar naar Langhout gegaan. Hier kijken de menschen mij niet eens aan.”

„Thilde, kindje, je bent buiten jezelf. Wat is dat nu toch voor een dwaze redeneering. Luister nu eens . . .”

„Hou maar op. Ik weet het wel. Het is altijd hetzelfde liedje. Je moet je géven. Wat! Geven? Hebben we ons niet genoeg gegeven soms? Ze hebben een dominee voor een schijntje en toonen niet eens dankbaarheid.” Plotseling staat Egbert op en verlaat de kamer. Thilde is nu wel zoo ongemotiveerd bezig, dat het beter is, er het zwijgen toe te doen.

Er zijn oogenblikken, dat Egbert zich afvraagt, of hij toch niet beter gedaan had, naar Langhout te gaan. Alleen dan terwille van Thilde. Want als dit niet verandert, is het niet vol te houden. Nóg zeggen de menschen niets. Om hem niet te bezwaren vermoedelijk. Maar hij ziet en voelt aan al hun gedragingen en uitlatingen, dat men slecht over Thilde te spreken is. Die maakt het ook al te bont soms. Zij laat artikelen voor dagelijksch gebruik met den bode uit Zuidland komen, terwijl zij die even goed en even goedkoop op het dorp bij gemeenteleden krijgen kan. Zoiets moet wel kwaad bloed zetten. Hij heeft zich voorgenomen, als Thilde de verwachte gebeurtenis achter den rug heeft, haar er eens op te wijzen en zoo noodig in te grijpen, al bemoeit hij zich overigens in geen enkel opzicht met de huishouding.

Egbert grijpt een boek, maar de studie wil niet vlotten, zoodat hij er aan denkt, om ergens een bezoek te gaan afleggen. Om afleiding te hebben. Het is dan een uurtje na de scène met Thilde.

Opeens gaat de deur zacht open. Hij kijkt op. Thilde! Niet meer heftig, maar met deemoed en schuldbewustzijn in de oogen. Zij loopt spontaan op hem toe en slaat de armen om hem heen.

„Vergeef me, Eg, ik heb er spijt van, ik deed niet goed en wil probeeren . . . laat me niet alleen in mijn worsteling,” snikt zij.

„Kind, ik heb je al lang vergeven. En jou alleen laten? Ik doe niets liever dan samen met je vechten. Maar ik begin haast den moed te verliezen, want je toont niet, dat je ernstig wilt vechten. Ik m o e s t hierheen, Thillie.”

„Ja, ik geloof het wel. In mijn goede oogenblikken besef ik dat. Maar verplaats je in mijn positie. Vooral nu. Zoo graag wil ik eens naar huis. Maar het is te ver. Breeman raadt de reis af. En nu zit ik hier als een vogel in een kooi. Is het wonder, dat ik daareven wat heftig was? Maar het is niet goed, ik weet het wel. Help mij, Egbert. Ik wil mijn best doen . . .”

„Ik kan je niet helpen, vrouwtje. God alleen kan het en wil het. Als je oprecht met Hem worstelt, komt het in orde. Je kunt alles nog wel goed maken, heusch. En dan zul je zien, dat gehoorzaamheid door God gezegd wordt. Je wilt mijn taak vergemakkelijken, ik geloof het graag. Maar je werkt mij, ongewild, tegen met je afwijzende houding tegenover de menschen hier.”

„Egbert, ik wil probeeren . . . help me,” smeekt Thilde. „We zullen het samen vragen, kindje,” zegt hij bevoogen.

371

Zij knielen neer en zijn smeekgebed gaat omhoog. Als de Zeedorpers dit konden bijwonen, misschien zouden zij milder gaan denken over de domineesvrouw, die, zeker, door haar houding, niet sympathiek optreedt, maar in haar hart vecht tegen dat verkeerde. Zóó denkt Egbert, als hij „amen” heeft gezegd. Maar de menschen weten het niet. Gelukkig weet God het. En Hij alleen kan de omkeering geven. Dat weet ook Thilde, die weer eens op den bergtop staat. En met vaste voornemens even later zijn kamer verlaat.

(Wordt vervolgd.)

WEEKOVERPEINZINGEN

Petrus' verschillende houdingen

Psychologen zullen u vertellen, dat de houding waarin iemand staat, een spiegel is die zijn innerlijk weerkaatst en dat wij er altijd iets uit kunnen afleiden met betrekking tot den man zelf. De houding van ons zieleleven drukt een diepere aandoening van onze ziel uit en zoo vindt ons geestelijk leven een uitdrukking in sommige trekken van ons lichamelijk bestaan.

Er is geen discipel des Heeren, dien wij in zooveel verschillende lichaamshoudingen aantreffen in den Bijbel als de vurige Petrus. Hij had kunnen poseeren voor een plaat, zooals wij die soms zien, waarop de verschillende houdingen, die een gymnast aanneemt, afgebeeld staan.

Laat ons zijn verschillende „standen” eens nagaan. Eerst stel ik hem u voor „staande.” Grammaticaal kan dit misschien niet afgeleid worden uit de berisping die Christus hem toedient, toen Hij tot hem zei: „Ga achter Mij, Satanas!” „Satanas” beteekent: „sta in den weg.” Maar het is wel zeker, dat Petrus „stond” op dat oogenblik. Hij stond in de uitdagende houding van een man, die denkt een prachtig voorstel gedaan te hebben.

Een tweeden keer treffen wij hem „slapende,” liggende aan. Het was in den hof Gethsémané. Waarschijnlijk was zijn houding op dat oogenblik die van een man die, leunende tegen een steen, in slaap gevallen was. Hij lag met uitgestrekte beenen op den grond. Zijn Meester leed de angsten en smarten van een bitter lijden en toen Hij kwam bij Zijn discipelen, waaronder Petrus zich bevond, zag Hij hem slapende op den grond liggen.

Een derde houding van Petrus was de „zinkende.” Hij had op de golven van de zee gewandeld, maar nu verdwenen zijn voeten in het water; zijn borst stak boven de baren uit; zijn armen waren uitgestrekt naar den Meester en als de Meester hem niet bij de hand gegrepen had, zou hij zeker een graf in de golven gevonden hebben.

Een vierde houding is zijn „val.” Ik weet heel goed, dat die niet letterlijk opgevat mag worden. Hij struikelde niet over een steen of zoiets, zoodat hij languit op den grond kwam te liggen, maar wij kunnen ons hem niet anders voorstellen in dien nacht toen hij naar buiten ging en bitterlijk weende, dan vallende op zijn knieën en zijn gezicht verbergend in zijn handen.

Maar dan kom ik bij den vijfden „stand” van dezen discipel. Het is het oogenblik, waarvan wij lezen, dat hij „stond.” „En Petrus staande met de twaalven.” 't Was op den Pinksterdag. Een nieuwe kracht was door hem heen-gevaan. De verrezzen Christus vulde hem met Zijn Heiligen Geest. Nu „stond” hij. En hoe stond hij? Met de open Schriften vóór zich. Met het open graf achter zich. Met den open hemel boven zich. Met een open hart in zich. Hij stond te getuigen in de eenige houding die een wedergeboren apostel waardig is. Zijn vrees is overwonnen. Hij staat als een rots. Nu kan God hem gebruiken voor Zijn machtig werk. Rotsen zijn er om te dragen en Petrus kon nu de jonge kerk dragen in zijn jonge kracht.

Wij moeten het leven staande tegemoet gaan

Wat wij hier zeggen over Petrus is in zeker opzicht toepasselijk op ons allen. De algemeene les is deze, dat wij het leven, dat dikwijls moeilijk is, enkel „staande” aankunnen. Niet als wij liggen, niet als wij slapen of zinken, maar enkel wanneer wij staan, beschikken wij over de juiste houding om te triomfeeren. „Triomfeerend leven,” zooals Stanley Jones het noemt, zal blijken te zijn leven waarin wij op onze voeten staan. Wij hebben allen op onzen tijd te maken met angsten die ons benauwen, met vrees die ons verlamt, met zorgen die ons drukken. Wij hebben „reuzen” op onzen weg die wij moeten bekampen. Hoe zullen wij dat doen kunnen? Enkel wanneer wij de houding hebben van een man wiens hoofd hemelwaarts gericht is, wiens oogen opwaarts geslagen zijn en die staat op zijn voeten.

„Sta op uw voeten en ik zal tot u spreken,” zoo klonk de berisping die God gaf aan een profeet, die wel een goed man was, maar die het machtige Babylon toegestaan had allen moed en alle spirit uit zijn hart te stompen. Sta op uw voeten. 't Hoofd omhoog! De vrees afgelegd!

Toen de verspieters terugkeerden in het kamp, van hun geheimen inspectie-tocht in Kanaan, bracht de meerderheid van hen een onrustbarend rapport uit. Zij gaven wel toe dat het een land was dat heerlijk was om te bezitten. De druiven, die er groeiden waren ongelooflijk groot en sappig. Zij waren zóó groot en heerlijk in het oog van deze mannen, die nooit iets anders in Egypte gekend hadden dan slavernij en gevechten met naburige volken, dat de verspieters groote trossen als bewijs meegebracht hadden. Maar... als de trossen reuze-groot waren, de bewoners van dat land waren ook groot! Zoo luidde hun rapport.

Maar hun vrees maakte hen tot leugenaars. Hun vrees deed hen overdrijven. Zij zeiden dat „alle” inwoners van dat land reuzen waren, maar dat was overdreven, want hun bezoek moet veel te kort geweest zijn om „alle” inwoners gezien te hebben, hoogstens moet het een klein aantal geweest zijn, en zelfs dezen moeten zij voor het meerendeel 's nachts hebben gezien; en wij weten allen hoe d u i s t e r n i s een onheilspellend voorkomen kan geven aan dingen die zoo onschuldig zijn als een houten paal of zoo verlegen als een koe.

Maar hoe kwam het dat zij zoo bang waren, dat hun rapport zoo diep in de mineur stond? Het kwam omdat zij, geestelijk gesproken, niet stonden; omdat zij geestelijk niet uitgerust waren met de wapenrusting die noodig was om de vijanden te ontmoeten. Zij lagen, of zij sliepen, of zij zonken, maar geestelijk stonden zij niet en enkel wanneer zij gestaan hadden waren zij opgewassen geweest tegen hun taak.

Maar méér nog. Deze bange verspieters verklaarden: „in de oogen van deze mannen waren wij als sprinkhanen.” En, om zichzelf van het laatste restje moed te berooven, voegden zij er aan toe: „en desgelijks waren wij in onze eigen oogen.” Zij gaan staan op het standpunt, waarop zij nooit hadden mogen gaan staan, het standpunt van hun eigen zwakheid die een uitgemaakte zaak voor hen was. Dat is niet „staan” in het leven. Dat is liggen, kruipen, buigen, zinken, of zooals gij het noemen wilt. Dat is de nederlaag bij wijze van voorschot al aanvaarden.

Als ik het goed begrijp, leer ik hier de les dat, wat mij het allerongeschiktst maakt om een strijdbaar held des Heeren te zijn, is dat ik de nederlaag die ik niet heb geleden, bij voorbaat incasseer door mijn houding van zwakheid; dat ik vooruit berust in mijn Waterloo. Doe dat nooit. Lig nooit op uw knieën, voordat het leven u breekt en u op de knieën brengt. „Sta op uw voeten en ik zal tot u spreken.” God kan slechts tot ons spreken over de overwinning wanneer wij Hem vertrouwen en wanneer wij niet door ons wantrouwen Hem de overwinning uit Zijn handen nemen.

„Staat dan,” schrijft de apostel, „uw voeten geschoeid hebbende met de bereidheid van het Evangelie, en op uw hoofd de helm der zaligheid.... opdat gij, alles volbracht hebbende, staande moogt blijven.”

A. G. Barkey Wolf

Thilde Vrijman

32)

XII. Frouk

Er komt een tijd, dat Thilde alleen in de avonduren, als de stilte over het dorp gevallen is en het begint te duisteren, de pastorie verlaat. Aan den arm van Egbert. Zij gaan elken avond — want de zomer is er, het winterwerk is achter den rug — hetzelfde weggetje: door de Kerkstraat, het Lange pad op, naar den zeedijk. Zij zien elken avond dezelfde silhouetten van de torens op het eiland. Ze letten telkens op het machtige licht van den vuurtoren op het andere eiland ten Noorden van Zeedorp en weten precies: zes tellen is het licht landwaarts, tien tellen in zee.

Boven de zee en boven het eiland welft zich de strakke hemel.

„Dat is ons baken,” zegt Egbert. „Het is oneindig veel meer waard dan die vuurtoren. Het geeft ons de kracht, alles te dragen. En dat baken leert ons ook, vergenoegd te zijn met wat we hebben en nog krijgen.”

Nog krijgen! Hun gedachten concentreeren zich, hoe meer het oogenblik nadert, op het gewichtig gebeuren, dat in hun beider leven zulk een verandering geven zal. Zij spreken er samen veel over. Met anderen praat Thilde niet. Zelfs mevrouw Lagaay wordt niet in vertrouwen genomen. Er is trouwens, nu ja, geen verwijdering, maar de verhouding van vroeger is er toch niet. Het is, of de Lagaays het háár kwalijk nemen, dat Egbert zich er toe geleend heeft, naar Lagaays inzicht, om handenspandiensten te verleenen aan de arbeidersbeweging. Er is een vrij sterke Christelijke organisatie tot stand gekomen. Naar de overtuiging van Lagaay heeft de spreker uit Holland dit resultaat niet te boeken, maar het is er door het optreden van den dominee. Wat gewrongen is de verhouding met de Lagaays. Volgens Egbert komt dit vanzelf wel in orde. Daarop rekent Thilde. Wat komende is, neemt zóó haar gansche wezen in beslag, dat zij niet bepaald last er van heeft, dat de Lagaays zich ietwat afzijdig houden. Zij zou alleen wel eens over een en ander willen praten. Dat gaat niet met Mary Visser. Het gaat wél met mevrouw Verlaan, die moeder is. Maar in geen drie maanden heeft zij die bepaald gesproken. Dat ligt aan Thilde, zij wéét het.

Het begint zoo langzamerhand tijd te worden, dat Frouk komt afzakken naar het Zuiden. Want Frouk zal de huishouding waarnemen, zoolang Thilde niet in staat is.

Op een Vrijdagavond, met de laatste tram, arriveert Frouk, monter en wel. Het avondlijke duister is gevallen. Egbert en Thilde hebben hun gewone wandeling langs den zeedijk, waar de verfrisschende wind hen het gelaat streelt, niet gedaan. Inplaats daarvan staan beiden bij het stationnetje.

„Jullie allebei! Wat leuk, zeg! Hoe gaat het?”

„Het gaat best, boven verwachting. En hoe is het thuis?”

„Best, allen gezond.”

Eenmaal gezeten in de pastorie, moet zij vertellen van huis, van Groningen, van de kennissen. Och ja, Thilde weet wel heel veel van Groningen. Elken dag komt de „Nieuwe Provinciale.” Zij leest die beter schier dan Egbert. Maar een mensch uit Groningen, dat is toch nog iets anders!

„Intusschen promoveer je mij tot wandelend nieuws-

blad,” schertst Frouk. „Maar ik vertel vanavond niet te veel. Er komen meer dagen, willen we hopen.”

Als Egbert den volgenden morgen werkt, zijn in de slaapkamer twee zusters. Zij bekijken babygoed en praten, zoodat de koffie een half uur later is.

„We hadden je beter in Groningen kunnen laten,” zegt Egbert. „Inplaats van ons te helpen, breng je den boel in de war.”

Tegelijkertijd met vreugde en met smart bespeurt hij, hoe Thilde een andere is dan gewoonlijk. Is dat nu alleen, omdat Frouk er is, of is het ook, omdat zij van Groningen hoort?

„Schrijft Veringa nog wel eens?” vraagt Frouk plotseling. „Niet vaak? Och neen, die heeft ook zijn werk, hé? Onlangs heb ik hem nog gesproken. Hij zei: je mag blij zijn, dat je niet naar Langhout bent gegaan. Nooit had hij kunnen denken, dat het daar zoo'n kouwe, kille beweging is. Hij aardt er niet. Zelleven kan daar zijn, zegt hij, die heeft een karakter, dat zich kan aanpassen, maar het is hem niet mogelijk.”

„Ja, dat heb ik uit zijn laatsten brief begrepen,” antwoordt Egbert langzaam, vermijdend, Thilde aan te zien. „'t Is jammer voor hem, want hij is één stuk enthousiasme.”

Hij brengt meteen het gesprek op iets anders.

„Waarom ging je er vanmorgen niet op door?” vraagt Frouk, als 's middags Thilde wat is gaan rusten. „Ik sprak er opzettelijk over. Thilde mag het wel eens hooren. Hoe gaat het nu, Egbert?”

„Er wordt gevochten en Thilde zal het winnen,” zegt hij. „Ik bedoel, want ik ben niet erg duidelijk. Thilde zal hier wennen. Als de baby er maar eenmaal is. Dat is een Zeedorper, hé? Overigens, och, je moet Thilde ook wat toegeven. Stel je in háár plaats. Het verschil is machtig groot: Groningen of Zeedorp.”

„Je bedoelt: Langhout of Zeedorp! Ik wilde nog meer vertellen. Veringa heeft krasse staaltjes meegedeeld, maar ik kreeg geen kans.”

„Ik wilde Thilde er niet mee vermoeien, zij heeft genoeg aan zichzelf op 't oogenblik. Ik probeer mij in haar toestand te verplaatsen. Van huis uit is zij het zoo anders gewend. De tijd zal, met Gods hulp, wel verandering geven.”

Egbert, je hebt een karakter van goud, denkt Frouk, je klaagt in geen enkel opzicht en je verdedigt Thilde notabene nog!

Maar ze zégt niets.

Zij loopt het dorp eens in, het is Zaterdagmiddag. De schepen zijn binnen. Er is leven en beweging op het Havenplein. Een man passeert: Peer van Donk. Die staat stil en licht de pet.

„Juffrouw.”

Spontaan steekt Frouk de hand uit: „Goeien middag. Ik weet wel, wie u is, maar namen kan ik niet onthouden. Ha, ja, Van Donk.”

Zij praten, alsof zij elkaar al jaren kennen. Hun gesprek wordt gestoord door Verlaan, die een bezoek aan een ziek schoolkind heeft afgelegd en die natuurlijk ook groeten komt.

„Loopt u mee naar mijn huis,” zegt hij gul.

„Accoord, maar dan moet u eerst met mij mee. Ik wou over den zeedijk. In Groningen zie ik niets dan daken en wat boomen, zoo nu en dan. Ik verlang den frischen zeewind langs mijn slapen te voelen,” glimlacht Frouk.

„Dan loopen we samen dat ommetje en komen vanzelf vlakbij mijn huis terecht.”

(Wordt vervolgd.)

GEDACHTE

Als uw gebed u niet tot zondigen belet
Maakt straks het zondigen een eind aan uw gebed.

Thilde Vrijman

33)

Het duurt slechts even, of Frouk is in druk gesprek met den hoofdonderwijzer, die, zij weet het, zoozeer in de gunst staat bij Egbert.

„Vreemd,” zegt zij plotseling, „ik ben hier nog maar enkele malen geweest en ben met de menschen zoo eigen als wat! Ik kon hier haast wel wonen.”

„Het ging mij net zoo, toen ik hier kwam. Het verschil met Rotterdam was groot. Maar in enkele weken voelde ik me hier thuis. Trouwens, ik ben er zeker van, dat uw zwager dezelfde ervaring heeft.”

„Egbert . . . ik bedoel de dominee, is er te nuchter voor, doch anders zou ik zeggen: die dweept met Zeedorp!”

„We hebben het best getroffen,” zegt Verlaan. „Dat beweer ik nu niet, omdat hij uw zwager is. Zoo complimenteus zijn we hier niet, maar omdat het de waarheid is. We zijn ten hoogste dankbaar, dat hij naar hier is gekomen op voorwaarden, die te gering waren, maar de nood was ons opgelegd. Nu komt alleen langzamerhand de vrees, dat we den dominee te eeniger tijd kwijt raken.”

„Och kom, daarvoor is nog geen kans, wel?” vraagt Frouk.

Lenig en veerkrachtig loopt zij naast de ietwat gedrongen gestalte van Verlaan en luistert met vreugde naar diens lofprijzing van Egbert, denkend: als Thilde nu zoiets eens hoorde, dan moest zij toch alleen dáárom al van de menschen houden?

„Och, je weet het soms niet,” zegt Verlaan, „de gaven van uw zwager gaan bekendheid krijgen en allicht, dat de een of andere gemeente hem begeert.”

„Goed, maar dan is het immers niet zeker, dat hij gaat. Mijn zwager voelt zich hier verbazend thuis.”

„Ik weet het. Maar uw zuster niet,” antwoordt Verlaan openhartig, „u weet dat wel. Ik behoef het u niet te vertellen. En dat betreuren wij zoo.”

„Op den duur loopt het met haar wel los,” praat Frouk Egbert na. „Het verschil is natuurlijk machtig groot. En ik weet, dat zij het er niet gemakkelijk onder heeft.”

„Is dat werkelijk zoo?” vraagt Verlaan verrast. „Dien indruk hebben wij namelijk niet, maar misschien ligt het ook wel aan ons, tenminste voor een deel. De algemeene geest namelijk hier is: wie zich geven wil, wordt hartelijk ontvangen en bejegend, maar als men ziet, dat de vreemdeling zich wat afzijdig houdt, dan wordt dat kwalijk genomen en laat men zoo iemand min of meer links liggen.”

„Dat moet men toch niet doen. Ik geloof, dat mijn zuster wel in te palmen is. Zij is niet trotsch, dat moet u niet denken. Wát het eigenlijk is, ik kan er geen naam aan geven. Probeer haar te winnen. Ik bedoel natuurlijk: laten de menschen het probeeren en volhouden. Het lukt wel. En u kunt er mijn zwager geen grooter dienst mee bewijzen.”

„U kunt best gelijk hebben, want u kent uw zuster beter dan wij, maar dien indruk hebben we niet. Ik wil er nog eens met mijn vrouw over praten. Zij heeft alle moeite gedaan, maar haar pogingen sloegen, naar haar eigen woorden, tegen een berg van graniet. Het blijft bij een groeten en een enkel woord, en dat vinden wij zoo jammer, omdat we toch eigenlijk overtuigd zijn, dat we

ons best hebben gedaan. Neemt u mij niet kwalijk, dat ik er zoo openhartig over spreek. Misschien kunt u het op de een of andere wijze verder brengen. Met den dominee wil ik er niet over spreken, het geldt zijn vrouw, die hij zoo hartelijk lief heeft. Van uw zuster wil ik ook geen woord kwaad zeggen, integendeel. Ik geloof, dat zij, eenmaal op een plaats, waar zij zich thuisgevoelt, een ideale domineesvrouw zal zijn. Hier schijnt dat niet te kunnen. Het smart ons, heusch, ik zeg geen woord te veel. In een groote stad, och, ik weet het wel, daar gaat zelfs een domineesvrouw in de massa verloren, tenminste in zekeren zin. Maar op een dorp als hier, zien we zoo graag, dat die met ons en onze gezinnen meeleeft.” „Misschien komt het nog wel eens zoover,” merkt Frouk op, hoewel zij dat niet ziet. Zij wil Thilde niet afvallen tegenover Verlaan, maar begrijpt diens uiteenzetting volkomen. Het moet den menschen pijn doen, dat Thilde zich afzijdig houdt. Zij neemt zich voor, Thilde, als alles achter den rug en zij weer present is, eens onder handen te nemen. Want Verlaan wil een deel der schuld wel op de menschen van het dorp leggen, het is mooi van hem, doch zij is er zeker van: Thilde alleen is schuldig; als die zich iets geven wil, dan kan zij hier een heerlijk leven hebben. Zoo noodig, kan zij ook eens met Egbert er over spreken. Zij vindt, dat die veel te goed is voor Thilde.

Langer dan een uur blijft zij praten in het gezin van Verlaan, ten deele ook met mevrouw Verlaan alleen. Die geeft, als Frouk er over spreekt, allerlei wenken, want zij weet, wat het zeggen wil: voor het eerst moeder worden. Als je het bed verlaten hebt, weet je geen raad met het werk; je denkt, dat je nooit klaar komt. En de juffrouw blijft geruimen tijd. Zij kan profiteeren van haar ervaringen. „We zijn toch op de wereld, om elkaar te helpen,” zegt mevrouw Verlaan, „en we willen dat maar al te graag doen, als we maar zien, dat hulp en raad op prijs wordt gesteld.”

Dat is weer zoo'n kleine heenwijzing naar het gedrag van Thilde. Maar ditmaal gaat Frouk er niet op in. Verlaan zal zijn vrouw wel vertellen van hun gesprek.

In de pastorie heeft men zich afgevraagd, waar zij toch blijft.

„Baby moet gauw komen,” schertst Frouk, „anders ben ik halve dagen weg. Ik heb een ontmoeting gehad met Peer van Donk; een wandeling gemaakt met Verlaan; een bezoek gebracht aan diens vrouw en kinderen, en onderweg naar hier werd ik aangeklampt door ouwe Trien, zóó noemen jullie haar immers? De eene mensch is al gezelliger dan de ander.”

Vlot praat Frouk, in het wilde weg. Egbert luistert en denkt: als Thilde toch zóó eens was! Thilde reageert evenwel niet. Maar in haar hart komt de beklemming en ook de jaloesie; waarom kan zij zoo niet spreken? Hoe komt het toch, dat zij met al haar goeden wil niet sláágt?

Dien avond blijven ze rustig thuis. Het is Zaterdagavond, min of meer druk op het dorp en langs den zeedijk. Thilde voelt zich ook niet zoo frisch meer als de laatste dagen.

De Zondag verloopt als alle Zondagen. Thilde blijft voor het eerst thuis. 's Middags houdt Frouk haar gezelschap. Frouk, die 's morgens bij het uitgaan der kerk verschillende handen gedrukt heeft. Het lijkt wel, of de menschen blij zijn, dat zij er is. En . . . zij kent de meesten van hen nauwelijks . . .

„Dom zusje,” overlegt zij, „je zoudt van de menschen hier alle mogelijke liefde kunnen ondervinden, als je maar wilde.”

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

34)

Breeman heeft gezegd: „Ik wacht op een seintje.”

In den nacht van Maandag op Dinsdag moet Egbert het sein gaan geven. En geen tien minuten daarna is Breeman in de pastorie, waar enkele kamers verlicht zijn. In één van die kamers zit Frouk, de handen gevouwen: nu komt het er op aan; je kunt er luchtig over praten van tevoren, betrekkelijk luchtig, maar als het oogenblik gekomen is, dan heb je niets anders te doen, dan te bidden, of God alles wél wil maken.

Er verlopen een paar uren. Het morgenlicht grauwet. Zij opent de gordijnen, als het licht is uitgedaan.

Aan den oostkant van het dorp ziet zij zonnestralen: de dag is geboren. En boven . . .

Plotseling veert zij op: een haastige stap op de trap, die kraakt van ouderdom; Egbert komt binnen en roept meteen: „Frouk, een flinke jongen, alles well!”

„Egbert, gelukgewenscht. Hoe heerlijk, dat jullie je verlangen hebben en dat God alles heeft welgemaakt!”

Egbert is bleek, de spanning is nog op zijn gezicht te lezen, al straalt het ook overtoegen van innig geluk.

„Hoe laat kun je bellen?” vraagt Frouk.

„Om acht uur is het kantoor open,” zegt hij, „ik heb den tijd nog. Ga je niet naar boven? Thilde heeft al naar je gevraagd.”

Een oogenblik later staat Frouk bij het ledikant, waarop, moe maar overgelukkig Thilde ligt, náást haar een bundeltje mensch, dat de verpleegster, juist gereed, daar heeft neergelegd met de woorden: „Mevrouw, uw zoon.”

Frouk kust met tranen in de oogen haar zuster, bewondert den flinken jongen, die zoo waar al een keel gaat opzetten. Dan komt Egbert op de kamer en Thilde wil nota bene een gesprek beginnen: „Op wie lijkt hij, Eg? En . . .” Maar Breeman, gereed om te gaan, laat zijn beslissende stem hooren: „Nu is het atgelopen. Allen naar beneden. Moeder en kind hebben niets noodig dan rust, rust. Als ik vanmorgen eens kom kijken en u hebt niet geslapen mevrouw, dan spreken wij elkaar nader; allen gegroet.” Meteen is hij verdwenen. „Nog een uurtje maiften,” roept hij Egbert toe, die hem uitgeleide doet.

Egbert en Frouk denken niet aan slapen. Nog vóór acht uur staat Egbert in het postkantoor, om Groningen op te bellen. Op weg daarheen heeft hij Verlaan al gesproken, die het goede nieuws hier en daar zal meedeelen. „Eer we een uur verder zijn, weet de halve gemeente het,” zegt hij, lachend, „men zal blij zijn.”

Als Janneke om half acht in de pastorie komt, vindt zij een andere mevrouw, die van haar diensten gebruik maken zal: Frouk zal de honneurs waarnemen. De verpleegster komt enkele malen per dag. Het is een groote rust voor Thilde, want Frouk kan men alles toevertrouwen. En zij zorgt met voorbeeldige toewijding, dat het Thilde aan niets ontbreekt, dat de jonge zoon geholpen wordt en dat Egbert alles ontvangt wat hij noodig heeft en dat de huishouding als gesmeerd loopt.

Om negen uur komt de bode, die met zijn vrachtauto dagelijks op Zuidland rijdt: of mevrouw boodschappen heeft. Thilde heeft gisteravond het gebruikelijke lijstje niet meer klaargemaakt, maar Janneke weet wel een en ander. Met verbazing luistert Frouk, als haar wordt opgesomd, dat er suiker moet zijn en boter en meer van die dingen.

Even aarzelt Frouk. Dan zegt zij resoluut: „Je kunt den

bode wel zeggen, dat hij vandaag niets behoeft mee te brengen.”

Aan het ontbijt vertelt zij Egbert haar beslissing: „Het is toch al te gek, Egbert, je kunt alles hier krijgen, even duur. En zelfs al was het iets duurder, dan ga je toch naar de winkels hier. Wat bezielt Thilde toch! De menschen moeten zoo wel gloeiend worden!”

„Het is goed wat je gedaan hebt,” zegt Egbert. „Langzamerhand is dat gewoonte geworden, op voorbeeld van mevrouw Lagaay, naar ik begrepen heb.”

Geen half uur later staat Janneke in den winkel van Jansma en doet inkoop. Jansma vraagt naar den toestand van mevrouw, maar verder niet, al verwondert hij zich geducht, dat er zóóveel noodig is. Nu en dan laat mevrouw wel eens iets halen en nu . . . Maar Janneke maakt van haar hart geen moordkuil: „Ik heb nou een andere mevrouw en die stuurt me, zie je. Die weet, wat de menschen hier toekomt.”

Zoo nu en dan wordt er dien dag gebeld en gevraagd naar mevrouw en het kind door belangstellende gemeentelieden. Janneke moet dan Frouk roepen. Die wil zelf de menschen te woord staan. Egbert hoort er van. „Wat wil je toch?” vraagt hij. Zij antwoordt: „Het pad voor Thilde effenen, anders niet. Ik zal ook eens stevig met haar praten, volgende week, als het kan. Thilde handelt dwaas, dat heb ik al lang gemerkt. En jij bent veel te goed voor haar, Egbert. Waarom pak je haar niet beter aan? Ik geloof, dat het zoover niet had behoeven te komen.”

„Dacht je, dat we niet met elkaar daarover gesproken hebben? Meermalen zelfs. Thilde zelf weet wel, dat zij niet goed handelt. Op den duur zal het wel in orde komen.”

De dagen rijgen zich aanéén, ze vliegen om. Reeds den tweeden dag komt er bezoek van mevrouw Lagaay, die even bij Thilde wordt toegelaten. En Mary Visser mag ook komen. Frouk waakt er voor, dat zij niet te lang blijven. En hoewel zij bespeurt, dat Thilde er slechts matig mee ingenomen is — al zegt ze het niet — dat anderen verschijnen, Frouk laat haar binnen: mevrouw Verlaan, juffrouw Jansma, zelfs „ouwe Trien” . . .

„Kind, wat heb jij een mééleven in de gemeente,” zegt zij telkens. Het is juist: er komen bloemen; er wordt een taart bezorgd; soep behoeft Frouk niet te koken, want elken dag wordt er voor gezorgd.

„Egbert, de menschen zijn zoo goed voor me en ik heb het niet verdiend,” zegt Thilde met stokkende stem.

„Ik ben blij, dat je het waardeert, kindje. Toon dat nu in het vervolg ook. Je zult zien, hoe gelukkig je dan hier bent.”

Werkelijk neemt Thilde zich voor, dat het anders worden zal. Het is niet voor het eerst, dat zulk voornemen ge-koesterd wordt. . . .

De zuster komt spoedig slechts éénmaal per dag. Want Frouk verricht met het grootste gemak haar taak.

„Ik heb een cursus van een kwartier gevolgd,” zegt zij vroolijk. En op de verwonderde uitdrukking in Thilde's oogen: „Verleden week Zaterdagmiddag. Bij mevrouw Verlaan, die mij verschillende dingen vertelde. Heb jij nooit met haar er over gesproken?”

„We spraken elkaar zelden,” antwoordde Thilde.

De negende dag is gepasseerd. Thilde heeft geen moment koorts gehad. Morgen mag zij van bed, op de slaapkamer, overmorgen naar beneden. Frouk acht het oogenblik gekomen, om met haar te praten.

(Wordt vervolgd.)

GEDACHTE

Laat uw lied zijn voor de wereld en uw klacht voor de binnenkamer.

Thilde Vrijman

35)

Frouk vertelt ijskoud, dat de bode al enkele malen is weggezonden en dat zij boodschappen heeft laten halen bij Jansma en bij anderen.

„Dat is toch logisch, Thil. Hoe ter wereld kom je er toch bij, om zoo dwaas te handelen?”

„Och, mevrouw Lagaay doet het ook. Alles met elkaar is het goedkoop. Egbert verdient hier toch al zoo weinig. Moet ik de menschen hier nu nog een voordeel gunnen?”

„Keurt Egbert het goed?” vraagt Frouk. „Ik maak me sterk van niet.”

„We spraken er nooit over. In huishoudelijke zaken laat Egbert mij vrij.”

„Dat is verstandig van hem. Een man weet daar toch niets van. Maar iets anders is, of hij accoord gaat met deze handelwijze. Ik geloof er niets van, vraag hem eens. Ik blijf er buiten, maar in orde is het niet. Ik kon het tenminste niet over mijn hart krijgen, zoo te handelen. Als je het weer wilt gaan doen, het staat je vrij, maar ik raad je: doe het niet, Thil, laat het nu zóó. Het wordt op prijs gesteld. Ik heb respect voor de menschen hier. Zij vergelden goed met kwaad. Welk een hartelijk meeleven!”

„Ik heb al gedacht: het is om Egbert. Het betreft den dominee,” zegt Thilde.

„Natuurlijk, maar in den dominee jou. Thillie, laat dat nu anders worden. Verander je gedrag. Het is niet waar, dat hier onmogelijke menschen wonen, ze zijn prettig, hartelijk, meelevend en zij betreuren het, dat de vrouw van den dominee hen niet begrijpt of niet begrijpen wil.” Thilde spreekt niet meer tegen.

„Ik heb al tegen Egbert gezegd, dat ik mijn best zal doen,” merkt zij alleen op.

„All right, meisje, dan krijgen we spoedig opgewekte brieven van je thuis,” zegt Frouk.

Er is veel bezoek, als Thilde weer haar plaats inneemt en zij ontvangt vriendelijk en voorkomend. Egbert leeft er van op, de critische Frouk gaat gelooven, dat het Thillie ernst is, om anders te worden. Zij maakt geen onderscheid tusschen de bezoekers, die verschijnen en die bewonderen den spruit, den jongen Herman.

Er is een prettige sfeer, die Egbert weldadig aandoet. En die blijft, ook als vader en moeder komen en ruim een week blijven. In dien tijd noodigt Egbert al de kerkeradsleden met hun vrouwen op bezoek. Als zij naar huis terugkeeren, zegt mevrouw Verlaan: „Zóó aardig heb ik haar nog nooit ontmoet. Zou dat nu de invloed van haar zuster zijn of wat is het?”

„Het lijkt mij het verstandigst, eerst eens te zien, of het zoo blijft,” antwoordt Verlaan, droog en nuchter.

Hij schijnt ongelijk te krijgen. Als Herman vier weken oud is, verdwijnt Frouk weer naar Groningen. Haar taak is afgelopen. Bij velen gaat zij afscheid nemen. Noode ziet men haar vertrekken.

Maar het lijkt er veel op, dat zij op mevrouw goeden invloed heeft uitgeoefend, want het is een feit, dat die meer gaat meeleven. Thilde wandelt met Herman in den wagen over het dorp en loopt hier en daar eens aan, waar zij nog nooit een voet heeft gezet.

Maar — als de winter gaat komen en zij veel in huis moet blijven, wordt zij geleidelijk weer de oude.

„Het was een soort bevlieging,” zegt mevrouw Verlaan. Haar man heeft het goed gezien.

XIII. Dreigend conflict

Je kunt dominee zijn op een afgelegen eiland en dan nog op een afgelegen dorp op dat eiland en toch in den lande een bekend man worden. Zoo vergaat het Egbert. En Thilde? Zij is er wel een weinig trotsch op.

Hoe jong ook, Egbert wordt in de classis een predikant van invloed. Men luistert graag naar zijn verstandige adviezen, voorzichtig gegeven. Hij dringt zich niet op den voorgrond, hij wordt gedrongen. En zoo wordt hij een van de jongste predikanten ter Particuliere Synode, die in Goes vergadert. En hij wordt aangezocht, om mede-redacteur te worden van de provinciale Kerkbode. Vooral in die kwaliteit krijgt hij bekendheid ver buiten de grenzen van het gewest. Heel dikwijls leest men thans in kerkelijke bladen: „Ds Bijmolt van Zeedorp schrijft in de „Zeeuwsche Kerkbode”.....

„Het is allemaal mooi en het is een heele eer voor dominee en voor ons,” zegt Verlaan, „maar het kan gevolgen hebben, die wij betreuren.” Hij kent de kerkelijke kaart. Zoo'n dominee komt ergens op tal en wordt beroepen. Bedankt hij, de aandacht is op hem gevestigd. In tien van de vijftig gevallen komen er méér beroepen. Tot dominee zwicht en gaat. En Zeedorp zit zonder.

Er is niets, wat Verlaan, en met hem de heele kerkeraad en vijf en negentig procent van de gemeente, meer zou betreuren. Zij ontvangen elken Zondag stevigen teerkost op den levensweg. Van een, die het Woord recht snijdt, zonder aanzien des persoons. Die met zijn Christocentrische prediking het luisteren tot een genot maakt. Die ook de jonge menschen trekt, als met koorden van liefde.

Egbert is een predikant, die zich niet opsluit in de studeerkamer, maar zich beweegt in het volle leven, al lijdt daaronder zijn studie niet. Eveneens blijft hij niet in den eigen kring. Hij evangeliseert. Hij weet het zelfs zoover te krijgen, dat zoo nu en dan de zangvereniging op het Havenplein zingt en dan spreekt hij een woord tot de verzamelde menigte. Hij is ook de organisator van de classicale evangelisatie. Er komt ontwaking op het eiland. In de kerk van Zeedorp worden lieden gezien, die er nooit kwamen. De menschen praten er over. Ook in den kerkeraad komt het ter sprake. Maar Egbert is nuchter genoeg, om zichzelf en anderen niet over het paard te tillen. „Die menschen in de gaten houden en bewerken,” zegt hij, „en dan opletten, of er iets in zit, dat van Boven afkomstig is. Zoo ja, dan heeft ons woord, onder Gods toelating, indruk gemaakt.”

Verlaan krijgt gelijk: op een Maandagavond staat er in de courant, dat de dominee van Zeedorp op het tweetal staat te Stellendijk. Het dorp is heel wat grooter dan Zeedorp. Er is een flinke gemeente, maar Thilde is niet enthousiast. Och, het is weer een visschersdorp, ligt al even afgelegen, al is het dichter bij huis, linea recta genomen, en zij vindt het heel niet erg, als Egbert, eenmaal beroepen, volle vrijmoedigheid vindt, om te bedanken. In de gemeente is de vreugde groot.

Maar Verlaan krijgt weer gelijk, de aandacht is op hun predikant gevestigd. Twee maanden later komt het mooie, groote dorp op de Veluwe! En nu veert Thilde op, dát is de moeite waard!

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

36)

„Dat kún je niet afslaan, Eg,” vleit Thilde. „Ik praat nu niet over het veel hogere traktement, dat daar natuurlijk volwaardig is, maar wat een mooie streek en wat gezond, ook voor Herman en..... voor zusje, als.....” „Als het een zusje is,” lacht Egbert. Volgens Thilde zal het een zusje zijn, het tweede kindje, dat zij verwacht. Natuurlijk, het wordt een Ebeltje. Ze heeft het al geschreven naar Groningen. Moeder moet er vast op rekenen! En tot den kleinen Herman, die al in Groningen is geweest, ondanks de verre reis, zegt zij zoo nu en dan: „Je krijgt een zusje, vent.” Met zijn wijze oogen kijkt Her haar dan aan, niets begrijpend.

„En ik ben nog niet beroepen, Thil,” vervolgt Egbert. Nu, dat is voor Thilde uitgemaakt: dat tweetal is voor de leus; het is om Egbert te doen. Dat zegt Verlaan ook, maar Thilde weet het niet, dat Egbert de twee ouderlingen, die enkele weken geleden als „hoorders” in de kerk waren en die hem kwamen polsen, vrij duidelijk te verstaan heeft gegeven, dat hij zich niet los voelt van Zeedorp. Thilde was bij dat bezoek niet tegenwoordig, daar zij juist vroeg naar bed was gegaan, omdat zij zich niet al te wel gevoelde.

Het bevreemdt hem dan ook niets, als de courant meldt, dat de andere predikant van het tweetal uitverkoren is. Het is dien avond, dat Egbert tot zijn smart gewaar wordt, dat Thilde nog niet verzoend is met haar plaats in Zeedorp, al schikt zij zich. Dat schikken van de laatste maanden heeft hij voor een overwinning aangezien. Er is geen sprake van. Het courantenbericht is een even diepe teleurstelling, als toen hij bedankte voor Langhout. En wéér bekruipt hem de bange vraag: „Heb ik goed gedaan, met naar hier te gaan? Is het niet beter, om een beroep te aanvaarden, wanneer er weer een komt? Is dit misschien een aanwijzing, om te gáán?”

Hij ontvangt antwoord op die vragen. Want..... er komt geen beroep. Tot verbazing van Verlaan, die als eenige verklaring zegt: „Men ziet, dat dominee hier tamelijk vastzit.” Hij wéét nu ook, wat Egbert de ouderlingen van het Veluwsche dorp heeft gezegd.

Voor de derde maal bezoekt Egbert, als het winterwerk is afgelopen, de predikantenconferentie in Utrecht, waar hij weer Veringa ontmoet en ook anderen. Hij kent reeds verschillende collega's. Op deze conferentie heeft hij zelfs een referaat te houden, dat een breede bespreking uitlokt. Veringa vertelt weer van Langhout. „Als ik een beroep ontvang, gá ik,” zegt hij. „Ik voel me daar niet thuis. Het zou jou precies zoo vergaan zijn. Je mag dankbaar zijn, dat je bedankt hebt. Dáár ben je op je plaats voorloepig.” Van Thilde rept Egbert niet. Veringa weet niet beter, of die is gewend in Zeedorp. Hij laat hem in dien waan.

Op de conferentie maakt Egbert kennis met een predikant uit een Hollandsch visschersdorp, die informeert naar den toestand in zijn gemeente. En dan komt het gesprek onwillekeurig op de maatschappelijke verhoudingen, waarbij Egbert hoort, dat er deining op komst is. „Tenminste in mijn dorp. Ik weet niet, of dat bij jou het geval zal zijn,” zegt de collega.

Het is in een paar woorden meegedeeld. Het collectief contract loopt af, de organisaties van beide zijden willen het veranderd hebben. Het is wel zeker, dat er strijd zal ontstaan. Nu stáán er bepalingen in, die de werkgevers zijns inziens met recht onjuist achten. Maar aan den anderen kant: er zijn bepalingen, die in dezen tijd

zeer ongunstig zijn voor de werknemers. En dan, hij moet het toegeven, de loonen zijn slecht. Daarin moet eenige verbetering komen. Zonder moeizame onderhandelingen zal het niet gaan, hoewel hij verwacht, uit goede bron heeft hij zijn inlichtingen, dat de Christelijke werkgevers zullen toestemmen, waarbij van hun zijde de werknemers ook concessies zullen doen, wat die bepalingen betreft, die de werkgevers niet juist achten. Men zal elkaar in dien hoek wel vinden, zooals het behoort. Maar de neutrale werkgeversbond wil van geen enkele concessie weten. Van een reeder en van een voorman in de Christelijke werknemersorganisatie heeft hij vernomen, dat het dan hard tegen hard zal gaan. En nu is het bedreevende, dat er bij hem twee reeders in de gemeente zijn, die neutraal zijn georganiseerd. Zullen nu broeders in Christus wellicht elkaar te lijf gaan?

Die vraag benauwt den dominee van dat dorp.

Ze bezwaart Egbert ook. Hij denkt aan Lagaay, die in hetzelfde geval verkeert als de beide reeders, van wie zijn collega spreekt. Hij vertelt er van.

„Ja, wanneer de actie landelijk is, dat kan ik niet beoordeelen, krijg je er ook mee te maken,” merkt de ander op. En dan spreken zij af, correspondentie te voeren, om elkaar zooveel mogelijk te steunen, als er werkelijk een conflict dreigen gaat.

„Er zijn er nog onder ons, die beweren, dat wij met dergelijke dingen niets te maken hebben,” zegt de collega heftig. „Het is onjuist, wij moeten juist in zulke tijden wijzen op Gods Woord, dat ook hier den weg aangeeft: elkaar zoeken en vinden, desnoods een offer brengen.”

„Maar dan van weerskanten,” merkt Egbert op.

„Natuurlijk. Stel je geen partij, ga niet op de onderdeelen in, want die kunnen wij, als buitenstaanders, niet beoordeelen. Maar wijs beide groepen op de plichten en op de verantwoordelijkheid, die zij hebben. Het Woord van God laten spreken, dát alleen is onze taak.”

En dan komt de deining. Enkele weken later. Het is Peer van Donk, die er Egbert opmerksaam op maakt. Hij spreekt niet als iemand, die het nu eens prettig vindt, tegen de patroons te kunnen optreden. Integendeel, hij hoopt vurig, dat er overeenstemming komt, al moeten de werknemersorganisaties dan ook iets van hun eischen laten vallen. Egbert bemerkt, dat Van Donk niet geheel op de hoogte is. En hij deelt mede, vrijwel zeker te weten, dat de Christelijke bond van werkgevers alle mogelijke moeite zal doen, om tot een vergelijk te komen, dat beide groepen bevredigt.

„Hoe weet u dat?” vraagt Van Donk verheugd.

„Van een collega in een Hollandsch visschersdorp,” antwoordt Egbert. „Verwacht wordt evenwel, dat de neutrale bond van werkgevers zich schrap zal zetten.” „Het kan meevallen,” denkt Van Donk. „Als onze patroons meewerken, dan moeten zij wel volgen.”

Toch blijkt Peer van Donk te optimistisch te zijn. In de courant leest Egbert het een en ander, maar die berichten zijn vrijwel algemeen. Dus vraagt hij Van Donk om diens vakblad ter lezing. En om van weerszijden ingelicht te worden, klampt hij Lagaay aan, teneinde het orgaan van den werkgeversbond in te kunnen zien.

„Och, bemoei u er toch niet mee,” zegt Lagaay, min of meer geërgerd. „Wat hebt u er mee te maken?”

„Zooveel, dat het mijn plicht is te wijzen op het Woord, dat de grondregels bevat ook voor het sociale leven. Juist, omdat ik op de hoogte wil zijn van wat beide partijen in het midden brengen, vraag ik u om het blad, elke week. Ik hoop vurig, dat het niet tot strijd komt.”

(Wordt vervolgd.)

451

Thilde Vrijman

37)

„Misschien loopt het zoo'n vaart niet,” zegt Lagaay. „De werknemers zullen wel water in hun wijn doen. Zij overvragen, dat is zoo de tactiek.”

„Ik bemoei me niet met de bijzonderheden, al moet ik opmerken, dat er bij jullie ook wel tactiek zal zijn, niet? Het gaat er mij alleen om, een juist oordeel te verkrijgen. Daarom wil ik de organen van beide groepen lezen. En als ik tot de overtuiging kom, dat de arbeiders te ver gaan, zal ik, voorzoover ik er hier mee te maken heb, hun de waarheid zeggen. Aan den anderen kant.....”

„Zult u de patroons de les lezen zeker? Bemoei u er toch niet mee. U steekt uw hand in een wespenest.”

„Dus u wilt niet aan mijn verzoek voldoen?” vraagt Egbert. „Het zou me spijten, doch dan zal ik op andere wijze uw orgaan machtig zien te worden. Ik wensch te weten wat er hier in de gemeente omgaat. Het valt nu wel bijzonder te betreuren, dat u in een neutralen bond zit, want het is zeer waarschijnlijk, dat de Christelijke bond van werkgevers tot volledige overeenstemming met de arbeiders komt, terwijl uw bond zich krachtig verzet. Ik houd mijn hart vast, als het hard tegen hard moet gaan, Lagaay. Staking en uitsluiting, het zijn vreeselijke wapens.”

Het lijkt er veel op, dat Lagaay min of meer op de hoogte is van het standpunt van den Christelijken bond van werkgevers, want hij merkt smalend op: „Peer van Donk heeft u goed ingelicht!”

„Het is wéér een vergissing. Ik heb juist Peer van Donk ingelicht, toen wij over het geval spraken. Hij wist er niets van. Overigens doet dat alles er niets toe. Het moet een feit zijn, dat uw bond alleen zich zoo kras mogelijk verzetten zal en niet opziet tegen een staking.”

„Misschien komt het zoover wel,” antwoordt Lagaay; „als het moet, dan moet het. Die kerels kunnen wel zooveel eischen. Onze bedrijven moeten inwilliging kunnen verdragen. Of kan u dat niet schelen soms?”

„Wanneer mij duidelijk gemaakt wordt, dat de eischen te ver gaan, dan sta ik onvoorwaardelijk aan de zijde der werkgevers. Maar het opmerkelijke is juist, dat de Christelijke bond tot concessies bereid is. Ik weet het al sinds geruimen tijd. Hoe droef zou het zijn, als u hier in conflict moest komen met Van Donk en al die anderen. Meneer Lagaay, denkt u er eens over na.”

„Ik zal weten, wat ik doe, dominee; kruipen voor de arbeiders in elk geval nooit.”

Heftig verstoord keert Lagaay zich om en verdwijnt zonder groeten.....

Het staat wel vast, dat de reeder tegenover zijn vrouw zijn gal over den dominee heeft uitgespuwd. En niet mis ook! Den volgenden dag komt Thilde terug van een bezoek bij de Lagaays. De strubbeling van toen is reeds lang vergeten. Op het dorp weet ieder, dat mevrouw van den dominee bij Lagaay in- en uitloopt, terwijl zij de andere leden der gemeente vrijwel links liggen laat. „Egbert, wat is er toch aan de hand? Lagaay is spinijdig op je en zegt, dat je je bemoeit met zaken, waar je niets mee te maken hebt. Ik heb het wel zoo onaangenaam gehad bij mevrouw Lagaay! Ze is eenvoudig woest op jou. Lagaay heeft gezegd, dat hij niet in de kerk komt.”

„Daarmee doet hij alleen zichzelf schade,” merkt Egbert kalm op. „Ik heb wel verwacht, dat je den een of ande-

ren dag zou thuiskomen met de boodschap, dat de Lagaays hevig ontstemd op mij zijn. Lagaay heeft mij gisteren grievend bejegend. Zonder oorzaak. Ik vermoed en hoop het meteen, dat hij feitelijk in het hart is geraakt. Maar hij wil geen ongelijk bekennen. En dat is lastig. Ze hebben jou zeker wel ingelicht? Maar dat is eenzijdig. Ik wil je nu mijn standpunt eens vertellen.” En rustig zet Egbert uiteen. Thilde luistert aandachtig en zegt dan: „Ik geloof, dat je beter hadt gedaan, met je er niet mee te bemoeien, Egbert. Lagaay heeft gelijk. Dat is niet het werk van een dominee. In elk geval is het tijd genoeg, er over te spreken, als het werkelijk tot een conflict komen zou.”

„Dus je erkent, dat ik dan wel een taak zou hebben?” vraagt Egbert.

Thilde is wel zoo scherpzinnig genoeg, om te begrijpen, dat zij tegenover de logica van Egbert het spel verloren heeft. Want als hij er zich dan wel mee mag bemoeien, mag hij het nu ook. Het is beter een conflict te voorkomen, dan in te grijpen, als het er eenmaal is.....

„Och, dat weet ik niet zoo,” zegt zij aarzelend. „Is dat nu het werk van een dominee? Je wilt vrede en dat is goed, maar je jaagt een gemeentelid tegen je in het harnas. Laten die lui het zelf uitvechten! Sinds je te onzaliger ure met Peer van Donk begonnen bent, is het mis.”

„Je laat je sterk door Lagaay beïnvloeden,” merkt Egbert scherp op, scherper dan in zijn bedoeling lag.

„En jij kiest door dik en dun de zijde der arbeiders,” repliceert Thilde, Lagaay napratend.

„Vrouw, het is niet wáár. Luister toch niet naar dat kletspraatje van mevrouw Lagaay. Ben ik daareven niet duidelijk genoeg geweest? Vertelde ik je niet van dien collega, die met dezelfde moeilijkheid zit als ik? Ik heb vanmorgen geschreven. De afspraak is, dat we voeling met elkaar zouden houden. Wij, als predikanten, hebben hier een taak.”

„Ja, ja, de werkgevers tegen je in het harnas jagen. En ik word er meteen de dupe van. Mevrouw Lagaay heeft gezegd, dat zij hier geen voet meer over den drempel zetten zal.” Onwillekeurig glimlacht Egbert. Thilde bemerkt dien lach: „Ja, dat kan jou natuurlijk niet schelen. Jij houdt nu eenmaal niet van Lagaay. Van de heele familie niet. Die stinkende visschers hebben jouw voorkeur.....”

„Van die stinkende visschers moet Lagaay leven, Thillie,” zegt Egbert kalm.

Thilde zwijgt even.

Maar enkele minuten later gaat zij voort met haar verwijten. Egbert heeft haar zóó nog nooit zien optreden. Hij is zeer pijnlijk getroffen, doch bedenkt, dat haar toestand haar ook prikkelbaar maakt.

„Laten we niet verder gaan,” zegt hij op zachten toon.

„Je spreekt onredelijk. Het is beter, dit gesprek te beëindigen. Voor beiden, maar vooral voor jou. Later, als je wat kalmer bent, kunnen we het hervatten. Want je bent verstandig genoeg, om op den duur in te zien, dat ik hier een taak heb. Ik kan er niet buiten blijven, al zou ons dat vriendschap kosten. Trouwens, stel je gerust: Lagaay zal zijn fout wel inzien, ik ben er zeker van. Per saldo is hij in menig opzicht een veel te respectabele kerel.”

De zachte, sympathieke stem kalmeert Thilde iets. Eigenlijk is zij ietwat beschaamd, dat zij zich zóó heeft laten gaan tegenover Egbert. Maar erkennen doet zij dat niet.

(Wordt vervolgd.)

het nationaal karakter van dezen staatsman een te dieper en inniger zin.

Opmerkelijk is, dat de groote invloed, die van Colijns gesproken woord placht en pleegt uit te gaan, niet in de eerste plaats te danken is aan uiterlijke welsprekendheid. Althans niet in den zin, dien men daaraan gewoonlijk hecht. Veeleer is het zijn veelzijdige kennis, de beslistheid van zijn oordeel, bovenal ook zijn rustige, evenwichtige, robuste voordracht en de volkomen klaarheid, waarmee hij ook de moeilijkste problemen weet te behandelen, waardoor zijn hoorders gepakt en geboeid, in den regel ook overtuigd worden.

Moge aan dezen hoog-begenadigde nog menig jaar de kracht gegeven worden om ons volk te leiden en te dienen.

Sterke God hem ook in den moeilijken tijd, dien ons land thans, in meer dan één opzicht, doormaakt.

Gelukkig dat hij weet, ongetwijfeld ook uit persoonlijke ervaring: „Gröszer als der Helfer ist die Not doch nicht.”

Thilde Vrijman

38)

Het gaat er veel op lijken, dat de ontwikkeling zal zijn, als Egberts collega heeft voorspeld. De bladen vertellen, dat de onderhandelingen begonnen zijn en enkele dagen later heet het, dat er alle kans is op vermijding van een conflict tusschen de werknemers en de confessioneele organisatie van werkgevers. Er zijn nog enkele haken en oogen, doch die worden wel uit den weg geruimd. Beide partijen hebben iets laten vallen van hun eischen. „Het gaat prachtig,” zegt Egbert tot Thilde. Blijft alleen nog over Lagaay, wiens bond de samenwerking met den Christelijken heeft verbroken, omdat die toegeven wil. De neutrale bond wenscht daaraan niet mee te doen.

Intusschen heeft Lagaay zijn bedreiging uitgevoerd. Zondag was er niet één lid van de familie in de kerk. „Zie je wel,” zegt Thilde. Ja, Egbert heeft het gezien. Maar de opmerking van Thilde begrijpt hij niet. Zou zij nu werkelijk denken, dat hij zich dáárhoor laat beïnvloeden?

Als den tweeden Zondag niemand van de Lagaays aanwezig is, valt het op. Enkelen hebben trouwens iets vernomen via het dienstmeisje van Lagaay. Er wordt over gepraat. Den daarop volgenden Maandag is er kerkeraad en als de zaak ter sprake wordt gebracht, geeft Egbert een uitvoerige uiteenzetting. Men is het er over eens, dat dit van Lagaay een absoluut verkeerd optreden is en dat hij er over onderhouden dient te worden. Egbert krijgt evenwel gedaan, dat er voorloopig nog geen deputatie van den kerkeraad zal heengaan. Eerst zal hij nog eens onder vier oogen met Lagaay praten.

Kerkeraadzaken zijn geheim. Maar Zeedorp is al net als de rest: er lekt altijd wel iets uit. En weldra weet men precies, waarom de Lagaays niet in de kerk komen en weet men ook, dat de dominee het geval „er niet bij zal laten zitten.”

Het gaat ernst worden. Peer van Donk vertelt den dominee, dat hij, als voorzitter der afdeeling, instructies ontvangen heeft: over veertien dagen gaat de staking in bij de neutrale patroons, indien deze niet van standpunt veranderen. Van Donk vindt het verschrikkelijk, dat straks zijn menschen ageeren tegen Lagaay.

Op een uur, dat het niet opvalt, gaat Egbert naar

Lagaay. Tusschen die beiden vindt een lang gesprek plaats. Lagaay heeft verwacht, dat hem de les zou worden gelezen over zijn wegblijven uit de kerk, maar Egbert rept er met geen woord van. Hij zegt alleen ronduit, dat hij verheugd is over de besluiten, die gevallen zijn. De verlangens van de visschers acht hij rechtmatig. En dat hebben tenslotte de Christelijke werkgevers ook ingezien. Van weerskanten is er de wil geweest, om elkaar te zoeken en te vinden. „Lagaay, zeg nu zelf, is dat niet de juiste weg? Maar nu zullen we het gaan beleven, dat broeders tegen broeders gaan vechten, omdat gij, als lid van den neutralen bond, de bevelen van dien bond hebt op te volgen. Als er een algemeen conflict was, ik zou het diep betreuren, maar dan stonden de zaken toch ietwat anders. Nu echter moeten we het zien, dat onze Christelijke menschen gaan bakkeleien met een man als Lagaay, dien ik in menig opzicht zoo hoog acht. Man, dat p i j n t zoo. Het is niet in den haak.”

Er is geen zweem van bitterheid in Egberts stem. Lagaay is er meer door getroffen dan hij op dat oogenblik wel weten wil.

„Waarom onderhoudt u mij niet over mijn wegblijven uit de kerk?” vraagt hij plotseling.

„Omdat dat op het oogenblik niet aan de orde is. Als u dat volhoudt, kom ik nog wel eens met u praten, maar het zal niet noodig zijn, want iemand als Lagaay houdt dat niet vol. U hebt heelemaal geen prettige, gezegende Zondagen gehad. Ik heb veel aan u gedacht en had diep medelijden met u.”

„Ik heb mijn vrouw al gezegd, dat wij Zondag naar de kerk komen,” zegt Lagaay, Egbert met vasten blik aanziende.

„Dat had ik verwacht. Alleen niet zoo spoedig. God zal Zijn zegen op dat besluit niet onthouden. Want Hij zegent hen, die den weg der gehoorzaamheid bewandelen. En denk nu ook nog eens rustig over dat andere na. U hebt nog even den tijd. Midden volgende week gaat de staking in. U kunt nog terug. Bijzonderheden kan ik niet beoordeelen. Maar als het werkelijk zóó is, dat u een offer moet brengen ter wille van den vrede in het bedrijf, is dat offer dien prijs niet waard? Och, als wij méér offerden, ons zelf g a v e n, zouden vele dingen dan niet anders en beter zijn?”

Lagaay zwijgt. Hij kan dezen jongen man hóóren. Want die heeft getoond, een offer te willen brengen. In zijn hart respecteert Lagaay den dominee, die op zulke voorwaarden naar Zeedorp kwam.

„Ik wil er zeer zeker nog eens over denken,” zegt hij dan langzaam.

„God zegene u voor dat woord en Hij sterke u in uw strijd. Want wij zijn allen menschen. Wij willen zoo graag, dat onze haan koning kraait, ik weet het wel, en het is met geen enkelen wrok, dat ik naar hier ben gekomen. Alleen met de oprechte begeerte, om goed te maken, wat scheef werd getrokken. En nu moet ik het verder aan onzen God overlaten. Hebt u er bezwaar tegen, dat wij samen bidden, Lagaay?”

Lagaay maakt geen bezwaar.

Met een handdruk neemt Egbert even later afscheid.

Op het Havenplein ziet hij Verlaan loopen. Die wil wachten. Maar Egbert wenkt met de hand en slaat een andere richting in. Het is hem niet mogelijk, thans over het geval te spreken.

Lagaay staat vóór het raam. Hij ziet de geste van Egbert, die hij onmiddellijk begrijpt.

„Hij is een kerel met een rechtschapen hart,” denkt hij. (Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

39)

Dien Zondag is de familie Lagaay in de kerk. Er zijn mensen, die het de moeite waard vinden, om daarover, vóór den dienst reeds, een praatje te maken: net goed, dat dominee dien reeder eens de les heeft gelezen; hij durft toch lekker niet wegblijven! Er zijn anderen, die zich hartelijk verblijden en die God danken. Tot hen behoort Peer van Donk, die na afloop van den dienst tot Egbert de opmerking maakt: „Als dat andere nu ook eens in orde kon komen, dan was alles goed.” Evenwel, het ziet er niet naar uit. Het staat vast, dat Woensdag het personeel van Lagaay niet zal uitvaren. Hij heeft voor het grootste deel Christelijk georganiseerd personeel. Dat heeft vergaderd onder leiding van Peer van Donk, die zijn verantwoordelijkheid zwaar voelt. Tóch al, maar hij is ook kerkeraadslid! De mannen hebben gezegd, dat hun vrouwen slechts heel matig zijn ingenomen met staking. Die voorzien er ellende van en minder inkomsten natuurlijk, al betaalt de bond iets. Peer van Donk is er zich niet minder bewust van, dat er hooge belangen op het spel staan. Hij is, hoewel wetend, dat hij zijn plicht doet en dat zijn weg de rechte is, dien middag nog eens wezen praten met Egbert: kan deze Lagaay niet nóg eens bezoeken? Egbert heeft in tweestrijd gezeten bij dat verzoek en alleen gezegd, dat hij zijn gedachten er over zal laten gaan. Hij weet niet, wat te doen. Per saldo is Lagaay volkomen op de hoogte van zijn gevoelens. Hij kan niet dan herhalen. Hij besluit later, niet te gaan, doch den loop van zaken af te wachten.

Ondanks de huiselijke bezwaren, beloven de mannen en jongens hou en trouw, ook al zou de staking lang duren. Ze weten wel, dat Lagaay niet alleen te beslissen heeft. Die doet niet anders dan wat zij óók doen: zijn organisatie gehoorzamen. Alleen — als hij was, waar hij behóórde, dan kozen zij Woensdag het zeegat.

Dinsdagmiddag verschijnt een klerk van het reederskantoor en geeft aan elken schipper een brief af, om aan de bemanning voor te lezen. Die groept samen, iets vóórvoelend. Het schrijven deelt in korte, zakelijke woorden mee, dat Lagaay accoord gaat met de besprekingen, gevoerd tusschen de werknemers en den Christelijken bond. Het deelt verder mee, dat de reeder bedankt heeft als lid van den neutralen bond en voortaan ongeorganiseerd zal zijn.

De visschers van Zeedorp verbergen hun gevoelens meestal, maar nu doen zij het niet. Er gaat een kort gejuich op. En even later is alles in de weer, om de schepen klaar te maken.

En bijna hollend, vliegt Peer van Donk naar de pastorie, om te vertellen, wat hem bericht is. Egbert zit even paf.

„Dominee, naast God danken we dat aan u. Neen, neen, ik weet het wel, u aanvaardt dat niet, maar daarom is het wel zoo. Ik ben toch zoo dankbaar, dat een ellendige strijd vermeden is.”

Getroffen luistert Thilde toe. Een snaar wordt aangeoord. En de vraag rijst: Zie ik het geval niet verkeerdt in? Peer van Donk is toch niet een komediant? Die man heeft geworsteld. Dien is een pak van het hart gevallen. En..... Egbert heeft het bewerkt. De Lagaays waren Zondag weer in de kerk en mevrouw Lagaay groette haar, al was het stijfjes. Misschien heeft Egbert het toch wel goed ingezien.....

XIV. Ramp

Egbert kan, als Gods tijd daar is, berichten de voorspoedige geboorte van een meisje, dat Ebelteje heeten zal, naar grootmoeder Vrijman, die helaas niet naar Zeedorp komen kan, daar zij ziek is.

Maar Frouk is er weer en bestiert de huishouding, als de vorige maal. Zij behoeft niet in te grijpen; de leveranciers van het dorp zijn gebleven.

Het is vrijwel het eenige lichtpunt. Want Frouk bemerkt, dat de belangstelling uit de gemeente niet haalt bij die van de geboorte van Herman.

Frouk trekt de eenig mogelijke conclusie: de verhoudingen zijn er niet op verbeterd; die zullen nu ook niet meer beter worden; de gemeenteleden aanvaardden de zaak, zooals die is; zij hebben Egbert lief; zij dulden zijn vrouw, omdat die z i j n vrouw is.

In een vertrouwelijk oogenblikje praat zij er over met Egbert. „We kregen toen den indruk, dat Thilde ernst zou maken. Vader en moeder waren er zoo blij om. Maar er is niet veel van te bespeuren, integendeel. Vecht Thilde wel, Egbert?”

„Het is een voortdurende worsteling, Frouk. Er zijn dagen, weken soms, dat ik Thilde er niet over hoor. Dan wil zij ook vriendelijk zijn tegenover de menschen, maar ja, die worden wat gereserveerd, ik kan ze dat niet kwalijk nemen. Zij zien, dat de verandering niet echt is. Even later is het weer mis. En weet je nu, hoe dat komt? Thilde vecht niet met God, dat is de kwestie. Als ik hier niet wegga voorloopig, dan zijn twee dingen mogelijk: de toestand blijft, zooals die is en wij leggen ons er bij neer, omdat er niets anders op zit óf er gaat iets gebeuren, dat thans niet te voorzien is.”

Als Frouk weer in Groningen terug is, kan zij niet anders melden, als dat Thilde zich nog steeds niet in Zeedorp thuis gevoelt en er wel niet thuis zal raken ook. Er zal wel niets anders op zitten dan dat Egbert, zoodra hij ergens beroepen wordt, dat beroep aanvaardt. De Andersma's hooren er ook van. Ze spreken er verder niet over bij de Vrijmans. Alleen tot zijn vrouw zegt Andersma: „Ik begrijp het levendig. Het is daar geen volk. En Egbert zal verstandig doen, met te gáán. Hij is er nu lang genoeg geweest. Nu mag Thilde wel eens aan de beurt komen, om het prettig te hebben.”

(Wordt vervolgd.)

Voor de Zieken

De wereld is het terrein van de onrust. Dat weet ieder, maar af en toe schijnt alle onrust, waartoe de wereld voeren kan, zich toe te spitsen op één bepaald punt en dan staat ál te zichtbaar en ál te schrikwekkend vóór ons, waartoe de mensch kan komen.

De onrust ontstaat vaak uit wanhoop over den wereldnood, m.a.w. eerst heeft de mensch door zijn zelfzucht en hebzucht deze wereld onbewoonbaar gemaakt en dan wordt hij opgeschrikt door konsekventies van zijn eigen daden. Eerst wijkt de mensch af van God en als hij God loslaat „ die des harten vrede is en de bron der ware ruste” — dan kan hij niet anders dan in de onrust uitkomen.

Is er wel iets erger dan de onrust?

Ja, erger nog is de rust — ik bedoel de valsche rust, die maar doet alsof vanzelf alles in orde is tusschen God en ons, die feitelijk God uit het oog verliest en de vraag niet kent: „Hoe vind ik een genadigen God?”

Door de onrust van deze vraag tot den vrede, dien Christus geeft, zou dat ook niet de weg zijn tot het „vrede op aarde?”

Dr. O. NOREL

Thilde Vrijman

40)

Thilde hééft het prettig. Of is het elken morgen niet een feest, als Ebelte spiernaakt op de tafel komt, om gebaad te worden? Als Herman er om heen springt, voor zoover je van springen spreken kunt, en allerlei mogelijke en onmogelijke geluiden maakt, die van zijn tevredenheid blijk moeten geven? Niet elken morgen, maar heel vaak, is Egbert ook van de partij. En dan zijn die vier verenigd. Dan zou dat een ideaal gezin zijn, als dat ééne er niet was; als — denkt Egbert vaak — Thilde haar domme vooroordeelen, die op niets steunen, eens wilde wegblazen en zich eens wilde toonen van haar goede zijde. Hij kon wel niet zeggen, dat zijn werk er bepaald onder leed; men aanvaardde den toestand en niemand sprak er over of gaf bliken van ontstemming; maar het was het rechte niet; het kon anders zijn; het moe s t anders zijn. Thilde kon hem krachtig steunen in zijn werk in de gemeente. Maar dat gebeurt niet. Zij heeft, naar Egbert weet, ingezien, dat hij, enkele maanden terug, in het dreigend conflict goed gehandeld heeft, maar tot die erkenenis, ruterlijk en eerlijk, heeft zij zich nog niet kunnen opwerken, ook al is de verhouding met de Lagaays weer goed. Egbert berust in den toestand en hij geniet intusschen anderzijds van zijn gezinsgeluk. Hij gaat op in Thilde en zijn kinderen en Thilde gaat op in hem en haar kinderen. Dat morgenuurtje is een genot. En het namiddaguurtje, vóór Ebelte den nacht ingaat en Herman den slaap uit zijn oogen tracht te wrijven, is een even groot genot. Veel meer tijd heeft Egbert niet beschikbaar. Want de Novembermaand is gekomen met ruwe vlagen. Het winterwerk roept niet, het i s er reeds.

Het is op een morgen op het einde der maand, dat Egbert haast niet uit bed komen kan. Hij voelt zich niets lekker.

„Blijf er in,” zegt Thilde, „je bent verkouden, Vier eens een dagje uit.”

Egbert heeft er groote lust in. Maar hij staat toch op: vanavond drie catechisaties en vandaag zich voorbereiden voor den Zondag.

Als hij present is, gáát het. Hij kan zelfs vroolijk lachen en gekken met de kinderen, als Ebelte spartelt en haar kraai geluidjes maakt, begeleid door Herman. De ongerustheid van Thilde verdwijnt. Maar tóch zegt zij nog: „Als je nu de catechisaties eens afzegde en lekker bij den haard zitten bleef?”

Egbert heeft er ook aan gedacht. Doch — het is maar een paar stappen naar het lokaal en dat is lekker verwarmd. Neen, hij zal wel gaan. Het beste is, niet toe te geven aan een verkoudheid. Net doen, alsof je niet verkouden bent, lacht hij.

„Ja, ja, Coué,” zegt Thilde, „maar diens adviezen kun je van me cadeau krijgen. Ik las onlangs van een kostschool, dat de dokter een verkouden leerling direct in bed stopt..... Dat lijkt me verstandiger.”

„Ik begrijp je,” plaagt Egbert, „je wilt mij vandaag eens lekker voor jou en de kinderen alleen hebben. Maar mijn werk dan?”

„Het werk loopt niet weg. En..... mag ik niet zoo egoïstisch zijn voor een keertje?” vleit zij, de armen om hem heen geslagen. Dat kan jaloersche Herman niet hebben! Die moet ook bij pappa komen! En dan zegt Thilde opeens: „We zijn dom. Jij steekt ons allemaal aan.”

Evenwel — aan het werk zal Egbert gaan, Thilde weet het al, er is geen praten tegen.

Als Ebelte echt schreien gaat, draait Egbert den knop van de radio open en opeens zegt de stem van den omroeper: Stormwaarschuwingsdienst. Geseind aan de posten van Hoek van Holland tot Cadzand: wordt verwacht storm uit het Zuidwesten.

„Dat verbaast me niets,” zegt Egbert. „Al een paar dagen is de lucht niet pluís. Klaas Scheffers keek gisteren al met een bedenkelijk gezicht naar de wolken.”

Al enkele stormen heeft hij meegemaakt tijdens zijn verblijf in Zeedorp. Er zijn geen ongelukken van gekomen. Alle schepen kwamen binnen, zij het enkele met verdraging. En Jan Treesman moest niet uit met de reddingboot. Tóch hangt er altijd een dreiging over: het dorp en de menschen, als de elementen hoogtij vieren. Kostbare levens kunnen in gevaar verkeerén. En het is een verademing, als de orkaan zich légt en door de nog jachtende wolkenmassa de zon zich vertoont.

Als Thilde 's middags tegen twee uur de kinderen naar school ziet gaan, dan moeten die optornen tegen een sterken wind, die al meer in kracht toeneemt. Om vier uur gieren de stormvlagen over het dorp. Ze hebben zoo'n orkaan nog niet meegemaakt. Alles in de oude pastorie kraakt. De haard is potdicht, doch de anthraciet gloeit als een oven in een staalfabriek. Het avondlijk duister valt al heel vroeg dien middag. De lucht lijkt koolzwart. Angstig jagen de wolken en de regen zwiept neer.

Egbert weet reeds, dat hij niet naar het lokaal behoeft te gaan. Zijn catechisanten zullen niet komen in dit weer. Je zou geen hond naar buiten jagen, laat staan een mensch.

Maar — er zijn menschen buiten. Zij groepen vol onrust en angst samen op den hoek van den havendijk, eenigermate beschut tegen den harden wind. En zij turen in het kokende, barnende zeegat, waar torenhooge golven krijgertje spelen. In het duister zijn er witte koppen duidelijk zichtbaar.

Menschen zijn er buiten? Menschen? Het halve dorp staat er. Men verdringt elkaar. De moeders zijn er, evenals de dochters en de kleine kinderen, voorzoover die niet te klein zijn. Jan Treesman en zijn mannen scharrelen rond in de buurt van de reddingboot, om gereed te zijn, als het moet; als blijkt, dat er hulp noodig is. Een schip kan het zeegat ingejaagd worden. En dan is het hulpeloos overgeleverd aan het spel van wind en golven. Dan is stranding op de gevaarlijke banken zoo goed als zeker. Een vreemd schip? Zeker! Klaas Scheffers, de vroegere schipper van de reddingboot, heeft tientallen menschenlevens gered. Van Franschen en Engelschen en Zweden en Noren en wat al niet? Maar kunnen hun *eigen* notedoppen niet in nood komen? Het is nog nooit gebeurd, atlhans men herinnert het zich niet, maar dat kán toch? Ze groepen samen, de mannen en vrouwen van Zeedorp, de jongens en meisjes. Mannen zijn er niet veel. Want de meesten van hen zijn... Ja, wáár zijn zij? In het kokende element? Of hebben zij tijdig een vluchthaven gevonden? Ze turen angstig in het zeegat, maar zien niets dan een inktzwarte, dreigende lucht en golven, die komen aanrollen en die beuken in toemelooze driften den dijk. De dijk heeft het hard te verduren. De eerstvolgende dagen is er weer werk aan den winkel. Na elken storm weten de dijkwerkers, wat zij te doen hebben. Doch aan den dijk denkt niemand. De gedachten zijn daar, waar de mannen en jongens vertoeven, maar niemand weet, wáár...

(Wordt vervolgd.)

479

Thilde Vrijman

41)

Egbert zit bij den haard, luisterend naar den storm. Hij rilt van kou, terwijl de hitte in het vertrek bijna ondrage-lijk is. De haard is niet te temperen. De wind speelt met alles. Plotseling springt hij op.

„Ik moet even aan de haven kijken,” zegt hij.

„Zou je dat wel doen, Eg? Blijf nu binnen. Het is om ziek te worden.”

„Kindje, ik ben zoo weer terug. Ik moet even informeeren.”

„Je kunt er toch niets aan veranderen.”

Och neen, Thilde heeft gelijk. Je doet er niets aan. Maar hij wéét de dorpelingen op die plaats. Daar zijn ook de menschen van zijn gemeente, die hij allen bij naam en toenaam kent. Hij kan er niets doen. Hij kan er niet eens een troostwoord spreken. De wind, de storm spreekt. En tóch — hij wéét: men stelt het op zeer hoogen prijs, als dominee verschijnt en informeert; als hij een der hunnen is.

Dus gaat Egbert. Hij trekt zijn dikke winterjas aan. Thilde brengt nog een flinke wollen das. Want zij bespeurt wel, dat Egbert toch niet tegen te houden is. Dat is nu eenmaal het lot van een dominee op een visschersdorp. Het is onzinnig van de menschen. Wat doet het er nu toe, of daar een dominee bij staat, die ook in zee kijkt! Hij stilt den storm niet. En hij brengt de schepen niet binnen. Maar zóó zijn de menschen hier nu. Zij exploiteeren hun dominee. Zij zouden het hem kwalijk nemen, als die niet even kwam kijken. En Egbert is zoo'n sul, och neen, sul niet, die gedachte dringt zij met kracht terug, maar hij is dan toch wel zoo goed, om te voldoen aan die verlangens. Hij is snipverkouden, maar toch gaat hij. Hij lijkt wel slaaf van de menschen, die het onmogelijke vergen . . .

Optornend tegen den storm bereikt hij de havenpunt en voegt zich bij de menschen, die stil staan, al maar turend. Hij wordt herkend in het duister, als zijn stem klinkt en hij iets vraagt.

„Niets van bekend, dominee. Mijnheer Lagaay was zo-even hier. Die belt Stellendijk op. Misschien hebben ze tijdig die haven kunnen bereiken.”

„Hou vast, Kloas!”

Vier paar armen grijpen. Want ouwe Klaas Scheffers, die zoowaar ook present is — hij kón het in zijn huisje niet harden — zou bijna uitgegleden zijn op de keien van het havenhoofd. Ze brengen hem op de ietwat beschutte plek, waar ook Egbert staat. Die zegt wat.

„Lest heugt best, dominee, maar zoo'n storm kan ik me niet herinneren,” merkt Klaas op.

Egbert trilt op zijn beenen . . .

Dan — een deining: Lagaay komt terug. En zijn bericht gaat van mond tot mond: er zijn in de haven van Stellendijk zes Zeedorpers. In het Krabbegat vier of vijf. Prachtig. Die liggen veilig. Zes en vier of vijf . . . dat is tien of elf. Wáár zijn de anderen? Onrust, angst. Stellendijk en het Krabbegat, dát zijn de twee plaatsen, waar de mannen kunnen zijn. Nou ja, het Hellegat biedt ook schuilplaats, maar dat is ver weg. Zóóver visschen ze meestal niet. Tóch zou het kunnen. Je klemt je vast aan een stroohalm. Maar je komt het niet te weten, want er is geen dorp in de buurt, waar navraag is te doen.

„Het is vreeselijk,” steunt Lagaay. Hij staat naast Egbert, die zich bijna plat tegen den muur drukt. „Ik weet niet af van zoo'n storm.” Hij denkt aan zijn menschen

en zijn schepen. Alle zijn ze buitengaats. Er is één troost: de storm is niet onverwachts komen opzetten; de mannen hebben dien ongetwijfeld zien aankomen en hun maatregelen genomen.

Zóó denken en praten allen, als er iets gezegd wordt. Je verstaat elkaar nauwelijks. Alleen de elementen hebben het woord. Ze lachen de stakkerds uit; zij schaterlachen . . . En in de harten brengen zij vrees en angst en onrust. Want je kunt denken en praten over Stellendijk en Hellegat en Krabbegat, zeker is alleen, dat daar tien of elf Zeedorpers zijn. Wáár zijn de anderen! . . . Er gaan menschen weg. Zij buigen hun lichaam voorover, vechten tegen den orkaan. En als zij den hoek om zijn, worden zij voortgestuwd als een bal op het voetbalveld. Een half uur later zijn ze weer terug. Och, je wéét het: er komt geen schip binnen nu; dat zou eenvoudig te pletter worden geslagen tegen den havendam of zou dien dam niet eens bereiken. Maar . . . je gaat naar de plaats, vanwaar de booten morgen, als de storm is bedaad, komen zullen, als ze komen. Je kunt het in je huis niet uithouden, je wordt voortgejaagd naar den dijk, naar den hoek, waaromheen de wind giert.

Langer dan een uur is Egbert er. Maar dan voelt hij zich zoo óp, dat hij naar huis gaat, vergezeld van Lagaay en Verlaan. Even, heel even, staan zij nog te praten onder het flauwe licht van een lantaarn op den hoek van het Havenplein.

„Is u niet in orde?” vraagt Lagaay plotseling. Dominee ziet bleek, in-bleek.

„Ik ben den heelen dag al niet lekker,” antwoordt Egbert.

„Kom er dan niet meer uit. Er is toch niets aan te doen. We gaan er staan; straks ga ik er weer heen; we zullen er den halven nacht staan; maar veranderen doen we er niets aan. Het is de onrust, die ons drijft. God beware onze mannen!”

Lagaay is nu één met zijn mannen. In de ure van gevaar en angst en lijden vallen alle verschillen weg. Trouwens, het is veel beter geworden sinds de reeder het besluit nam, dat een staking voorkwam. Hij is gestegen in de achtting. En nog méér gestegen, toen bekend werd — Lagaay zelf repte er niet van, maar Peer van Donk las het in zijn vakblad — dat de reeder niet langer ongeorganiseerd was, doch zich had aangesloten bij den Christelijken bond van werkgevers. De bemoeiingen van den dominee hadden vrucht gedragen. Ieder wist, dat hij had geijverd en dat in den middellijken weg door hem een staking was voorkomen. Egbert had men er nóg liever om gekregen.

„Ja, ik blijf maar thuis,” zegt Egbert. Met Verlaan gaat hij verder, om in de Kerkstraat even stil te staan. „Je wordt moe van den wind,” merkt hij op. Maar dan zet hij door en staat even later in de gang van zijn huis. In de kamer zit Thilde. Zij tracht te lezen, maar dat lukt niet. En zij slaakt een zucht van verlichting, als zij beweging hoort in de gang en als even later Egbert binnenkomt.

„Eg, wat is er? Iets ergs? Wat zie je bleek!”

„Je moet zielsmedelijden hebben met die menschen, Thil. Wat een angst staan zij uit!”

Hij denkt niet aan zijn ongesteldheid. En vertelt, gezeten bij den haard, van de onrust op den dijk. Van het bericht van Lagaay. En waar zijn nu de andere schepen? „Denk je toch in, Thil! Misschien verkeereren ze wel in doodsnood! En hier zijn de vrouwen en kinderen en moeders!”

(Wordt vervolgd.)

491

Thilde Vrijman

42)

Thilde zwijgt, ontzet ook. Zij voelt iets van het meeleven van Egbert. Zij heeft eveneens zitten denken aan de vrouwen, als zij luistert naar den gierenden storm. Stel je nu toch eens voor, dat Egbert... Zóó is het toch! Die vrouwen zijn echtgenooten en moeders. Peer van Donk, Gabe van Duinen en die anderen, zij kent hen, vooral die twee, ze zijn op zee; ze worstelen misschien wel met den grijnzenden dood...

Thilde slaakt een zucht, als zij Egbert hoort: gelukkig, die is thuis! En zij kan met hem meevoelen, als hij de menschen beklaagt, die daar staan te staren in de woeste zee.

„God beware onze menschen, Egbert,” zegt zij, als een gebed.

Egbert kijkt verrast op: „onze menschen.” Als zij gezegd had: „jouw menschen,” dan was dat in overeenstemming met haar houding... „Onze menschen!” Het doet hem goed, dit te hooren.

De uren kruipen voorbij. Ze praten wat, trachten te lezen, maar... de storm heeft het hoogste en laatste woord. Egbert zit soms te rillen. Hij vreest koorts te hebben. Maar vergewissen wil hij er zich niet van. Morgen, als de storm bedaard is, wat men hoopt, komen er berichten of vallen er booten binnen; dan zal pas blijken, of er ongelukken zijn geweest. Morgen moet hij zoo spoedig mogelijk op kondschap uit. Er is geen tijd, om ziek te zijn. Dus zegt hij niets tot Thilde, die hem evenwel bezorgd aanziet. Zij zal een warme citroen klaar maken. En dan moet Egbert ook aspirine slikken.

Bijna alle huizen van het dorp zijn verlicht. De meeste bewoners denken niet aan naar bed gaan, hoewel opblijven feitelijk geen zin heeft. Maar het is, alsof ze gedrongen worden, je kunt er géén naam aan geven. Trouwens, op bed slaap je ook niet, want de storm huilt... Zoo is het. Klaar wakker liggen Egbert en Thilde naast elkaar, zoo nu en dan een woordje wisselend. Egbert voelt de koortsgloed in zijn aderen. Kon hij nu maar wat slapen, misschien was hij dan morgenochtend... Maar de slaap komt niet. Als Thilde eindelijk wegzinkt, zij het onrustig, zoodat zij telkens wakker wordt, ligt Egbert te staren met de oogen wijd open.

De storm neemt af. Om vier uur soest Egbert weg. Thilde haalt rustig adem. De kinderen slapen gelukkig door alles heen. Je kunt het huis wel boven hun hoofdjes afbreken.

Drie uren slaap doen Egbert, naar hij meent, toch goed. Want min of meer monter staat hij op. Er staat nog een stevige wind, maar vergeleken bij gisteravond, is die een zefiertje.

Nog vóór het ontbijt wil hij naar Lagaay loopen, maar Thilde zegt: „Doe dat nu niet, Eg. Neem je in acht. Laat Janneke even vragen.” Inderdaad is dat een goed voorstel. Egbert weet eigenlijk wel, dat Lagaay allicht nog niets zeggen kan. Dat blijkt ook, als Janneke terug komt. De onzekerheid is nog even groot. Aan het havenhoofd staan velen te wachten en uit te kijken.

Het wordt middag, als het eerste scheepje gesignaleerd wordt. De Zd. 20. Het stuift de haven binnen. En de opvarenden vertellen van hun wedervaren. Het heeft geducht gespookt. Op het laatste nippertje hebben zij het veege lijf kunnen bergen.

Egbert arriveert juist, als het scheepje meert. De onrust

heeft hem de deur uitgedreven. Zijn menschen... „onze menschen”, heeft Thilde gezegd... hij wil weten, wat er van hen terecht gekomen is. De mannen kunnen alleen zeggen — ze zijn dankbaar voor het medeleven van den dominee, het is hen aan te zien, — dat zij en vele anderen vóór de bui een veilige ligplaats hebben kunnen vinden, maar zij durven dat niet van allen zeggen.

Wachten weer... En wachten duurt lang, tergend lang... Geleidelijk komen ze binnen. Van de vangst is natuurlijk niets terecht gekomen. Het is een slechte week. Maar de mannen zien blijde gezichten: zijn ze niet als uit de kaken des doods gekomen?

Als de avond valt, ontbreken nog de Zd. 8 en 10. De 10 is de schokker van Gabe van Duinen. De 8 van Schotvanger, die met drie van zijn jongens vischt. Nog vier kinderen zijn er thuis. Je moet er niet aan denken, dat die vier mannen verdronken zijn. En dan Gabe... laat eens zien: ja, met aan boord Gerbrand Haalma; Albert van Galen; Kees Zoeters. Van Galen wil in 't voorjaar trouwen...

De onrust stijgt. De onzekerheid is schier nog pijnlijker dan gisteravond. Want deze onzekerheid gaat gelijken op zekerheid. Alles binnen... die twee niet. En — ze konden, evenals de anderen, binnen zijn.

Drie-, viermaal is Egbert vandaag — Donderdag — naar het havenhoofd geweest en als het duistert gaat hij nogmaals, ondanks tegenstribbelen van Thilde, die nu maar al te goed ziet, dat hij zich verzet tegen zijn ongesteldheid. Hij moest naar bed gaan.

„Ik ga nog even kijken en dan doe ik dat,” zegt Egbert, „wie weet, of ze zijn binnen.”

„Dan had men immers al lang een boodschap gestuurd,” merkt Thilde op, „ze zien jouw meeleven en belangstelling.”

Er is iets van wáár. Maar Egbert wil toch zekerheid. Hij gaat. De haven is vol menschen. De burgemeester is er ook. En weer groepen zij samen op den hoek, als gisteravond. Alleen met dit verschil, dat er nu talloze visschers onder zijn, omtrent wie men gisteravond nog niets wist. En ook met dit verschil, dat men nu kan staan, waar men wil. Want de wind is vrijwel gaan liggen. Alleen de wolken jagen nog wat. En de zee is nog onstuimig. De laatste stuiptrekkingen.

Evenwel... op zee is niets te zien dan de regelmatige lichtstralen van den vuurtoren aan de overzijde.

„Ik ben niet op dreef,” zegt Egbert tot Peer van Donk, „ik ga naar bed. Als er iets komt, zend je bericht?”

„In orde, dominee. U kunt er op aan. Doet het er niet toe, wanneer?”

„Neen, al was het in het holst van den nacht. Bel me wakker. Ik ben niet gerust. Wat denk je er zelf van, Van Donk?”

„God alleen weet het, dominee. Maar ik vrees, dat zij verloren zijn. Waar blijven ze anders? Zóó ver was, naar ik meen, de vloot niet weggezeild.”

Egbert wordt dien nacht niet uit zijn bed gescheld. Op het eerste geluid zou hij present zijn geweest, want hij slaapt zoo goed als niet. Als de spanning niet in het dorp was, als de angst ook zijn gemeenteleden niet beroerde, bleef hij in bed. Want hij is ziek. Hij voelt zich ellendig. Hij moet noodig den dokter hebben. Maar Breeman jaagt hem naar bed, wis en drie. En... zijn menschen! Wie weet, moet hij straks een gang ondernemen, die zoo onnoemelijk zwaar zal zijn; den gang van een visschersdominee... Om het leed te gaan zeggen en om troost te brengen...

(Wordt vervolgd.)

„hebben de zon in ons hart, overal waar we zijn: onder de heete tropenzon of in de ijskoude Poolstreken. Wij zijn daarom een glimlachend volk, vol geloof en hoop. Liefde heeft ons samengebracht. Liefde is de band, die ons samenhoudt. Onze harten slaan uit liefde voor één Heiland; voor God, die ons Zijn liefde heeft geopenbaard.“
 Onder zulk een banier wordt een „omsingelingspolitiek“ gevoerd, die we een „verdedigingsgordel“ mogen noemen van Goddelijke liefde, tot heil van de geheele wereld, omdat ze smart en ellende in waarheid weert.

Thilde Vrijman

43)

Egbert staat op, houdt zich zoo goed mogelijk voor Thilde, die zich evenwel niet laat bedriegen: Eg, laat Breeman toch halen, denk aan je zelf.”

„Morgen, Thillie, morgen, als het niet beter is. Misschien...”

Thilde weet het: alsof het eigen vleesch en bloed geldt, zóó is Egbert in onrust over zijn menschen.

„Hij moet hen toch ontzaglijk lief hebben,” peinst Thilde. Ondanks haar bezorgdheid in hem, gloeit er trots in haar: ze heet gister mevrouw Verlaan gesproken, die roemde Egberts trouw in alles, ook hierin: ontzaglijk diep voelen de menschen het. En Egbert? Och, Thilde weet het ook: hij beschouwt dit als zijn heel gewone plicht; zou er niet eens een bedankje voor willen hebben; hij is de man, die zich gééft. En zij? ... Zij werkt Egbert tegen, omdat zij ... Thillie Vrijman, je moest je schamen! Zal daaraan nu eens een einde komen? Als het nu zoo vreeslijk is, om hier te wonen, kun je dan niet het offer brengen?

Egbert gaat aan zijn preek werken. Hij voelt de groote moeilijkheid. Misschien zijn er straks dooden..... Dan past dit woord niet. Maar hij schrijft door. Als hij echter vier bladzijden geschreven heeft, verscheurt hij die. En loopt naar beneden. Thilde begrijpt.

„Wil het niet vlotten, Eg?”

„Kind, waarover moet ik spreken? Zoolang die onzekerheid er is..... Ik wacht maar tot morgen.”

’s Middags om drie uur weet Egbert het wel!

„Dominee, Schotvanger is aan de deur,” zegt Janneke. En meteen breekt het meisje in snikken los. Want al weet zij nog niets, Schotvanger is er en dat zegt genoeg. Die moet wat weten van de 10. Anders was hij niet gekomen. Zóó vat Egbert het ook op. Hij loopt de kamer uit en wenkt Schotvanger, die bij de voordeur staat, de pet in de hand. De visscher komt naderbij; staat in de huiskamer; groet Thilde niet eens.

„Dominee, de 10 is met man en muis vergaan!” stoot hij uit. De sterke man kan wel huilen.....

„Weet je het zeker, Schotvanger?” De stem van Egbert heeft géén geluid.

„Met eigen, oogen gezien, dominee. We konden geen hulp verleen, want we zagen zélf den dood voor oogen. De 10 is in de golven verdwenen, dominee. Onze Gabe..... o, het is verschrikkelijk..... we zagen ze voor onze oogen verdrinken.....”

„En jullie, Schotvanger?”

„Ik weet niet, hoe wij gered zijn. God wilde onzen dood niet. Zoo is het. We werden het zeegat ingeslingerd en dreven al verder weg. Daarom konden we gisteren niet binnenvallen.”

Egbert hoort er niets van.

„Gabe van Duinen, vrouw en vier kinderen; Haalma, vrouw en drie kinderen; Albert van Galen, moeder en verloofde; Kees Zoeters, oppassende jongen uit een flink

gezin...” Hij somt op, in gedachten verzonken; let er niet eens op, dat er nog anderen in het vertrek zijn. Hij ziet doodsbleek. Zijn hand grijpt naar de leuning van een stoel.

„Als dominee...” aarzelt Schotvanger.

Egbert ontwaakt uit zijn gepeins.

„Ik zal mijn plicht gaan doen, Schotvanger,” zegt hij met verstikte stem. „Dank God, dat ik niet naar jouw vrouw behoef te gaan.”

Dan verlaat hij de kamer en gaat naar boven. De trap van de oude pastorie kraakt harder dan anders. Alsof Egbert dubbel zoo zwaar is.

„Dominee is in de war,” verontschuldigt Thilde zijn plotseling verdwijnen.

„’t Is te begrijpen, mevrouw. Ik zou niet graag in dominee’s schoenen staan. Wat een ramp!”

Schotvanger steekt de hand uit: „Ik ben blij, dat we een dominee hebben, die onze smart kan begrijpen.”

Hij spreekt naïef en oprecht zijn gedachten uit. Hij zal wel geen opzet hebben. Maar Thilde voelt zijn woorden als een verwijt: jij kunt en wilt het niet, je man wél...

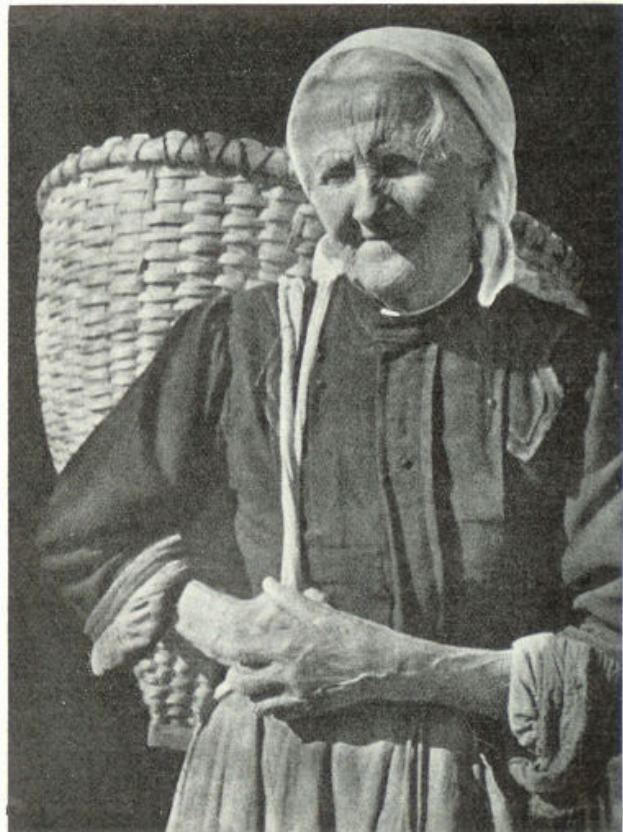
Als Schotvanger vertrokken is, gaat Thilde zitten in haar stoeltje, de handen gevouwen, als in gebed. De tranen staan in haar oogen.

Egbert kan nu geen stoornis hebben. Zij weet: die ligt op de knieën te worstelen en smeekt om kracht voor zijn zwaren gang...

Een kwartier later slaat de huisdeur dicht. Zij ziet Egbert, diep in de kraag van zijn dikke jas gedoken, als een schim door de Kerkstraat verdwijnen. Om aan vier huizen te gaan zeggen...

Misschien weet men het daar nog niet. Want niemand zal het zeggen. Dat is de taak van den dominee...

(Wordt vervolgd.)

Een stoer geslacht

GEDACHTE

Zwijg of zeg iets, dat beter is dan zwijgen.

Thilde Vrijman

44)

XV. Crisis

Terwijl de koortsgloed hem door de aderen trilde, heeft Egbert gisteren zijn preek klaar gemaakt. Zweedroppe-len parelden op zijn voorhoofd. Enkele malen verscheur-de hij een blaadje, om opnieuw te beginnen. „Ik kom niet klaar,” gonsde het telkens door zijn hoofd, dat dreigde te barsten van de pijn. Maar eindelijk dan toch was hij gereed. Schier den ganschen dag had hij er aan gewerkt. Twee gedachten heeft hij samengekoppeld. Hij heeft gegrepen naar het Boek der Psalmen. Zijn tekst is Psalm 29 : 3: „De stem des Heeren is op de wateren; de God der eere dondert; de Heere is op de groote wateren” — en onmiddellijk daaraan verbonden Psalm 103 : 15, 16 en 17: „De dagen des menschen zijn als het gras; gelijk een bloem des velds, alzoo bloeit hij; als de wind daarover gegaan is, zoo is zij niet meer en haar plaats kent haar niet meer; maar de goedertieren-heid des Heeren is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen, die Hem vreezen, en Zijn gerechtigheid aan kindskinderen.”

Thilde en Egbert wisselen niet veel woorden. Sober heeft Egbert haar verteld van zijn bevindingen in de huizen van rouw, toen hij Vrijdagavond terug kwam, maar gisteren heeft hij den ganschen dag op zijn kamer gezeten. Thilde begrijpt: nog nooit zal het hem zóó zwaar gevallen zijn, zich voor te bereiden voor den dienst. En daarbij komt dan nog, dat hij ziek is. Dat is hem aan te zien. Er is geen enkele verklaring noodig. Zij durft hem niet vragen, thuis te blijven. Natuurlijk wil hij met zijn gemeente herdenken, wat er deze week is voorgevallen...

Maar toen hij bijna wezenloos naar bed *strompelde*, gisterenavond, is het Thilde te machtig geworden.

„Egbert, jongen, het is niet verantwoord, hoor. Preek dan desnoods morgenochtend, maar laat Verlaan 's mid-dags lezen. Je bent ziek.”

Hij heeft toegestemd, voelend, dat zijn krachten feitelijk óp zijn. Hij zal Verlaan zeggen, dat hij 's middags niet kan komen. Direct na den dienst zal hij dan te bed gaan, om „uit te zieken.”

Als Thilde in de kerk zit, is zij nog maar matig ingenomen met haar eigen voorstel: Egbert moest niet uit bed gekomen zijn. Maar dan ziet zij de menschen. De kerk is nooit vol, omdat zij veel te groot is voor de bijna ge-halveerde gemeente. Maar thans is de opkomst verras-send. Drie, vier moeders, concludeert zij, hebben haar kleine kinderen bij elkaar gedaan, onder de hoede van een oudere, om toch met de mannen naar de kerk te kunnen gaan en niet, zooals anders: de een 's morgens, de ander 's middags. En dan zijn er menschen, die nooit in de kerk komen. Er zijn er, die anders kerken in Meer-land. Ze zijn Hervormd. Maar mét de Gereformeerden van Zeedorp voelen zij de gemeenschap der heiligen. Gezamenlijk willen zij luisteren naar het troostwoord van dominee Bijmolt na de week van verschrikking en ramp... En zoo is de kerk vol. En dan... is Thilde blij, dat zij er niet op aangedrongen heeft — ook al zou dat tevergeefs zijn geweest — dat Egbert geheel zou thuis-blijven. Haar hart bidt: „Och, Heere, geef hem de kracht vanmorgen.” Zij voelt zich tenvolle domineesvrouw. Zij

voelt zich ook... één met de menschen, die opzien naar den kansel, waar Egbert verschenen is, in-bleek. Zóó, dat Verlaan bezorgd oplet en bang is, dat dominee den dienst niet zal volhouden. Die gaat daar met een doodziek lichaam preeken! Want in de consistoriekamer hebben alle kerkeradsleden het opgemerkt: de dominee is stevig ziek. Maar Egbert heeft niet willen luisteren naar hun pogen, hem er van te weerhouden, om op te treden. Egbert preekt, zooals hij nog nooit heeft gepreekt. Alleen... wat hij zegt, staat niet op zijn papier. De volle kerk, de stille aandacht, de tranen, die geschreid worden — hij ziet ook, hoe Thilde huilt — grijpen hem zóó aan, dat hij voor de vuist weg spreekt. Later kan hij zich nau-welijks meer herinneren, wat hij gezegd heeft. Maar in de kerk is het ademloos stil en ieder voelt, al kan elk het allicht niet onder woorden brengen: daar staat een predi-ker, die met zijn gansche ziel met ons mééleeft en die ten volle verstaat de tragiek van de afgelopen week.

Egbert denkt er niet aan, een tusschengezang te laten zingen. Hij preekt tenslotte van de goedertierenheden des Heeren, die van eeuwigheid zijn en tot in eeuwigheid. En hij wekt op, om den Schepper te gedenken, die zoo heeft gesproken in de afgelopen dagen. Hij heeft een roep-stem laten weerklinken: bereidt uw huis, want gij zult sterven... Is dat erg? Neen! Driewerf neen! Als we weten, dat we gaan naar Zijn eeuwig Vaderhuis; als we ons geborgen weten en gereinigd van zonden door het bloed van Jezus Christus...

Na het „Amen” stijgt er een hoorbare zucht in de kerk omhoog en er worden tranen geschreid, als Egbert in zijn dankgebed allen, jong en oud, opdraagt aan den Troon der genade en eindigt met „houd Gij mijn beide handen met kracht omvat.”

Het is ook een gebed voor zichzelf, denkt Thilde...

Als een oud man komt Egbert van den preekstoel, ter-wijl de gemeente, diep onder den indruk, zich verwij-dert. Met moeite bereikt hij de consistorie, waar hij neervalt op een stoel.

„Verlaan, ik *kan* niet meer,” stamelt hij. Hulpeloos ziet hij de ouderlingen aan. Hij is een bezwijming nabij...

Thilde is snel naar huis geloopt en als zij de kinderen, die onder de hoede van Janneke zijn gebleven, heeft gegroet, loopt zij naar voren, naar de slaapkamer, om het bed voor Egbert gereed te maken. Wanneer hij een kop koffie gedronken heeft, kan hij direct naar bed. En dan moet Janneke Dr Breeman halen. Zoo mág en kán het niet langer. Misschien hebben de menschen niets gemerkt, omdat zij niet weten, maar zij heeft gezien, hoe het Egbert haast niet mogelijk was, te preeken, ter-wijl — wonderlijk toch — de woorden hem van de lippen stroomden...

Terug in de huiskamer: Egbert is er nog niet. Onrustig kijkt zij naar buiten, om plotseling, doodelijk verschrikt naar de deur te loopen. Want daar komt Egbert aange-wandeld, voetje voor voetje, aan den arm van Verlaan en van Peer van Donk. Hij heeft geen kleur meer. Zijn oogen staan wezenloos.

„O, Heere, het is te veel voor hem geweest,” flitst het door Thilde's brein.

Zij beeft over al haar leden. Maar dan beseft zij: ik moet nu optreden. En zij herkrijgt haar krachten, als zij de deur opentrekt.

„Niets zeggen, mevrouw,” zegt Verlaan. Thilde begrijpt. „Het bed is gereed,” antwoordt zij. Zij herkent haar eigen stem niet. Zij neemt van Van Donk Egberts arm over en zegt: „Waarschuw den dokter, Van Donk. Hij moet onmiddellijk komen.”

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

45)

Breeman is buiten het dorp, hoort Van Donk aan diens woning. Dan pakt de ouderling zijn fiets en rijdt weg. Ongeveer is hem uitgeduid, waar hij den dokter kan vinden. En als hem dat gelukt, laat Breeman alle patiënten voorloopig in den steek en is, een half uur nadat Egbert is thuisgebracht, aan diens bed, om een onderzoek in te stellen. Angstig nauwlettend slaat Thilde hem gade, maar het gelaat van Breeman is ondoorgrondelijk.

„Ik kom vanmiddag terug, mevrouw. Neen, heusch, ik kan nog niets zeggen. Het geval lijkt me ernstig, maar dominee is jong en sterk.”

Hij is verdwenen vóór Thilde nog iets nader kan vragen. Vóór het raam van zijn huis staat Verlaan op post, om den dokter aan te klampen.

„Kerel,” zegt de dokter, „dat wordt daar een dubbeltje op zijn kant. In hevige mate longontsteking. Spreek er nog niet met mevrouw over. Die weet nog van niets. Over een uur ga ik er weer heen. Maar...”

Breeman fietst weg en vertelt aan zijn vrouw: „Als daar geen wonder gebeurt, dan komt er een dooie in de pastorie. 't Is zonde van den vent.”

Nog vóór de dienst in de kerk aanvangt, is hij weer terug en onderzoekt met de grootste nauwkeurigheid. Egbert weet nauwelijks, wat men met hem doet. Hij is óp van vermoeidheid en koorts.

„Wilt u mij alsjebliedt de waarheid zeggen,” smeekt Thilde, als zij met Breeman naar beneden is gegaan.

Deze kijkt haar aan en antwoordt langzaam: „Ik geloof, dat het het beste is, mevrouw. Menschen van uw soort, neem me niet kwalijk, hooren het liefst de waarheid. U krijgt moeilijke dagen. Als dominee de crisis kan doorstaan, zijn we klaar, indien niet...” hij maakt een wanhopig gebaar... „Longontsteking, mevrouw. Als u het goed vindt, zal ik een collega van Zuidland bellen. Twee weten meer dan één.”

„Er is dus levensgevaar?” vraagt Thilde met trillende stem.

„Ik mag u den toestand niet verhelen, mevrouw, er is groot gevaar. We zullen ons best doen, maar... er valt nog niets te zeggen, mevrouw. U moet hulp hebben, want zware dagen liggen vóór u.”

„Laat uw collega komen,” zegt ze, „ik vertrouw u wel, maar...”

„Ik stel het immers zelf voor, mevrouw, dan ben ik ook geruster.”

„Wilt u Verlaan vragen even te komen?” vraagt Thilde, schijnbaar kalm. Zij wéét: ik moet handelen.

„Wij op het dorp, onverschillig wie, zullen alles doen, wat mogelijk is, mevrouw. Dat doen we voor ieder, maar zeker voor iemand als uw man.”

Het doet Thilde goed, dit te hooren.

Verlaan is er onmiddellijk. Thilde deelt hem alles mede en dan stapt Verlaan op, om Groningen te bellen en te vragen of zuster Frouk morgen komen wil; zij is noodig. „En bid straks in de kerk voor ons,” smeekt Thilde. „Er is doodsgevaar. Moge de Heere uitkomst geven!”

Snikkend verlaat zij de kamer. Verlaan gaat allereerst naar zijn vrouw, die Thilde gezelschap houden moet, althans hulp moet bieden. En een van de meisjes kan zich wel met de kinderen bemoeien. Mevrouw heeft meer dan genoeg aan den patiënt.

Een half uurtje later spreekt hij met Groningen. Vrijman is aan het toestel, hij is natuurlijk doodelijk verschrikt.

Het zal in orde komen, morgenavond hoopt zijn dochter in Zeedorp te zijn. En of Verlaan bellen wil, al was het tweemaal per dag.

Welk een Zondag! Vanmorgen preekte de dominee over den ernst des levens naar aanleiding der ramp, die het dorp trof en nu... ligt diezelfde prediker als het ware met den dood te worstelen. De heele gemeente weet het al, als Verlaan mededeeling doet. Maar er gaat een schok door allen, oud en jong, als het hoofd der school, die een preek zal lezen, in sobere bewoordingen vertelt, dat de dominee zich opgeofferd heeft voor zijn gemeente. Dát weten de meesten nog niet.

„Met een ziek lichaam heeft hij aan het havenhoofd gestaan, bezorgd, evenals wij allen, over het lot van onze menschen op zee. Hij had toen reeds in bed moeten liggen. Maar zijn plicht verbood hem dat. Doodziek bracht hij de vier bezoeken, die hem zoo zwaar zijn gevallen, de bezoeken bij de nabestaanden van de mannen, die wij verloren hebben. Met een ziek lichaam heeft hij gisteren zitten werken. Hij wilde preeken. We spraken alleen af, dat er vanmiddag leesdienst zou zijn. Met hevige koorts heeft dominee vanmorgen op den kansel gestaan. En nu? Broeders en zusters, laat ons bidden; laat ons toegaan tot den genadetroon van onzen God, opdat Hij ons genadig zij: ons en mevrouw van den dominee. Er breken zware dagen aan. Dokter Breeman vreest, dat dominee niet door de crisis heen komt. Hij heeft zijn kouvatten verwaarloosd. Hij deed het om ons.”

Ach, wat kan het formeel nu schelen! Verlaan deelt dit mede, onmiddellijk als hij vóór het spreekgestoelte is gekomen. En vóórdat er verder iets gebeurt, vouwt hij de handen en hij bidt voor hem, die, als God het niet genadig verhoedt, straks worstelen zal met den engel des doods; met de groote kans, dat hij de nederlaag zal lijden.

En hij bidt ook voor Thilde om kracht. En: „Heere, onze God, maak die kindertjes niet vaderloos. Maar geef ons, als gemeente, de kracht en den geloofsmoed, om steeds te zeggen: Uw wil geschiede...”

Dien Zondag spreken ze in hun huizen over den dominee en halen alle mogelijke goede eigenschappen van hem op. Domineerend is echter Egberts plichtsbetrachting en zelfopoffering.

Wéét je het nog? Het is de dominee geweest, die heeft voorkómen, dat er een staking uitbrak. Hij heeft toen Lagaay onder handen genomen. Reken maar, dat er tusschen die beiden een enkel woordje gewisseld is! Bleef Lagaay toen niet twee Zondagen uit de kerk? 't Is me geen kleinigheid!

En nu van de week. Staat de stakkerd daar met een doodziek lichaam in dien hevigen storm! Om te bezwijken gewoon! En zou je dat nu vanmorgen gezegd hebben? Dat die stond te preeken met veertig graden koorts? Hoe houdt de man het vol!

Zóó spreken ze, de eenvoudigen. En hun harten gaan nog meer open voor hun dominee. En er is geen woning, waar niet gebeden wordt voor Egbert. De een doet het stuntelig, geen woorden kunnende vinden. De ander behoeft niet naar woorden te zoeken. Maar al die gebeden stijgen op naar Gods genadetroon. En daar worden ze gezuiverd, en heilig komen ze voor Gods aangezicht. En God regeert: Hij maakt uit, of de gebeden zullen worden verhoord of niet; of Egbert Bijmolt, de predikant van Zeedorp, zal blijven leven, of dat de Heere hem zal opnemen in Zijn heerlijkheid.

Wat weet een nietig sterveling van Gods doen en laten en bedoelingen?...

(Wordt vervolgd.)

De boer, met wien ik sprak, leek mij een waarlijk geloovig man toe, en ik heb oogenblikken van broederlijke gemeenschap met hem gehad. Hij getuigde, dat over het algemeen onder hen een levend geloof in Christus wordt gevonden, en dat door allen wordt vastgehouden aan hetgeen de voorvaderen hun hadden overgeleverd.

Van andere zijde hoorde ik, dat deze Amish-menschen bekwame boeren zijn, die niet door anderen worden overtroffen. Het graafschap Lancaster wordt dan ook genoemd: „The Garden Spot of America” — Amerika's tuin.

Maar meer dan dat laatste valt te roemen hun trouw en eerbaarheid. Op het woord van een Amish-man kan men rekenen.

Thilde Vrijman

46)

Thilde zit bij het bed van Egbert. Zij laat mevrouw Verlaan bedisselen. Die zal met Jannekee wel voor de huishouding zorgen, zoolang Frouk er niet is. En de kinderen zijn onder de hoede van Verlaan's dochter.

Stil zit zij bij het bed. Zij streelt zoo nu en dan het klamme, zwarte haar van Egbert, die doodsbleek daar neerligt, onbewust van zijn omgeving. Het zweet parelt op zijn gezicht. Behoedzaam strijkt Thilde het met haar zakdoek, gedrenkt in eau de cologne, weg. En zij ziet vol angst, hoe de koorts haar sloopend werk verricht.

Zoo nu en dan mompelt Egbert onverstaanbare woorden. Hij ijlt. Het zal nog erger worden, heeft Breeman voorspeld. En pas Dinsdag over een week is de crisis, als Egbert het zoolang volhouden kan.

Thilde wéét: in de kerk staat nu Verlaan te spreken. En hij bidt voor Egbert; allicht ook voor haar. En... zij verdient dat niet.

„O, God, ik heb hier weg gewild. Om beuzelingen. Terwijl mijn man zijn werk verrichtte, dat Gij hem opgedragen hebt, heb ik hem het leven zuur gemaakt. Is dit nu de verhooring mijner bede? Zult Gij mij Egbert ontnemen, opdat ik dit dorp verlaten kan? Heere, Heere, ik heb het verdiend door mijn zonde van ongehoorzaamheid, maar, ik smEEK U: wees mij, zondares, genadig, en laat mij mijn man behouden.”

Daar zijn twee menschen, een man en een vrouw. De man ligt bewusteloos te ijlen. De vrouw vecht om zijn leven. Vecht met God. Worstelt als Jakob.

In dit stille Zondagmiddaguur wordt een strijd volstreken. En niemand weet er van. Géén mensch.....

Verlaan staat den volgenden avond aan de tram, om Frouk af te halen. En tante Vossius. Want die komt mee. Vrijman heeft dat dien morgen al gezegd, toen Verlaan Groningen belde, om iets meer te kunnen vertellen. Er was echter niets te vertellen. Alleen: nacht vrij onrustig. Ja, tante Vossius is er ook. Haar moederlijk hart heeft te luid gesproken. Heeft zij den „jongen” niet opgevoed, nadat zijn ouders het tijdelijke met het eeuwige verwisseld hadden?

Verlaan heeft weinig te zeggen. Wat hij meedeelt, weten zij al. En Thilde kan ook niets zeggen. Zij kan alleen huilen van droefheid en blijdschap, het laatste, omdat „eigen” gearriveerd is. Maar dan komt haar geestkracht weer terug. En zij deelt den gang van zaken mede, zooals zij met den dokter heeft besproken. Want Breeman, die heeft gezien, hoe het gaan zal, als hij niet ingrijpt, heeft resoluut orders gegeven: „Hoogstens een paar uur mag u 's nachts waken, anders gaat u er onder. Dus verdeelen met de anderen.”

Die „anderen”? Och, dat zijn precies, wie Thilde will

De halve gemeente heeft zich aangeboden. Mevrouw heeft maar te kikken en men komt, al was het in het holst van den nacht. Voor dominee hebben ze alles over! De halve gemeente heeft Thilde niet noodig. Maar van de diensten van Lagaay, Verlaan, Jansma, Mary Visser maakt zij gaarne gebruik, naast die van Frouk en tante Vossius. De patiënt mag geen minuut alleen zijn. Koude compressen moeten telkens gelegd. Breeman komt driemaal per dag, en hij schudt telkens het hoofd. Zijn collega van Zuidland heeft dezelfde diagnose gesteld als hij. Zij vergissen zich niet. Dus moeten met pijnlijke nauwkeurigheid de voorschriften worden opgevolgd. En verder? Afwachten.....

Door de goede zorgen van den burgemeester is de Kerkstraat goeddeels met zand bestrooid, opdat de patiënt geen last zal hebben van het geratel van wagens over de ongelijke keien. En Jannekee heeft de bel omwonden. Want die gaat nogal eens! Van tal van kanten komt men vragen, hoe „dominee het maakt.” Tot stomme verbazing van Frouk gaat Thilde meestal dan zélf naar voren, om antwoord te geven.

Frouk vraagt zich af, wat er hier veranderd is. Met waardeering spreekt Thilde over de menschen van het dorp. Het is iets ongekends! Zij heeft verwacht, te zullen vernemen bittere uitlatingen over de gemeente, die er op stond, dat de dominee, ook al was hij ziek, zich met haar bemoeide, toen tijdens dien storm. Maar Thilde rept er niet van. „Zij vonden het zoo fijn, dat Egbert zoo méeleefde en nu voelen zij zoo diep, dat hij zich opofferde voor hen,” zegt Thilde alleen. En Frouk denkt aan de woorden van Egbert: „Er moet misschien iets gebeuren, wil het anders worden met Thilde.” Is dit nu dat „iets”? Dan is het wel vreeselijk, want wie zal zeggen of Egbert die verandering nog beleven zal?.....

In den loop van die week komt ook mevrouw Vrijman naar Zeedorp: als de dood er mee gemoeid is, wil zij bij Thilde zijn ...

Maar — de dood is er niet mee gemoeid! 's Maandagsavonds zit Thilde bij Egbert, die al verschillende malen zwakjes met haar heeft gesproken en gezegd heeft, tot sterven bereid te zijn, als dat Gods wil is. Ook nu hebben zij enkele woorden gewisseld. Maar dan is het stil.

Opeens schrikt Thilde: Egbert is in het kussen gezonken. In-bleek is zijn gelaat. De oogen zijn gesloten. Zij holt naar beneden, naar moeder en tante Vossius, die dadelijk met haar meegaan, met een bang voor gevoel. Intusschen is Frouk al op weg naar Breeman.

Mevrouw Vrijman kijkt tante Vossius aan en fluistert: „Ik geloof, dat Egbert is gaan slapen. Als dát waar is...” „Moeder, is dit de dood?”

„Ik geloof het niet, kind, maar laten we op den dokter wachten. Ik durf mijn meening niet zeggen.”

Zoo staan ze daar, de drie vrouwen En Egbert weet er niets van. Want — hij slaapt!

Breeman is direct gereed met zijn oordeel. Er klinkt triomf in zijn stem: „Mevrouw, uw man slaapt. Dit is het begin van de genezing.”

Thilde ziet hem verwezen aan. Zij verwachtte een oordeel, dat haar weduwe maken zou. En nu...? Zij kán het nog niet gelooven.

„Is het wáár, dokter?”

„Slaap, mevrouw. Begin van de genezing, al zal die nog lang op zich laten wachten.”

Thilde barst in snikken los, zoodat de dokter, met het oog op den patiënt, haar vrij onzacht de slaapkamer uitduwt.

De reactie ...

(Wordt vervolgd.)

Thilde Vrijman

47)

XVI. Kentering.

Nu worden in de pastorie, in de woningen der gemeenteleden, in de kerk handen gevouwen, om te danken voor het herstel van den geliefden predikant; een herstel, dat vlug voortschrijdt, nu de crisis eenmaal doorworsteld is. Naar omstandigheden vlug. Want Breeman heeft voorspeld, dat het wel voorjaar zal zijn, eer Egbert zijn werk hervatten kan.

Op een middag — het is in de week van dien blijden Maandagavond — komt Trieneke Maasdam, „ouwe Trien,” binnenvallen. Frouk laat haar in de kamer, als zij zegt, naar dominee te komen informeerden. En dan laat zij het oude, hijgende vrouwtje met Thilde alleen.

„Ik had al eerder willen komen, maar durfde niet te best, zie je. U hadt het zoo druk en dan de spanning. Wat zijn we nu dankbaar, dat God het wél gemaakt heeft! Neen, wij zullen het nooit vergeten, dat dominee zich voor ons, eenvoudige menschen, opgeofferd heeft. Als hij toen, met dien storm, rustig in huis en in bed gebleven was, zou hij niet ziek zijn geworden. Maar dat wilde hij niet. Hij houdt zooveel van ons, dát is het. En dan die preek, Zondagmorgen, die ons zoo heel dicht bij God bracht. Wat zijn we blij, wat zijn we blij! Ik zeg geen woord kwaad van onze vorige dominees. Verschillende heb ik er van gekend en meegemaakt. Ik ben niet voor niets zoo oud, mevrouwtje. Elk heeft zijn eigen talent en karakter. Maar iemand als deze, hebben we nog niet gehad. Van hem houdt nu letterlijk iedereen. Dat is geen vleierij, mevrouw. Het is de naakte waarheid.” Thilde leest de woorden van de trillende lippen der oude vrouw en voelt, dat deze laatste verzekering niet noodig is. Zij wéét het. En heel het eenvoudige optreden van „ouwe Trien” is de oprechtheid zelf.

„Ik heb er de bewijzen van, moeder. Al lang. Men denkt hier gunstiger over den dominee dan over zijn vrouw, nietwaar?”

De vraag is er uit vóór Thilde er goed erg in heeft. Trieneke Maasdam kijkt haastig op. Een licht rood kleurt haar ingevallen wangen.

„Ik... ik... niemand heeft een hekel aan u,” zegt zij snel. Thilde glimlacht: „Er is verschil tusschen een hekel aan iemand hebben en van iemand houden. Wees nu ook eens oprecht, Trieneke.”

„Ja, er is verschil tusschen,” merkt het oudje aarzelend op. „Mevrouw houdt niet van het dorp en de menschen. Misschien heeft u er niet een hekel aan.”

„Hoe weet u, dat ik niet van het dorp houd? Wie zegt dat?” Thilde wil nu dóórpraten. Ook met het doel, om „ouwe Trien” in te lichten over een verandering.

„Dat heeft niemand gezegd, mevrouw. We zien het allemaal. Al heel gauw. En het blijft zoo. Het is jammer voor ons allemaal. Voor dominee ook. En waarom moet het?”

Ja, waarom moet het? Dat weet Thilde nu ook niet meer...

„Ik geloof niet, dat ik goed gehandeld heb,” zegt ze dapper. Het is koddig te zien, hoe het gezicht van de bezoeker opklaart!

„Als u dat zelf ziet, wordt het vast goed. Wij hebben allemaal het gevoel, dat u ons te min vindt, ik zal het maar precies zeggen, waar het op staat, mevrouw. Misschien heeft niemand u dat ooit gezegd. Ik had het al veel eerder moeten doen, maar ja, je ziet er, als oude vrouw, tegenop. U lijkt zoo trotsch. Bijna durfde ik nu

ook nog niet komen. Als u ons te min vindt, ziet u, dát kunnen we niet hebben. En zoo is er al gauw verwijdering gekomen. Maar het is best mogelijk, dat we het verkeerd gezien hebben. En als u nu zegt...”

„Ik heb verkeerd gehandeld. Of dat „te min” nu een goede uitdrukking is, weet ik niet. Er was zooveel. Maar dat doet er niet toe. Het zal met Gods hulp veranderen, Trieneke.”

En dan — hoe komt Thilde er bij? — gaat zij enkele dingen vertellen, waardoor het oude mensch veel duidelijker wordt.

„Och arme, wat hebt u het uzelf moeilijk gemaakt hier. Hadden we het maar geweten, dan was u hier ook wel anders behandeld. Wij hebben ook schuld.”

„Neen, de gemeente heeft geen schuld. Ik alleen ben de schuldige. En ik ben daarom ook zoo dankbaar, dat dominee herstellen zal. Om te bewijzen, dat ik anders geworden ben. Maar ik heb wel graag, dat u met niemand over dit gesprek praat, Trieneke.”

„Dat was ik ook niet van plan, mevrouw. Het hoeft ook niet. De menschen zullen wel zien, dat het anders wordt. Moge God u helpen! Och, ik wilde, dat ik u veel eerder er over gesproken had!”

„Misschien zou ik dan niet geluisterd hebben, Trieneke. Ik moest eerst door den smeltkroes. En nu moet ik gaan vechten, telkens weer.”

„Als u met den Heere vecht, dan gaat het wel. U zult het zien en dan zult u weten, dat wij hier menschen zijn met gebreken en zonden, maar toch ook menschen, die dankbaar weten te waardeeren, mevrouw.”

(Wordt vervolgd.)

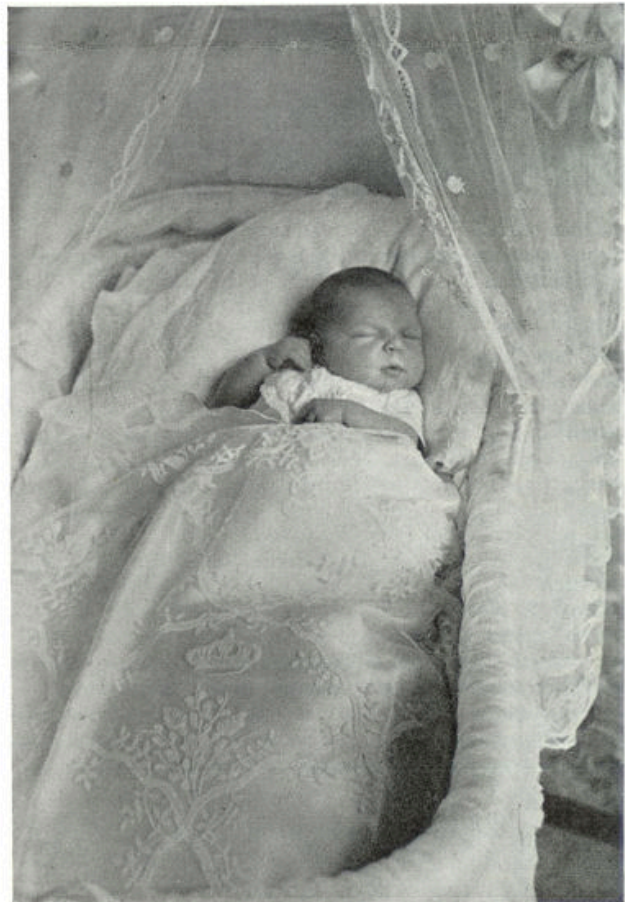

Foto Prins Bernhard

Onze Vrede-Prinses

Wolken zijn niet enkel beeld van tegenspoed,
zij kunnen ook schatkamers worden genoemd.

Thilde Vrijman

48)

De gemeente herdenkt de geboorte van den Heiland van zondaren. En met zachte stem, zittend aan zijn bed, dat hij nog niet mag verlaten, leest Thilde Egbert een meditatie voor: „Heden is u geboren...”

Dan zwijgen zij. Thilde legt even later haar hoofd tegen het zijne, en haar hand strijkt vol liefde door zijn zwarte haar.

„Ik genees, geloof ik, met het uur, Thillie,” zegt hij vroolijk. „Onze God maakt het wél met ons. Deze ziekte is voor veel dingen goed geweest; is het niet, kind?”

Thilde heeft opzettelijk nog niets gezegd. Maar de scherpe opmerkingsgave van Egbert heeft iets bespeurd, dat hem met blijdschap vervuld heeft. Alleen — hij heeft nog niet gesproken: wacht op Thilde.

„Zij heeft je ook gegeven je vrouw, zooals die zijn moet, jongen,” zegt Thilde met stokkende stem. „O, Egbert, hoe heb je het kunnen dragen? Ik was niet goed voor je.”

„Je bent altijd mijn beste vrouw geweest,” meent hij.

„Neen, want ik steunde je niet in het werk. O, jongen, wat ben ik zelfzuchtig geweest! God heeft me nu geleerd, wat offeren beteekent. Mijn plaats is hier op het dorp, zelfs al zou dat een offer beteekenen. Maar dat is het niet, Egbert. Klaar heb ik leeren zien, dat ik me bezig hield met allerlei beuzelingen; dat mijn houding in Gods oog niet kon bestaan. Jouw ziekte heeft mij oprecht naar God gedreven. Ik worstelde wel, want ik zag in, dat ik verkeerd deed. Maar mijn hart was niet in gebed tot God. Dat is nu anders, Egbert. Als de menschen het nu maar willen gelooven.”

„Je kent mijn menschen nog niet. Zij zullen blij zijn over die verandering. Jij was een vreemde voor hen.”

„Heb ik je veel laten lijden, Eg?”

Het schuldbewustzijn, dat in die vraag doorklinkt, ontroert Egbert. Hij kan aanvankelijk niets zeggen.

„Lijden is het goede woord niet. Maar ik heb wel gebeden, veel gebeden, of de Heere je anders wou maken. Ik kon je houding niet begrijpen. Je miskende de menschen hier. Men heeft er met mij nooit rechtstreeks over gesproken, maar ik voelde, dat men er gegriefd over was. En ik kan het begrijpen, Thillie.”

„Ik ben op de hoogte. Hoor es, Eg.....”

En Thilde vertelt het onderhoud met „ouwe Trien.”

„Jouw ziekte heeft mij tenslotte anders gemaakt. Ik dacht: moet ik nu op die manier mijn wensch verkrijgen; door als weduwe dit dorp te verlaten? O, Egbert, ik heb het zoo moeilijk gehad. En nu krijg ik de gelegenheid, om goed te maken, wat ik misdreef. God helpe mij. En dan wordt het beter. De menschen zullen weten, dat hun geliefde dominee een v r o u w heeft.”

Egbert richt zich op en slaat zijn arm om haar heen.

Op dezen Kerstdag is het buiten vinnig koud. Er hangt een loodgrijze lucht over het dorp, die sneeuw voorspelt. Maar in deze kamer, waar Egbert herstellende is, heerscht een aangename temperatuur. En twee zielen, warm voor elkaar, ook warm nu voor Gods zaak, nu Thilde's worsteling e c h t werd en tot triomf leidde, hervinden elkaar.

Even later is er het feest van elken dag, sinds de laatste week: de kinderen mogen eenigen tijd bij vader op de kamer: de parmantige Herman, die al honderd-uit brabbelt — alleen Thilde verstaat hem, daar is zij moe-

der voor — en kleine Ebeltje, die op Thildes schoot de vuistjes gebald in haar toetje steekt.....

Pas wanneer je herstellende bent, weet je, h o e ziek je bent geweest. En dan is Egbert zwaar ziek geweest. Want het herstel, hoewel regelmatig voortschrijdend, gaat langzaam. Januari is al een eind verstreken, als hij een uurtje van bed mag en dan als een dronken man door de kamer waggelt. Hij moet bijna opnieuw leeren loopen.

En als op een heel mooien dag in April de zon schijnt, die nog niet de volle overwinning op koning Winter heeft behaald, mag hij een kwartiertje naar buiten, dik ingepakt. Verschillende menschen zien hem, gearmd met Thilde, langzaam voortgaande. En er licht in hun oogen blijdschap. Het heele dorp weet dien dag, dat dominee buiten is geweest.

Maar Breeman is een onverbiddeijk geneesheer: „U komt de eerste maanden nog niet op den preekstoel. Een inzinking opnieuw zou veel erger zijn nog. Gaat u met heel uw gezin een week of vier ergens op de Veluwe in pension. De heele maand Mei bijvoorbeeld.” Egbert en Thilde hebben er wel ooren naar. En zoo komen kerkeradsleden dat te weten. En dan natuurlijk ook gemeenteleden. Een van hen, een heel eenvoudig man, die nooit op den voorgrond treedt, loopt naar Verlaan en stelt hem iets voor. Verlaan gaat er op in. En nog dienzelfden dag is de machinerie in werking gezet. Je snapt niet, dat het zoo vlug gaat. Het komt, omdat harten spreken. Niemand krabbelt tegen. En vier, vijf, zes menschen — Mary Visser is er ook bij; zij heeft Egbert „vergeven,” dat hij haar eens de waarheid zei en aan Thilde heeft zij een geduchte verandering bespeurd — loopen met een lijst. Het eindbedrag valt niet tegen, gelet op de situatie der gemeente.

Met hem, die het initiatief nam — hij stribbelt tegen, maar hij moet mee — vervoegt Verlaan zich aan de pastorie. Egbert ziet vreemd op en vreest iets ergs met dat gemeentelid. Maar de verrassende ontuchtering volgt dra.

„Kijk eens hier, dominee. U hebt tijdens uw ziekte groote kosten gehad. En nu staat u weer voor kosten, als u vier weken weggaat tot volledig herstel. Er is met lijsten geloopt. Een spontaan denkbeeld. Letterlijk ieder heeft geteekend en bijgedragen. Uit dankbaarheid voor uw herstel en voor alles, wat u voor ons is geweest, wordt u hierbij een bedrag aangeboden, waaruit u verschillende gemaakte en nog te maken kosten kunt bestrijden. Beschouw het als een dankoffer, dominee, van blijde menschen.”

Verlaan reikt de enveloppe met inhoud over. Werktuigelijk neemt Egbert die aan, even van streek. Maar dan trekt hij de hand ijlings terug.

„Neen, Verlaan, dat kan ik niet aannemen. De menschen hebben gegeven van hun armoe. En noodig heb ik het gelukkig niet. Bovendien, ik heb de gemeente, zij het tegen mijn wil, op kosten gejaagd, al was het alleen maar door de voorziening in den dienst des Woords, al die keeren. Neen, het is goed bedoeld, ik stel het op hoogen prijs, maar.....”

Meteen ziet hij Thilde aan, die den mond opent.

„Je moet het juist aannemen, Egbert. Het komt uit harten vol liefde. Weigeren zou de menschen krenken.”

Verlaan knikt heftig. Hij heeft de verandering bij Thilde al lang bemerkt en hij niet alleen. Hij vreest evenwel, dat die niet blijvend zijn zal en heeft zich in dien geest ook tegenover zijn vrouw uitgelaten. Maar deze opmerking doet hem weer deugd. Wanneer er één geweest

GEDACHTE

„Christus alleen is Koning; het Woord des Heeren is ons plechtanker; het geloof overwint... God heeft ons niet gegeven een geest der vreesachtigheid maar der kracht.”

H. COLIJN

Thilde Vrijman

(SLOT)

Het is op een van zomer stralenden Zondagmorgen, eind Juni, dat Thilde, de kerk binnenkomend — Egbert preekt nu weer in volle kracht en hij zal dit jaar geen vakantie meer nemen, hoewel hem die toch werd aangeboden — met een schok opkijkt: twee heeren komen binnen en krijgen van den koster een plaats. Onmiddellijk weet zij, evenals al de kerkangers: hoorders van elders. Onwillekeurig let Thilde nauwkeuriger op. Een van de heeren is een volslagen vreemdeling voor haar. De ander komt haar bekend voor, maar zij kan dien niet thuisbrengen.

Zij heeft niet de volle aandacht bij de preek. Maar de gedachten vermenigvuldigen zich. En de conclusie is: je kunt nooit weten, er k a n een beroep uit voortvloeien, maar..... Egbert mag hier nu niet weggaan: zij, Thilde, moet nog zoo ontzaglijk veel goed maken.....

Opeens: Langhout! Ja, natuurlijk! Den naam herinnert zij zich niet meer. Maar dat bekende gezicht is van Langhout! Toen zij er indertijd met Egbert kennis ging maken, zat die mijnheer in den kerkeraad!

Egbert bevestigt haar vermoeden, wanneer zij koffie zitten te drinken met de leden van den kerkeraad. Dat heeft Thilde ingevoerd, onmiddellijk nadat Egbert is teruggekeerd: elken Zondag na den morgendienst komen de kerkeraadsliden met dominee mee, om een kop koffie te drinken! Een eenvoudige geste. Die evenwel op den hoogsten prijs wordt gesteld.

„Ja, van Langhout,” zegt Egbert. „Ik meen, dat zijn naam Boerema is.”

Ook dát klopt. Want de beide ouderlingen vragen tegen dien avond belet. En als zij er zijn, polsen zij dominee Bijmolt. Men wil hem graag in Langhout hebben. Het wordt er altijd nog betreurd, dat hij toen bedankte.

Egbert zegt, zeer vereerd te zijn. Maar hij oppert eerlijk bedenkingen. Hij is nog niet zoo lang in Zeedorp. Feitelijk heeft hij, onder 's Heeren bestel, de gemeente hier „uit den brand geholpen,” zal hij er haar nu weer in zetten? En bovendien, de broeders weten het, want de courant heeft het vermeld, dat hij pas maanden aan de gemeente onttrokken is geweest tengevolge van ernstige ziekte. Hij gelooft niet, vrijmoedigheid te zullen krijgen, om een eventueel beroep aan te nemen.

De beide ouderlingen toonen zich ietwat teleurgesteld. Zij meenen, dat het toch niet opgaat, om als het ware altijd in Zeedorp te blijven, omdat die gemeente profiteren kan van gunstige financiële omstandigheden van dominee Bijmolt.

Zóó heeft Egbert het ook niet bedoeld. Maar het is een groot verschil, of men een paar jaar blijft of, zeg vijf, zes jaar.

Ach ja, natuurlijk. Maar hier is tweërlei standpunt. De ouderlingen van Langhout komen voor hun gemeente op. Bovendien, dominee moet toch ook bedenken, dat Langhout vlak bij Groningen ligt! En och, men weet daar wel, dat mevrouw nu niet bepaald aardt hier in Zeedorp; dat is toch ook een factor, waarmee gerekend moet en mag worden.

Thilde kleurt, als zij die opmerking hoort. Snel ziet zij Egbert aan, om dan opeens te zeggen: „Wat men in Groningen of Langhout beweert, weet ik niet, maar de broeders kunnen mij wel uitschakelen. Ik voel me hier zeer wel thuis.”

Dat is de klap op den vuurpijl. Het gesprek over deze aangelegenheid luwt geleidelijk. Ze spreken over Groningen, waarnaar zoowel dominee als zijn vrouw met groote belangstelling luisteren en vragen stellen.

Egbert doet, het is al vrij laat, de bezoekers, die in het eenige hotel ter plaatse logeeren, uitgeleide tot het Havenplein. Nog eenmaal polsen die twee.

„Het lijkt me verstandiger, mij met rust te laten,” herhaalt Egbert.

Maar die twee zijn het niet van plan.

„Mevrouw bloosde als een jong meisje,” zegt Boerema, als Egbert afscheid genomen heeft. „Terwille van haar man, sprak zij de waarheid niet. We weten toch van Oosterman, dat zij het dorp hier niet z i e n kan, wat waarlijk niet te verwonderen is. Oosterman weet het van Vrijman. En Andersma heeft het immers ook duidelijk gezegd, toen hij verleden week in Langhout was? Die is nauwkeurig op de hoogte. Let op: die mevrouw wordt, ondanks haar ontkenning, onze bondgenoot.” Twee weken later vermeldt de courant, dat Egbert op tweetal staat in Langhout en als Augustus in het land is, ontvangt op een Maandagmorgen vroeg Egbert het draadbericht, dat alle onzekerheid opheft.....

Van de ontvangst van dat telegram spreekt noch Egbert noch Thilde. Maar de courant verklapt het natuurlijk. En nog dienzelfden avond is Verlaan in de pastorie. Egbert is er juist even uit.

„Ik heb er voor gevreesd,” zegt hij. „Het zou een slag voor ons zijn, als dominee gaat. We hopen allen, dat hij blijven zal. Maar ja..... Langhout! Voor de tweede maal in enkele jaren. Het is vlak bij uw geboorteplaats. Ik zeg precies, waar het op staat, mevrouw.....”

„Verlaan, u kunt mij algeheel uitschakelen. Ik hoop, dat mijn man voor het beroep bedankt. Ik..... ik moet hier nog zooveel goed maken.....” zij hakkelt, tegenover Verlaan heeft zij zich nooit geuit over de verandering. „maar als mijn man meent, te moeten gaan, dan is het mij ook goed.”

Er valt Verlaan een pak van het hart. Dat openbaart zich, als hij tot zijn vrouw bij thuiskomst zegt: „Negen-negentig kansen tegen één, dat dominee bedankt, want mevrouw wil het liefst hier blijven. Het is ongeloflijk, maar wáár. Hier is zoiets als een wonder gebeurd. H o e, dat weet allicht mevrouw van den dominee alleen het beste. Maar gebeurd i s het.”

Egbert en Thilde zijn spoedig klaar.

„Jij moet het weten, Eg, maar ik heb het liefst, dat je hier blijft.”

„Ik weet het, kindje. God zij gedankt voor dien wensch. En ik kan en mag, naar mijn innige overtuiging, hier nog niet weg. Vind je het de moeite waard, om in Langhout te gaan kijken?”

„Welneen, wat zullen wij er doen? Laat die gemeente ook geen drie weken wachten, Egbert. Wij weten beiden, wat we willen. Zijn het volmaakt eens.”

„Ja, we moeten de lui hier ook niet in spanning laten zitten.”

Nauwelijks twee weken later bericht de courant:

Bedankt voor Langhout: E. Bijmolt te Zeedorp.....